

Raad van de
Europese Unie

Brussel, 23 april 2020
(OR. en)

6049/20

Interinstitutioneel dossier:
2020/0024 (NLE)

COLAC 9
WTO 19

WETGEVINGSBESLUITEN EN ANDERE INSTRUMENTEN

Betreft: Protocol bij de overeenkomst waarbij een associatie tot stand wordt gebracht tussen de Europese Unie en haar lidstaten, enerzijds, en Midden-Amerika, anderzijds, om rekening te houden met de toetreding van Kroatië tot de Europese Unie

PROTOCOL
BIJ DE OVEREENKOMST WAARBIJ EEN ASSOCIATIE TOT STAND WORDT GEBRACHT
TUSSEN DE EUROPESE UNIE EN HAAR LIDSTATEN, ENERZIJD,
EN MIDDEN-AMERIKA, ANDERZIJD,
OM REKENING TE HOUDEN MET DE TOETREDING VAN KROATIË
TOT DE EUROPESE UNIE

HET KONINKRIJK BELGIË,

DE REPUBLIEK BULGARIJE,

DE TSJECHISCHE REPUBLIEK,

HET KONINKRIJK DENEMARKEN,

DE BONDSREPUBLIEK DUITSLAND,

DE REPUBLIEK ESTLAND,

IERLAND,

DE HELLEENSE REPUBLIEK,

HET KONINKRIJK SPANJE,

DE FRANSE REPUBLIEK,

DE REPUBLIEK KROATIË,

DE ITALIAANSE REPUBLIEK,

DE REPUBLIEK CYPRUS,

DE REPUBLIEK LETLAND,

DE REPUBLIEK LITOUWEN,

HET GROOTHERTOGDOM LUXEMBURG,

HONGARIJE,

DE REPUBLIEK MALTA,

HET KONINKRIJK DER NEDERLANDEN,

DE REPUBLIEK OOSTENRIJK,

DE REPUBLIEK POLEN,

DE PORTUGESE REPUBLIEK,

ROEMENIË,

DE REPUBLIEK SLOVENIË,

DE SLOWAAKSE REPUBLIEK,

DE REPUBLIEK FINLAND,

HET KONINKRIJK ZWEDEN,

HET VERENIGD KONINKRIJK VAN GROOT-BRITTANNIË EN NOORD-IERLAND,

partijen bij het Verdrag betreffende de Europese Unie en bij het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie, hierna de "lidstaten van de Europese Unie" genoemd,

en

DE EUROPESE UNIE,

hierna samen de "EU-partij" genoemd,

enerzijds, en

DE REPUBLIEK COSTA RICA,

DE REPUBLIEK EL SALVADOR,

DE REPUBLIEK GUATEMALA,

DE REPUBLIEK HONDURAS,

DE REPUBLIEK NICARAGUA,

DE REPUBLIEK PANAMA,

hierna ook "Midden-Amerika" genoemd,

anderzijds,

OVERWEGENDE dat de Overeenkomst waarbij een associatie tot stand wordt gebracht tussen de Europese Unie en haar lidstaten, enerzijds, en Midden-Amerika, anderzijds¹ (hierna "de overeenkomst" genoemd) op 29 juni 2012 te Tegucigalpa, Honduras, is ondertekend en dat deel IV (Handel) van die overeenkomst op grond van artikel 353, lid 4, van de overeenkomst is toegepast tussen de EU-partij en Honduras, Nicaragua en Panama sinds 1 augustus 2013, sinds 1 oktober 2013 tussen de EU-partij en Costa Rica en El Salvador en sinds 1 december 2013 tussen de EU-partij en Guatemala;

OVERWEGENDE dat het Verdrag betreffende de toetreding van de Republiek Kroatië (hierna "Kroatië" genoemd) tot de Europese Unie (hierna het "Toetredingsverdrag" genoemd) op 9 december 2011 te Brussel is ondertekend en op 1 juli 2013 in werking is getreden,

OVERWEGENDE dat op grond van artikel 6, lid 2, van de Toetredingsakte van Kroatië zijn toetreding tot de overeenkomst wordt geformaliseerd door de sluiting van een protocol bij de overeenkomst,

OVERWEGENDE dat in artikel 358, lid 2, van de overeenkomst is bepaald dat de partijen overeenstemming kunnen bereiken over andere wijzigingen van de overeenkomst en dat artikel 359 van de overeenkomst voorziet in de toetreding van nieuwe lidstaten tot de Europese Unie en bepalingen vaststelt om de gevolgen van een dergelijke toetreding voor de overeenkomst aan te pakken,

ZIJN HET VOLGENDE OVEREENGEKOMEN:

¹ PB EU L 346 van 15.12.2012, blz. 3.

SECTIE I

DE PARTIJEN

ARTIKEL 1

Kroatië wordt partij bij de overeenkomst en wordt toegevoegd aan de lijst van partijen bij de overeenkomst.

SECTIE II

AFSCHAFFING VAN DOUANERECHTEN

SPECIALE BEHANDELING VAN BANANEN

ARTIKEL 2

De tabel in punt 1 van aanhangsel 3 (Speciale behandeling van bananen) van bijlage I (Afschaffing van douanerechten) bij de overeenkomst wordt vervangen door de tabel in bijlage I bij dit protocol.

SECTIE III

BETREFFENDE DE DEFINITIE VAN HET BEGRIP "PRODUCTEN VAN OORSPRONG" EN REGELINGEN VOOR ADMINISTRATIEVE SAMENWERKING

ARTIKEL 3

Artikel 16, lid 4, en artikel 17, lid 2, van bijlage II (Betreffende de definitie van het begrip "producten van oorsprong" en methoden van administratieve samenwerking) bij de overeenkomst worden gewijzigd overeenkomstig bijlage II bij dit protocol.

ARTIKEL 4

Aanhangsel 4 (Factuurverklaring) van bijlage II bij de overeenkomst wordt vervangen door bijlage III bij dit protocol.

ARTIKEL 5

1. Dit protocol kan worden toegepast op producten van oorsprong die hetzij van Midden-Amerika naar Kroatië, hetzij van Kroatië naar Midden-Amerika worden uitgevoerd, wanneer die goederen voldoen aan bijlage II bij de overeenkomst, en op de datum van inwerkingtreding van dit protocol hetzij in doorvoer zijn, hetzij in tijdelijke opslag zijn in een douane-entrepot of in een vrije zone in Midden-Amerika of Kroatië.

2. In de in lid 1 bedoelde gevallen wordt een preferentiële behandeling toegekend, mits binnen vier maanden na de datum van inwerkingtreding van dit protocol een bewijs van oorsprong dat a posteriori is opgesteld in de partij van uitvoer, wordt ingediend bij de douaneautoriteiten van de partij van invoer.

SECTIE IV

VESTIGING, HANDEL IN DIENSTEN EN ELEKTRONISCHE HANDEL

ARTIKEL 6

Sectie A van bijlage X (Lijsten van verbintenissen inzake vestiging) bij de overeenkomst wordt vervangen door bijlage IV bij dit protocol.

ARTIKEL 7

Sectie A van bijlage XI (Lijsten van verbintenissen inzake grensoverschrijdende dienstverlening) bij de overeenkomst wordt vervangen door bijlage V bij dit protocol.

ARTIKEL 8

Bijlage XII (Voorbehouden inzake stafpersoneel en afgestudeerde stagiairs uit de EU-partij) bij de overeenkomst wordt vervangen door bijlage VI bij dit protocol.

ARTIKEL 9

Bijlage XV (Informatiepunten) bij de overeenkomst wordt vervangen door bijlage VII bij dit protocol.

SECTIE V

OVERHEIDSOPDRACHTEN

ARTIKEL 10

1. De in bijlage VIII bij dit protocol vermelde entiteiten van Kroatië worden toegevoegd aan de lijst "Indicatieve lijsten van aanbestedende diensten die centrale overheidsinstanties zijn als gedefinieerd in de EU-richtlijn inzake overheidsopdrachten" in Lijst G (Lijst van de EU-partij) van sectie A van aanhangsel 1 (Toepassingsgebied) van bijlage XVI (Overheidsopdrachten) bij de overeenkomst.

2. Kroatië wordt toegevoegd aan de lijst met als titel "Lijst van door de ministeries van Defensie en agentschappen voor defensie- of beveiligingsactiviteiten van België, Bulgarije, Cyprus, Denemarken, Duitsland, Estland, Finland, Frankrijk, Griekenland, Hongarije, Ierland, Italië, Letland, Litouwen, Luxemburg, Malta, Nederland, Oostenrijk, Polen, Portugal, Roemenië, Slovenië, Slowakije, Spanje, Tsjechië, het Verenigd Koninkrijk en Zweden aangeschafte goederen en materieel die onder de toepassing van de titel vallen" in Lijst G (Lijst van de EU-partij) van sectie A van aanhangsel 1 van bijlage XVI bij de overeenkomst en de titel van die lijst wordt vervangen door: "Lijst van door de ministeries van Defensie en agentschappen voor defensie- of beveiligingsactiviteiten van België, Bulgarije, Cyprus, Denemarken, Duitsland, Estland, Finland, Frankrijk, Griekenland, Hongarije, Ierland, Italië, Kroatië, Letland, Litouwen, Luxemburg, Malta, Nederland, Oostenrijk, Polen, Portugal, Roemenië, Slovenië, Slowakije, Spanje, Tsjechië, het Verenigd Koninkrijk en Zweden aangeschafte goederen en materieel die onder de toepassing van de titel vallen".

3. De in bijlage IX bij dit protocol vermelde entiteiten van Kroatië worden toegevoegd aan de lijst "Indicatieve lijsten van aanbestedende instanties die publiekrechtelijke instellingen zijn als gedefinieerd in de EU-richtlijn inzake overheidsopdrachten" in lijst G (Lijst van de EU-partij) van sectie B van aanhangsel 1 (Toepassingsgebied) van bijlage XVI bij de overeenkomst.

4. De in bijlage X bij dit protocol vermelde entiteiten van Kroatië worden toegevoegd aan de lijst "Indicatieve lijsten van aanbestedende instanties en overheidsbedrijven die aan de criteria van sectie C voldoen" onder de desbetreffende sector in Lijst G (Lijst van de EU-partij) van sectie C van aanhangsel 1 (Toepassingsgebied) van bijlage XVI bij de overeenkomst.

5. De lijst van media voor bekendmaking van informatie over aanbestedingen in aanhangsel 2 (Media voor de bekendmaking van de informatie over aanbestedingen) van bijlage XVI bij de overeenkomst wordt vervangen door de lijst in bijlage XI bij dit protocol..

SECTIE VI

WTO

ARTIKEL 11

De republieken van de MA-partij verbinden zich ertoe in verband met de toetreding van Kroatië tot de Europese Unie geen claims of verzoeken in te dienen of beroep in te stellen, noch enige concessie op grond van artikel XXIV, lid 6, en artikel XXVIII van de GATT 1994 of artikel XXI van de GATS te wijzigen of in te trekken.

SECTIE VII

ALGEMENE EN SLOTBEPALINGEN

ARTIKEL 12

1. Dit protocol wordt door de partijen volgens hun eigen interne wettelijke procedures goedgekeurd.

2. Dit protocol treedt in werking op de eerste dag van de maand die volgt op die waarin de partijen elkaar ervan in kennis hebben gesteld dat de in lid 1 bedoelde interne juridische procedures zijn afgerond.
3. Niettegenstaande lid 2 kunnen de bepalingen van dit protocol door de Europese Unie en door elk van de republieken van de MA-partij worden toegepast vanaf de eerste dag van de maand die volgt op de datum waarop zij elkaar in kennis hebben gesteld van de voltooiing van de daarvoor vereiste interne wettelijke procedures.
4. De in de leden 2 en 3 bedoelde kennisgevingen worden, wat de EU-partij betreft, gericht aan de secretaris-generaal van de Raad van de Europese Unie, Brussel, en, in het geval van de republieken van de MA-partij, aan de *Secretaría General del Sistema de la Integración Centroamericana* (SG-SICA), El Salvador, die de depositarissen van dit protocol zijn.
5. De partijen waarvoor dit protocol in werking is getreden, kunnen ook gebruikmaken van materialen van oorsprong uit een republiek van de MA-partij waarvoor dit protocol niet van kracht is.
6. Indien een bepaling uit dit protocol overeenkomstig lid 3 door de partijen in afwachting van de inwerkingtreding van dit protocol wordt toegepast, wordt elke verwijzing in die bepaling naar de inwerkingtreding van dit protocol beschouwd als verwijzing naar de datum met ingang waarvan de partijen overeenkomen die bepaling overeenkomstig lid 3 toe te passen.

ARTIKEL 13

Dit protocol wordt opgesteld in tweevoud, in de volgende talen: Bulgaars, Kroatisch, Tsjechisch, Deens, Nederlands, Engels, Ests, Fins, Frans, Duits, Grieks, Hongaars, Italiaans, Lets, Litouws, Maltees, Pools, Portugees, Roemeens, Slowaaks, Sloveens, Spaans en Zweeds, zijnde alle teksten gelijkelijk authentiek.

De EU-partij communiceert aan de republieken van de MA-partij de Kroatische taalversie van de overeenkomst. Onder voorbehoud van de inwerkingtreding van dit protocol wordt de Kroatische taalversie authentiek onder dezelfde voorwaarden als de versies die zijn opgesteld in de andere talen van dit protocol. Artikel 363 van de overeenkomst wordt dienovereenkomstig gewijzigd.

ARTIKEL 14

Dit protocol maakt integrerend deel uit van de overeenkomst. De bijlagen bij dit protocol vormen een integrerend deel ervan.

TEN BLIJKE WAARVAN de ondergetekenden, daartoe naar behoren gemachtigd, dit protocol hebben ondertekend.

Gedaan te ..., deze ... dag van ... in het jaar ...

[...]

Voor de Europese Unie en haar lidstaten

[...]

Voor de Republiek Costa Rica

[...]

Voor de Republiek El Salvador

[...]

Voor de Republiek Guatemala

[...]

Voor de Republiek Honduras

[...]

Voor de Republiek Nicaragua

[...]

Voor de Republiek Panama

BIJLAGE I**(Bijlage I bij de overeenkomst)****Aanhangsel 3****SPECIALE BEHANDELING VAN BANANEN**

1. Voor het landbouwproduct van oorsprong uit Midden-Amerika onder rubriek 0803.00.19 van de Gecombineerde Nomenclatuur (verse bananen, met uitzondering van "plantains"), die in de lijst van de EU-partij zijn opgenomen in categorie "ST", zijn de volgende preferentiële douanerechten van toepassing:

Jaar	Preferentieel Douanerecht	Reactievolume (ton)					
	(EUR/ton)	Costa Rica	Panama	Honduras	Guatemala	Nicaragua	El Salvador
Tot en met 31 december 2010	145	1 025 000	375 000	50 000	50 000	10 000	2 000
1.1-31.12.2011	138	1 076 250	393 750	52 500	52 500	10 500	2 100

Jaar	Preferentieel Douanerecht	Reactievolume (ton)					
	(EUR/ton)	Costa Rica	Panama	Honduras	Guatemala	Nicaragua	El Salvador
1.1-31.12.2012	131	1 127 500	412 500	55 000	55 000	11 000	2 200
1.1-31.12.2013	124	1 178 750	431 250	57 500	57 500	11 500	2 300
1.1-31.12.2014	117	1 254 419	458 934	61 191	61 191	12 238	2 448
1.1-31.12.2015	110	1 301 599	476 195	63 493	63 493	12 699	2 540
1.1-31.12.2016	103	1 349 942	493 881	65 851	65 851	13 170	2 634
1.1-31.12.2017	96	1 397 316	511 213	68 162	68 162	13 632	2 726
1.1-31.12.2018	89	1 444 767	528 573	70 476	70 476	14 095	2 819
1.1-31.12.2019	82	1 493 881	546 542	72 872	72 872	14 574	2 915
1.1.2020 en daarna	75	niet van toepassing	niet van toepassing	niet van toepassing	niet van toepassing	niet van toepassing	niet van toepassing

TITEL IV

BEWIJS VAN OORSPRONG

- 1) Artikel 16, lid 4, van bijlage II (Betreffende de definitie van het begrip "producten van oorsprong" en methoden van administratieve samenwerking) bij de overeenkomst wordt vervangen door:

- "4. Op een a posteriori afgegeven certificaat inzake goederenverkeer EUR.1 wordt de vermelding "afgegeven a posteriori" aangebracht in een van de volgende talen:

BG 'ИЗДАДЕН ВПОСЛЕДСТВИЕ'

ES 'EXPEDIDO A POSTERIORI'

CS 'VYSTAVENO DODATEČNE'

DA 'UDSTEDT EFTERFØLGENDE'

DE 'NACHTRÄGLICH AUSGESTELLT'

ET 'TAGANTJÄRELE VÄLJA ANTUD'

EL 'ΕΚΔΟΘΕΝ ΕΚ ΤΩΝ ΥΣΤΕΡΩΝ'

EN 'ISSUED RETROSPECTIVELY'

FR 'DÉLIVRÉ A POSTERIORI'

HR 'NAKNADNO IZDANO'

IT 'RILASCIATO A POSTERIORI'

LV 'IZSNIEGTS RETROSPEKTĪVI'

LT 'RETROSPEKTYVUSIS IŠDAVIMAS'

HU 'KIADVA VISSZAMENŐLEGES HATÁLLYAL'

MT 'MAHRUG RETROSPETTIVAMENT'

NL 'AFGEGEVEN A POSTERIORI'

PL 'WYSTAWIONE RETROSPEKTYWNIĘ'

PT 'EMITIDO A POSTERIORI'

RO 'EMIS A POSTERIORI'

SK 'VYDANÉ DODATOČNE'

SL 'IZDANO NAKNADNO'

FI 'ANNETTU JÄLKIÄTEEN'

SV 'UTFÄRDAT I EFTERHAND''.

2) Artikel 17, lid 2, van bijlage II bij de overeenkomst wordt vervangen door:

"2. Op het aldus afgegeven duplicaat wordt de vermelding "duplicaat" aangebracht in een van de volgende talen:

BG 'ДУБЛИКАТ'

ES 'DUPLICADO'

CS 'DUPLIKÁT'

DA 'DUPLIKAT'

DE 'DUPLIKAT'

ET 'DUPLIKAAT'

EL 'ΑΝΤΙΓΡΑΦΟ'

EN 'DUPLICATE'

FR 'DUPLICATA'

HR 'DUPLIKAT'

IT 'DUPLICATO'

LV 'DUBLIKĀTS'

LT 'DUBLIKATAS'

HU 'MÁSODLAT'

MT 'DUPLIKAT'

NL 'DUPLICAAT'

PL 'DUPLIKAT'

PT 'SEGUNDA VIA'

RO 'DUPLICAT'

SK 'DUPLIKÁT'

SL 'DVOJNIK'

FI 'KAKSOISKAPPALE'

SV 'DUPLIKAT'".

BIJLAGE III

(Bijlage II bij de overeenkomst)

Aanhangsel 4

FACTUURVERKLARING

Voorwaarden voor het opstellen van een factuurverklaring

De factuurverklaring wordt opgesteld in een van de hieronder weergegeven taalversies overeenkomstig het nationale recht van het land van uitvoer. Indien de factuurverklaring met de hand wordt geschreven, moet dit met inkt en in blokletters geschieden. Bij de opstelling van de factuurverklaring moeten de respectieve voetnoten in acht worden genomen. De tekst van de voetnoten behoeft niet te worden overgenomen.

Bulgaarse versie

Износителят на продуктите, обхванати от този документ (разрешение № ... от митница или от друг компетентен държавен орган⁽¹⁾) декларира, че освен където ясно е отбелязано друго, тези продукти са с ...⁽²⁾ преференциален произход.

Spaanse versie

El exportador de los productos incluidos en el presente documento (autorización aduanera o de la autoridad pública competente n° ...⁽¹⁾) declara que, salvo indicación en sentido contrario, estos productos gozan de un origen preferencial ...⁽²⁾.

Tsjechische versie

Vývozce výrobků uvedených v tomto dokumentu (číslo povolení celního nebo příslušného vládního orgánu ...⁽¹⁾) prohlašuje, že kromě zřetelně označených, mají tyto výrobky preferenční původ v ...⁽²⁾.

Deense versie

Eksportøren af varer, der er omfattet af nærværende dokument, (toldmyndighedernes eller den kompetente offentlige myndigheds tilladelse nr. ...⁽¹⁾) erklærer, at varerne, medmindre andet tydeligt er angivet, har præferenceoprindelse i ...⁽²⁾.

Duitse versie

Der Ausführer (Ermächtigter Ausführer; Bewilligung der Zollbehörde oder der zuständigen Regierungsbehörde Nr. ...⁽¹⁾) der Waren, auf die sich dieses Handelspapier bezieht, erklärt, dass diese Waren, soweit nicht anders angegeben, präferenzbegünstigte Ursprungswaren ...⁽²⁾ sind.

Estse versie

Käesoleva dokumendiga hõlmatud toodete eksportija (tolliameti või pädeva valitsusasutuse luba nr. ...⁽¹⁾) deklareerib, et need tooted on ...⁽²⁾ sooduspäritoluga, välja arvatud juhul kui on selgelt näidatud teisiti.

Griekse versie

Ο εξαγωγέας των προϊόντων που καλύπτονται από το παρόν έγγραφο (άδεια τελωνείου ή της καθύλην αρμόδιας αρχής, υπ' αριθ. ...⁽¹⁾) δηλώνει ότι, εκτός εάν δηλώνεται σαφώς άλλως, τα προϊόντα αυτά είναι προτιμησησικής καταγωγής ...⁽²⁾.

Engelse versie

The exporter of the products covered by this document (customs or competent public authority authorisation No ...⁽¹⁾) declares that, except where otherwise clearly indicated, these products are of ... preferential origin⁽²⁾.

Franse versie

L'exportateur des produits couverts par le présent document (autorisation douanière ou de l'autorité publique compétente n° ...⁽¹⁾) déclare que, sauf indication claire du contraire, ces produits ont l'origine préférentielle ...⁽²⁾.

Kroatische versie

Izvoznik proizvoda obuhvaćenih ovom ispravom (carinsko ovlaštenje br. ...⁽¹⁾) izjavljuje da su, osim ako je drukčije izričito navedeno, ovi proizvodi ...⁽²⁾ preferencijalnog podrijetla.

Italiaanse versie

L'esportatore delle merci contemplate nel presente documento (autorizzazione doganale o dell'autorità pubblica competente n. ...⁽¹⁾) dichiara che, salvo indicazione contraria, le merci sono di origine preferenziale ...⁽²⁾.

Letse versie

To produktu eksportētājs, kuri ietverti šajā dokumentā (muitas vai kompetentu valsts iestāžu atļauja Nr. ...⁽¹⁾), deklarē, ka, izņemot tur, kur ir citādi skaidri noteikts, šiem produktiem ir preferenciāla izcelsme ...⁽²⁾.

Litouwse versie

Šiame dokumente išvardintų prekių eksportuotojas (muitinės arba kompetentingos viešosios valdžios institucijos liudijimo Nr. ...⁽¹⁾) deklaruoja, kad, jeigu kitaip nenurodyta, tai yra ...⁽²⁾ preferencinės kilmės prekės.

Hongaarse versie

A jelen okmányban szereplő áruk exportőre (vámfelhatalmazási szám: ...⁽¹⁾ vagy az illetékes kormányzati szerv által kiadott engedély száma: ...) kijelentem, hogy eltérő jelzs hiányában az áruk kedvezményes ... származásúak⁽²⁾.

Maltese versie

L-esportatur tal-prodotti koperti b'dan id-dokument (awtorizzazzjoni kompetenti tal-gvern jew tad-dwana nru. ...⁽¹⁾) jiddikjara li, hlief fejn indikat b'mod car li mhux hekk, dawn il-prodotti huma ta' origini preferenzjali ...⁽²⁾.

Nederlandse versie

De exporteur van de goederen waarop dit document van toepassing is (douanevergunning of vergunning van de competente overheidsinstantie nr. ...⁽¹⁾) verklaart dat, behoudens uitdrukkelijke andersluidende vermelding, deze goederen van preferentiële ... oorsprong zijn ⁽²⁾.

Poolse versie

Eksporter produktów objętych tym dokumentem (upoważnienie władz celnych lub upoważnienie właściwych władz nr ...⁽¹⁾) deklaruje, że z wyjątkiem gdzie jest to wyraźnie określone, produkty te mają ...⁽²⁾ preferencyjne pochodzenie.

Portugese versie

O abaixo assinado, exportador dos produtos cobertos pelo presente documento (autorização aduaneira ou da autoridade governamental competente n° ... ⁽¹⁾) declara que, salvo expressamente indicado em contrário, estes produtos são de origem preferencial ... ⁽²⁾.

Roemeense versie

Exportatorul produselor ce fac obiectul acestui document (autorizația vamală sau a autorității guvernamentale competente nr. ...⁽¹⁾) declară că, exceptând cazul în care în mod expres este indicat altfel, aceste produse sunt de origine preferențială ...⁽²⁾.

Slowaakse versie

Vývozca výrobkov uvedených v tomto dokumente (číslo povolenia colnej správy alebo príslušného vládneho povolenia ...⁽¹⁾) vyhlasuje, že okrem zreteľne označených, majú tieto výrobky preferenčný pôvod v ...⁽²⁾.

Sloveense versie

Izvoznik blaga, zajetega s tem dokumentom, (pooblastilo carinskih ali pristojnih državnih organov št. ...⁽¹⁾) izjavlja, da, razen če ni drugače jasno navedeno, ima to blago preferencialno ...⁽²⁾ poreklo.

Finse versie

Tässä asiakirjassa mainittujen tuotteiden viejä (tullin tai toimivaltaisen julkisen viranomaisen lupa nro ...⁽¹⁾) ilmoittaa, että nämä tuotteet ovat, ellei toisin ole selvästi merkitty, etuuskohteluun oikeutettuja ... alkuperätuotteita⁽²⁾.

Zweedse versie

Exportören av de varor som omfattas av detta dokument (tullmyndighetens tillstånd eller behörig statlig myndighet nr ...⁽¹⁾) försäkrar att dessa varor, om inte annat tydligt markerats, har förmånsberättigande ... ursprung⁽²⁾.

.....⁽³⁾

(Plaats en datum)

.....⁽⁴⁾

(Handtekening van de exporteur en diens naam
in blokletters)

-
- (1) Wanneer de factuurverklaring door een toegelaten exporteur in de zin van artikel 20 van bijlage II wordt opgesteld, wordt het vergunningnummer van die exporteur hier ingevuld. Wanneer de factuurverklaring niet door een toegelaten exporteur wordt opgesteld, wordt het gedeelte tussen haakjes weggelaten of wordt niets ingevuld.
- (2) Aanduiding van de oorsprong van de producten. Wanneer de factuurverklaring geheel of gedeeltelijk betrekking heeft op producten van oorsprong uit Ceuta en Melilla in de zin van artikel 34 van bijlage II, geeft de exporteur dit door middel van de letters "CM" duidelijk aan op het document waarop de verklaring wordt gesteld.
- (3) Deze aanduiding kan achterwege blijven indien deze gegevens al in het document zelf voorkomen.
- (4) Zie artikel 19, lid 5, van bijlage II bij de overeenkomst. Indien de exporteur niet hoeft te tekenen, hoeft ook zijn naam niet te worden vermeld.

LIJSTEN VAN VERBINTENISSEN INZAKE VESTIGING

SECTIE A

EU-PARTIJ

1. In onderstaande lijsten van verbintenissen zijn de economische activiteiten opgenomen die op grond van artikel 166 van deze overeenkomst zijn geliberaliseerd, alsmede, door middel van voorbehouden, de beperkingen ten aanzien van markttoegang en nationale behandeling die van toepassing zijn op vestigingen en investeerders van de republieken van de MA-partij in die activiteiten. De lijsten bevatten de volgende elementen:
 - a) een eerste kolom, waarin de sector of subsector wordt vermeld waarin de partij de verbintenis is aangegaan, en de liberalisering waarop de voorbehouden van toepassing zijn;
 - b) een tweede kolom, waarin de toepasselijke voorbehouden worden beschreven.

Wanneer de in punt b) bedoelde kolom slechts lidstaatspecifieke voorbehouden bevat, gaan de lidstaten die er niet in worden vermeld, in de betrokken sector verbintenissen zonder voorbehouden aan (N.B. het ontbreken van lidstaatspecifieke voorbehouden in een bepaalde sector doet geen afbreuk aan horizontale voorbehouden of aan eventuele voor de hele EU geldende sectorspecifieke voorbehouden).

Voor niet in onderstaande lijst vermelde sectoren of subsectoren zijn geen verbintenissen aangegaan.

2. Voor de vaststelling van de afzonderlijke sectoren en subsectoren:
 - a) wordt onder "ISIC rev 3.1" verstaan de "International Standard Industrial Classification of all Economic Activities" zoals vastgesteld in de "Statistical Papers, Series M, N° 4, ISIC rev 3.1, 2002" van het Bureau voor de statistiek van de Verenigde Naties;
 - b) wordt onder "CPC" verstaan de "Central Products Classification" zoals vastgesteld in de "Statistical Papers, Series M, N° 77, CPC prov, 1991" van het Bureau voor de statistiek van de Verenigde Naties;
 - c) wordt onder "CPC ver. 1.0" verstaan de "Central Products Classification" zoals vastgesteld in de "Statistical Papers, Series M, N° 77, CPC ver. 1.0, 1998" van het Bureau voor de statistiek van de Verenigde Naties.
3. Onderstaande lijst bevat geen maatregelen met betrekking tot kwalificatievereisten en -procedures, technische normen, en vergunningsvereisten en -procedures die geen beperking ten aanzien van markttoegang of nationale behandeling in de zin van de artikelen 164 en 165 van deze overeenkomst vormen. Die maatregelen (zoals een vergunningsverplichting, universeledienstverplichtingen, verplichte erkenning van kwalificaties in gereguleerde sectoren, verplichting om specifieke examens (inclusief taalexamens) af te leggen, niet-discriminerende verplichting dat bepaalde activiteiten niet mogen worden uitgeoefend in beschermde milieugebieden of gebieden van bijzonder historisch en artistiek belang), zijn steeds van toepassing op investeerders van de andere partij, ook al zijn zij niet in de lijst opgenomen.

4. Overeenkomstig artikel 159, lid 3, van deze overeenkomst bevat onderstaande lijst geen maatregelen betreffende door de partijen verleende subsidies.
5. Overeenkomstig artikel 164 van deze overeenkomst zijn niet-discriminerende vereisten ten aanzien van de soorten rechtsvormen van een vestiging niet in onderstaande lijst opgenomen.
6. De uit deze lijst van verbintenissen voortvloeiende rechten en verplichtingen hebben geen directe werking, zodat er voor individuele natuurlijke of rechtspersonen niet rechtstreeks rechten uit voortvloeien.
7. In de onderstaande lijst worden de volgende afkortingen gebruikt:

AT	Oostenrijk
BE	België
BG	Bulgarije
CY	Cyprus
CZ	Tsjechische Republiek
DE	Duitsland
DK	Denemarken
EU	EU-Partij
ES	Spanje
EE	Estland
FI	Finland
FR	Frankrijk
EL	Griekenland
HR	Kroatië

HU	Hongarije
IE	Ierland
IT	Italië
LV	Letland
LT	Litouwen
LU	Luxemburg
MT	Malta
NL	Nederland
PL	Polen
PT	Portugal
RO	Roemenië
SK	Slowaakse Republiek
SI	Slovenië
SE	Zweden
UK	Verenigd Koninkrijk

Sector of subsector	Omschrijving van voorbehouden
ALLE SECTOREN	Onroerend goed AT, BG, CY, CZ, DK, EE, ES, EL, FI, HR, HU, IE, IT, LT, LV, MT, PL, RO, SI, SK: beperking van de aankoop van grond en onroerend goed door buitenlandse investeerders ¹ .
ALLE SECTOREN	Openbare nutsvoorzieningen EU: economische activiteiten die op nationaal of lokaal niveau als openbare nutsbedrijven worden beschouwd, kunnen voorbehouden zijn aan overheidsmonopolies; ook kunnen hiervoor exclusieve rechten aan particuliere exploitanten zijn verleend ² .

¹ Wat de dienstensectoren betreft, gaan deze beperkingen niet verder dan de beperkingen in de bestaande GATS-verbintenissen.

² Er kan geen gedetailleerde, volledige lijst per sector worden opgesteld omdat openbare nutsbedrijven vaak ook op lagere niveaus dan het centrale niveau bestaan. Voor een beter begrip zullen specifieke voetnoten in deze lijst van verbintenissen op een illustratieve en niet-exhaustieve manier die sectoren markeren waar openbare nutsbedrijven een belangrijke rol spelen.

Sector of subsector	Omschrijving van voorbehouden
ALLE SECTOREN	Soorten vestiging EU: de behandeling die wordt toegepast ten aanzien van dochterondernemingen (van vennootschappen uit een derde land) die overeenkomstig het recht van een lidstaat zijn opgericht en hun statutaire zetel, hoofdbestuur of hoofdvestiging binnen de EU hebben, geldt niet voor filialen of agentschappen die door een vennootschap uit een derde land in een lidstaat worden opgericht. BG: voor de oprichting van filialen is een vergunning vereist. EE: minstens de helft van de leden van de raad van bestuur moet ingezetene zijn van de EU. FI: een buitenlander die handel drijft als vennoot in een Finse commanditaire vennootschap of vennootschap onder firma, heeft een handelsvergunning nodig en moet permanent ingezetene van de EU zijn. Voor alle sectoren, behalve telecommunicatiediensten, is er een nationaliteits- en ingezetenschapsvereiste voor ten minste de helft van de gewone en plaatsvervangende leden van de raad van bestuur. Voor bepaalde ondernemingen kan echter een uitzondering worden gemaakt. Indien een buitenlandse organisatie een onderneming of handelsonderneming wil beginnen door een filiaal in Finland op te richten, heeft zij een handelsvergunning nodig. Indien een buitenlandse organisatie of een particulier die geen burger van de Europese Unie EU is, een vennootschap met beperkte aansprakelijkheid wil oprichten, heeft zij/hij een vergunning nodig. Voor telecommunicatiediensten moeten de helft van de oprichters en de helft van de leden van de raad van bestuur permanent ingezetene zijn. Indien de oprichter een rechtspersoon is, moet deze in Finland gevestigd zijn.

Sector of subsector	Omschrijving van voorbehouden
	IT: voor de toegang tot industriële, commerciële en ambachtelijke activiteiten zijn een verblijfsvergunning en speciale toestemming vereist. BG, PL: het activiteitengebied van een vertegenwoordiging mag alleen de reclame en de promotie voor de vertegenwoordigde buitenlandse moederonderneming omvatten. PL: met uitzondering van financiële diensten, niet geconsolideerd voor filialen. Investeerders van buiten de EU mogen uitsluitend economische activiteiten uitoefenen in de vorm van een commanditaire vennootschap, een commanditaire vennootschap op aandelen, een besloten vennootschap of een naamloze vennootschap (in het geval van juridische diensten uitsluitend in de vorm van een geregistreerde vennootschap of een commanditaire vennootschap). RO: de enige bestuurder of de voorzitter van de raad van bestuur en de helft van het totale aantal bestuurders van commerciële ondernemingen moeten Roemeens staatsburger zijn, tenzij anders is bepaald in het contract of de statuten van de onderneming. De meerderheid van de accountants van een commerciële onderneming en hun plaatsvervangers moeten Roemeens staatsburger zijn.

Sector of subsector	Omschrijving van voorbehouden
	SE: een buitenlandse onderneming (zonder rechtspersoonlijkheid in Zweden) dient haar handelstransacties te laten verlopen via een in Zweden gevestigd filiaal met een onafhankelijke leiding en gescheiden rekeningen. Bouwprojecten met een duur van minder dan een jaar zijn vrijgesteld van de verplichting een filiaal op te richten of een in Zweden gevestigde vertegenwoordiger aan te wijzen. Een besloten of naamloze vennootschap kan een of meer oprichters hebben. Een oprichter moet hetzij in Zweden wonen hetzij een Zweedse rechtspersoon zijn. Een vennootschap onder firma kan alleen als oprichter fungeren als iedere partner in Zweden woont. Vergelijkbare voorwaarden gelden voor de oprichting van alle andere soorten rechtspersonen. Ten minste 50% van de leden van de raad van bestuur moeten in Zweden wonen. Niet in Zweden woonachtige buitenlanders of Zweedse burgers die handelstransacties willen uitvoeren in Zweden, moeten een ingezetene als voor deze activiteiten verantwoordelijke vertegenwoordiger aanwijzen en deze laten registreren bij de lokale autoriteiten. Ontheffing van deze voorwaarden is mogelijk als kan worden aangetoond dat ingezetenschap in een bepaald geval niet noodzakelijk is. SI: voor de vestiging van filialen door buitenlandse ondernemingen geldt als voorwaarde dat de moederonderneming in het land van oorsprong ten minste één jaar in een handelsregister is opgenomen. SK: buitenlandse natuurlijke personen wier naam in het handelsregister moet worden opgenomen als gemachtigde die namens een ondernemer mag optreden, moeten een vergunning tot verblijf in de Slowaakse Republiek aanvragen.

Sector of subsector	Omschrijving van voorbehouden
ALLE SECTOREN	Investeringsen ES: voor investeringen in Spanje door buitenlandse overheden en buitenlandse overheidsinstellingen (waarbij doorgaans naast economische ook niet-economische belangen voor deze instanties een rol spelen), direct of via ondernemingen of andere instellingen die direct of indirect onder zeggenschap van een buitenlandse overheid staan, dient de overheid vooraf toestemming te verlenen. BG: bij ondernemingen waarvan meer dan 30% van de aandelen in handen is van de overheid (de staat of de gemeente) is toestemming vereist voor het overdragen van deze aandelen aan een derde partij. Voor bepaalde economische activiteiten met betrekking tot de exploitatie of het gebruik van staats- of overheidseigendommen moet toestemming worden verleend krachtens de Concessiewet. Buitenlandse investeerders kunnen niet deelnemen aan privatisering. Buitenlandse investeerders en Bulgaarse rechtspersonen met een buitenlands controlebelang moeten toestemming hebben voor a) prospectie, ontwikkeling of winning van natuurlijke hulpbronnen uit de territoriale wateren, het continentaal plat of de exclusieve economische zone en b) het verwerven van een controlebelang in ondernemingen die bij één van de onder a) genoemde activiteiten betrokken zijn.

Sector of subsector	Omschrijving van voorbehouden
	FR: voor buitenlandse aankopen van meer dan 33,33% van de aandelen in het kapitaal of van het stemrecht in bestaande Franse ondernemingen of van meer dan 20% in op de beurs genoteerde Franse ondernemingen gelden de volgende voorschriften: – investeringen van minder dan 7,6 miljoen EUR in ondernemingen met een omzet van niet meer dan 76 miljoen EUR zijn vrij, na verloop van 15 dagen na de aanmelding en nadat de bedragen in orde zijn bevonden; – nadat na de aanmelding één maand is verstreken, wordt stilzwijgend toestemming verleend voor nieuwe investeringen, tenzij de minister van Economische Zaken, in uitzonderlijke omstandigheden, zijn recht heeft uitgeoefend om de investeringen uit te stellen. Buitenlandse participatie in recent geprivatiseerde ondernemingen kan worden beperkt tot een bepaald deel van de uitgegeven aandelen, dat door de Franse regering van geval tot geval wordt vastgesteld. Wanneer een vestiging betrekking heeft op bepaalde commerciële, industriële of ambachtelijke activiteiten, is speciale toestemming vereist indien de algemeen directeur geen permanente verblijfsvergunning heeft.

Sector of subsector	Omschrijving van voorbehouden
	FI: de aankoop van aandelen door buitenlandse kopers die daardoor meer dan een derde van de stemrechten in een grote Finse vennootschap of onderneming (met meer dan 1000 werknemers, een omzet van meer dan 168 miljoen EUR of een balanstotaal van meer dan 168 miljoen EUR) verwerven, moet worden goedgekeurd door de Finse overheid; deze goedkeuring kan alleen worden geweigerd als er grote nationale belangen op het spel staan. Deze beperkingen zijn niet van toepassing op telecommunicatie. HU: niet geconsolideerd voor buitenlandse participaties in recent geprivatiseerde ondernemingen. IT: exclusieve rechten kunnen worden toegekend aan of gehandhaafd voor recent geprivatiseerde ondernemingen. In sommige gevallen kan het stemrecht in dergelijke ondernemingen worden beperkt. Gedurende een periode van vijf jaar kan voor de verwerving van een groot aandeel in ondernemingen met activiteiten op het gebied van defensie, vervoer, telecommunicatie en energie toestemming van de bevoegde instanties vereist zijn.
ALLE SECTOREN	Geografische zones FI: op de Ålandeilanden, beperkingen van het recht van vestiging voor natuurlijke personen die geen regionaal burger van Åland zijn of voor rechtspersonen zonder toestemming van de bevoegde instanties van de Ålandeilanden.

Sector of subsector	Omschrijving van voorbehouden
1. LANDBOUW, JACHT, BOSBOUW	
A. Landbouw, jacht (ISIC rev 3.1: 011, 012, 013, 014, 015) m.u.v. adviseurs en consulenten ¹	AT, HR, HU, MT, RO: niet geconsolideerd voor landbouwactiviteiten. CY: een participatie van buiten de EU van ten hoogste 49% is toegestaan. FR: voor de vestiging van landbouwbedrijven door onderdanen van landen die geen lid zijn van de EU en de aankoop van wijngaarden door investeerders van buiten de EU is toestemming vereist. IE: voor de vestiging van graanmolens door ingezetenen van landen die geen lid zijn van de EU is toestemming vereist.
B. Bosbouw en de exploitatie van bossen (ISIC rev 3.1: 020) m.u.v. adviseurs en consulenten ²	BG: niet geconsolideerd voor bosexploitatieactiviteiten.

¹ Landbouw-, jacht-, bosbouw- en visserijadviseurs en -consulenten zijn opgenomen in ZAKELIJKE DIENSTEN onder 6.F.f) en 6.F.g).

² Landbouw-, jacht-, bosbouw- en visserijadviseurs en -consulenten zijn opgenomen in ZAKELIJKE DIENSTEN onder 6.F.f) en 6.F.g).

Sector of subsector	Omschrijving van voorbehouden
2. VISSERIJ EN AQUACULTUUR (ISIC rev 3.1: 0501, 0502) m.u.v. adviseurs en consulenten¹	AT: minstens 25% van de schepen moet in Oostenrijk geregistreerd zijn. BE, FI, IE, LV, NL, PT, SK: buitenlandse investeerders die geen rechtspersoonlijkheid hebben in respectievelijk België, Finland, Ierland, Letland, Nederland, Portugal en de Slowaakse Republiek en er hun hoofdkantoor niet hebben, kunnen geen eigenaar zijn van schepen onder respectievelijk de Belgische, Finse, Ierse, Letse, Nederlandse, Portugese en Slowaakse vlag. CY, EL: een participatie van buiten de EU van ten hoogste 49% is toegestaan. DK: ingezetenen van landen die geen lid zijn van de Europese Unie, kunnen geen eigenaar zijn van een derde of meer van de aandelen van een bedrijf dat zich bezighoudt met commerciële visserij. Ingezeten van landen die geen lid zijn van de EU, kunnen uitsluitend via een volgens Deens recht opgerichte onderneming eigenaar zijn van schepen onder Deense vlag. FR: onderdanen van landen die geen lid zijn van de EU, kunnen niet participeren in kwekerijen voor vis, schelpdieren of algen op maritiem staatseigendom. Buitenlandse investeerders die in Frankrijk geen rechtspersoonlijkheid hebben en er hun hoofdkantoor niet hebben, kunnen hoogstens eigenaar zijn van 50% van een schip onder Franse vlag.

¹ Landbouw-, jacht-, bosbouw- en visserijadviseurs en -consulenten zijn opgenomen in ZAKELIJKE DIENSTEN onder 6.F.f) en 6.F.g).

Sector of subsector	Omschrijving van voorbehouden
	DE: een vergunning om op zee te vissen wordt alleen toegekend aan schepen die onder Duitse vlag mogen varen. Het betreft vissersvaartuigen waarvan het merendeel van de aandelen in handen is van burgers van de EU of bedrijven die overeenkomstig de regels van de EU gevestigd zijn in een lidstaat van de EU en daar hun hoofdvestiging hebben. Het gebruik van dergelijke schepen moet geleid en gecontroleerd worden door personen die in Duitsland wonen. Om een visvergunning te krijgen, moeten alle vissersvaartuigen geregistreerd worden bij de betreffende kuststaten waarin de schepen hun thuishaven hebben. EE: schepen mogen onder Estse vlag varen indien hun thuishaven in Estland ligt en hun eigenaren in meerderheid Ests staatsburger zijn in een algemene vennootschap of een besloten vennootschap of een andere in Estland gevestigde vennootschap waar de meerderheid van de stemmen in de raad van bestuur aan Estse staatsburgers toebehoort. BG, HR, HU, LT, MT, RO: niet geconsolideerd. IT: ingezetenen van landen die geen lid zijn van de EU, kunnen geen meerderheidsbelang hebben in schepen onder Italiaanse vlag, noch een controlebelang in scheepvaartmaatschappijen die hun hoofdvestiging in Italië hebben. Visserij in de Italiaanse territoriale wateren is voorbehouden aan schepen onder Italiaanse vlag.

Sector of subsector	Omschrijving van voorbehouden
	SE: buitenlandse investeerders die in Zweden geen rechtspersoonlijkheid hebben en er hun hoofdkantoor niet hebben, kunnen hoogstens eigenaar zijn van 50% van een schip onder Zweedse vlag. Voor de aankoop door buitenlandse investeerders van 50% of meer van de aandelen in firma's die zich bezighouden met commerciële visserij in Zweedse wateren, is toestemming vereist. SI: schepen mogen onder Sloveense vlag varen indien meer dan de helft van het schip eigendom is van burgers van de EU of van rechtspersonen die hun hoofdvestiging in een lidstaat van de EU hebben. UK: voorbehoud wat betreft de aankoop van schepen onder de vlag van het Verenigd Koninkrijk, tenzij de investering voor ten minste 75% gedaan wordt door Britse staatsburgers en/of bedrijven die voor ten minste 75% in handen zijn van Britse staatsburgers, die in beide gevallen ingezetene moeten zijn van het Verenigd Koninkrijk. De schepen moeten beheerd, bestuurd en gecontroleerd worden vanuit het Verenigd Koninkrijk.

Sector of subsector	Omschrijving van voorbehouden
3. WINNING VAN DELFSTOFFEN¹ A. Winning van steen- en bruinkool; winning van turf (ISIC rev 3.1: 10) B. Winning van aardolie en aardgas² (ISIC rev 3.1: 1110) C. Winning van metaalertsen (ISIC rev 3.1: 13) D. Overige winning van delfstoffen (ISIC rev 3.1: 14)	EU: het kan investeerders uit landen die energieleveranciers zijn, worden verboden controle over de activiteit te verkrijgen. Niet geconsolideerd voor de oprichting van rechtstreekse filialen (oprichting als vennootschap is vereist). Niet geconsolideerd voor de winning van aardolie en aardgas. ES: niet geconsolideerd voor buitenlandse investeringen in delfstoffen van strategisch belang.

¹ De horizontale beperking inzake openbare nutsbedrijven is van toepassing.

² Omvat niet de diensten in verband met de mijnbouw voor een vast bedrag of op contractbasis op olie- en gasvelden, die zijn opgenomen in ENERGIEDIENSTEN onder 18.A.

Sector of subsector	Omschrijving van voorbehouden
4. INDUSTRIE ¹	
A. Vervaardiging van voedingsmiddelen en dranken (ISIC rev 3.1: 15)	Geen.
B. Vervaardiging van tabaksproducten (ISIC rev 3.1: 16)	Geen.
C. Vervaardiging van textiel (ISIC rev 3.1: 17)	Geen.
D. Vervaardiging van kleding; bereiden en verven van bont (ISIC rev 3.1: 18)	Geen.

¹ Hieronder vallen niet de adviseurs en consultants in verband met de industrie, die zijn opgenomen in ZAKELIJKE DIENSTEN onder 6.F.h).

Sector of subsector	Omschrijving van voorbehouden
E. Looien en bereiden van leer; vervaardiging van koffers, tassen, zadel- en tuigmakerswerk en schoeisel (ISIC rev 3.1: 19)	Geen.
F. Houtindustrie en vervaardiging van artikelen van hout en van kurk, exclusief meubelen; vervaardiging van artikelen van riet en van vlechtwerk (ISIC rev 3.1: 20)	Geen.
G. Vervaardiging van papier en papierwaren (ISIC rev 3.1: 21)	Geen.

Sector of subsector	Omschrijving van voorbehouden
H. Uitgeverijen, drukkerijen, reproductie van opgenomen media ¹ (ISIC rev 3.1: 22 , m.u.v. voor een vast bedrag of op contractbasis ²)	HR: ingezetenschap verplicht. IT: nationaliteitsvereiste voor eigenaren van uitgeverijen en drukkerijen.
I. Vervaardiging van cokesovenproducten (ISIC rev 3.1: 231)	Geen.
J. Vervaardiging van geraffineerde aardolieproducten ³ (ISIC rev 3.1: 232)	EU: het kan investeerders uit landen die energieleveranciers zijn, worden verboden controle over de activiteit te verkrijgen. Niet geconsolideerd voor de oprichting van rechtstreekse filialen (oprichting als vennootschap is vereist).

¹ De sector is beperkt tot de vervaardiging. Hij omvat geen audiovisuele activiteiten of activiteiten met een culturele inhoud.

² Uitgeven en drukken voor een vast bedrag of op contractbasis zijn opgenomen in ZAKELIJKE DIENSTEN onder 6.F.p).

³ De horizontale beperking inzake openbare nutsbedrijven is van toepassing.

Sector of subsector	Omschrijving van voorbehouden
K. Vervaardiging van andere chemische producten dan springstoffen (ISIC rev 3.1: 24 m.u.v. vervaardiging van springstoffen)	Geen.
L. Vervaardiging van producten van rubber of kunststof (ISIC rev 3.1: 25)	Geen.
M. Vervaardiging van andere niet-metaalhoudende minerale producten (ISIC rev 3.1: 26)	Geen.
N. Vervaardiging van metalen in primaire vorm (ISIC rev 3.1: 27)	Geen.
O. Vervaardiging van producten van metaal, m.u.v. machines en apparaten (ISIC rev 3.1: 28)	Geen.

Sector of subsector	Omschrijving van voorbehouden
P. Vervaardiging van machines	
a) Vervaardiging van machines voor algemeen gebruik (ISIC rev 3.1: 291)	Geen.
b) Vervaardiging van machines voor specifieke doeleinden, andere dan wapens en munitie (ISIC rev 3.1: 2921, 2922, 2923, 2924, 2925, 2926, 2929)	Geen.
c) Vervaardiging van huishoudapparaten, n.e.g. (ISIC rev 3.1: 293)	Geen.
d) Vervaardiging van kantoormachines, boekhoudmachines en computers (ISIC rev 3.1: 30)	Geen.

Sector of subsector	Omschrijving van voorbehouden
e) Vervaardiging van elektrische machines en toestellen, n.e.g. (ISIC rev 3.1: 31)	Geen.
f) Vervaardiging van radio-, televisie- en communicatieapparatuur en toestellen (ISIC rev 3.1: 32)	Geen.
Q. Vervaardiging van medische, optische en precisie-instrumenten en uurwerken (ISIC rev 3.1: 33)	Geen.
R. Vervaardiging van auto's, aanhangwagens en opleggers (ISIC rev 3.1: 34)	Geen.

Sector of subsector	Omschrijving van voorbehouden
S. Vervaardiging van andere (niet-militaire) transportmiddelen (ISIC rev 3.1: 35 m.u.v. de vervaardiging van oorlogsschepen, oorlogsvliegtuigen en andere transportmiddelen voor militair gebruik)	Geen.
T. Vervaardiging van meubelen; industrie n.e.g. (ISIC rev 3.1: 361, 369)	Geen.
U. Recyclage (ISIC rev 3.1: 37)	Geen.

Sector of subsector	Omschrijving van voorbehouden
5. PRODUCTIE; TRANSMISSIE EN DISTRIBUTIE VOOR EIGEN REKENING VAN ELEKTRICITEIT, GAS, STOOM EN WARM WATER ¹ (BEHALVE DE PRODUCTIE VAN ELEKTRICITEIT MET KERNENERGIE)	
A. Productie van elektriciteit; transmissie en distributie van elektriciteit voor eigen rekening (deel van ISIC rev 3.1: 4010) ²	EU: het kan investeerders uit landen die energieleveranciers zijn, worden verboden controle over de activiteit te verkrijgen. Niet geconsolideerd voor de oprichting van rechtstreekse filialen (oprichting als vennootschap is vereist).

¹ De horizontale beperking inzake openbare nutsbedrijven is van toepassing.

² Omvat niet de exploitatie van elektriciteitstransmissie- en distributiesystemen voor een vast bedrag of op contractbasis, die is opgenomen in ENERGIEDIENSTEN.

Sector of subsector	Omschrijving van voorbehouden
B. Productie van gas; distributie voor eigen rekening van gasvormige brandstoffen via leidingen (deel van ISIC rev 3.1: 4020) ¹	EU: het kan investeerders uit landen die energieleveranciers zijn, worden verboden controle over de activiteit te verkrijgen. Niet geconsolideerd voor de oprichting van rechtstreekse filialen (oprichting als vennootschap is vereist).
C. Productie van stoom en warm water; distributie voor eigen rekening van stoom en warm water (deel van ISIC rev 3.1: 4030) ²	EU: het kan investeerders uit landen die energieleveranciers zijn, worden verboden controle over de activiteit te verkrijgen. Niet geconsolideerd voor de oprichting van rechtstreekse filialen (oprichting als vennootschap is vereist).
6. ZAKELIJKE DIENSTEN	
A. Vrije beroepen	

¹ Omvat niet het transport van aardgas en gasvormige brandstoffen via pijpleidingen, de transmissie en distributie van gas voor een vast bedrag of op contractbasis en de verkoop van aardgas en gasvormige brandstoffen, die zijn opgenomen in ENERGIEDIENSTEN.

² Omvat niet de transmissie en distributie van stoom en warm water voor een vast bedrag of op contractbasis en de verkoop van stoom en warm water, die zijn opgenomen in ENERGIEDIENSTEN.

Sector of subsector	Omschrijving van voorbehouden
a) Rechtskundige diensten (CPC 861) ¹	AT: de participatie van buitenlandse advocaten (die in hun eigen land volledig gekwalificeerd moeten zijn) in het aandelenkapitaal van een advocatenkantoor en hun aandeel in het bedrijfsresultaat mogen maximaal 25% bedragen. Zij mogen in de besluitvorming geen beslissende invloed hebben.

¹ Omvat advies en vertegenwoordiging, arbitrage en bemiddeling in juridische aangelegenheden, juridische documentatie en certificering. Verstrekking van rechtskundige diensten is uitsluitend toegestaan met betrekking tot internationaal publiekrecht, recht van de Europese Unie en het recht van de jurisdicties waar de investeerder of zijn personeel gekwalificeerd is als advocaat, en is, net als andere diensten, onderworpen aan vergunningsvereisten en -procedures die van toepassing zijn in de lidstaten van de Europese Unie. Voor advocaten die rechtskundige diensten verlenen met betrekking tot internationaal publiekrecht en buitenlands recht, kunnen die vereisten en procedures onder meer de vorm aannemen van de naleving van plaatselijke beroepscode, gebruik van de titel uit het eigen land (tenzij erkenning met de titel in het gastland werd verkregen), vereisten in verband met verzekeringen, gewone registratie bij de balie van het gastland of een vereenvoudigde toegang tot de balie van het gastland via een bekwaamheidstest en een wettelijk of professioneel domicilie in het gastland. Rechtskundige diensten met betrekking tot recht van de Europese Unie moeten in principe worden uitgevoerd door of via een volledig gekwalificeerde advocaat die in de Europese Unie tot de balie is toegelaten en persoonlijk optreedt, en rechtskundige diensten met betrekking tot het recht van een lidstaat van de Europese Unie moeten in principe worden uitgevoerd door of via een volledig gekwalificeerde advocaat die in die lidstaat persoonlijk tot de balie is toegelaten en optreedt. Voor vertegenwoordiging voor rechtbanken en andere bevoegde instanties in de EU kan daarom volledige toelating tot de balie in de betrokken EU-lidstaat noodzakelijk zijn aangezien dat de beoefening van het EU-recht en van het nationale procesrecht inhoudt. Niettemin mogen buitenlandse advocaten die niet volledig tot de balie zijn toegelaten, in bepaalde lidstaten in civielrechtelijke procedures een partij vertegenwoordigen die onderdaan is van of behoort tot de staat waarin de advocaat gemachtigd is zijn beroep uit te oefenen.

Sector of subsector	Omschrijving van voorbehouden
behalve rechtskundig advies, juridische documentatie en certificering die worden verstrekt door beoefenaars van juridische beroepen die met publieke functies zijn belast, zoals notarissen, gerechtsdeurwaarders of andere ambtenaren	BE: om in andere dan strafzaken voor het Hof van Cassatie te verschijnen, gelden quota's. FR: voor de toegang van advocaten tot het beroep van "avocat auprès de la Cour de Cassation" en "avocat auprès du Conseil d'Etat" gelden quota's. DK: uitsluitend juristen met een Deense vergunning tot uitoefening van het beroep van advocaat en in Denemarken geregistreerde advocatenkantoren mogen aandeelhouder zijn van een Deens advocatenkantoor. Uitsluitend juristen met een Deense vergunning tot uitoefening van het beroep van advocaat mogen bestuurder of beheerder van een Deens advocatenkantoor zijn. Om een Deense vergunning te verkrijgen, moet een juridisch examen worden afgelegd. FR: bepaalde rechtsvormen ("association d'avocats" en "société en participation d'avocat") zijn voorbehouden aan advocaten die in Frankrijk ten volle tot de balie zijn toegelaten. In een advocatenkantoor dat diensten verstrekt met betrekking tot Frans recht of recht van de Europese Unie, moeten minstens 75% van de partners, die 75% van de aandelen in handen hebben, advocaten zijn die in Frankrijk ten volle tot de balie zijn toegelaten.

Sector of subsector	Omschrijving van voorbehouden
	HR: Vertegenwoordiging van partijen voor de rechtbank kan alleen worden verricht door leden van de Kroatische balie (in het Kroatisch: "odvjetnici"). Om lid te worden van de balie is ingezetenschap verplicht. HU: commerciële aanwezigheid moet de vorm aannemen van een partnerschap met een Hongaarse advocaat (<i>ügyvéd</i>), een Hongaars advocatenkantoor (<i>ügyvédi iroda</i>) of een vertegenwoordiging. PL: hoewel voor advocaten uit de EU andere soorten rechtsvormen beschikbaar zijn, hebben buitenlandse advocaten uitsluitend toegang tot de rechtsvormen geregistreerde vennootschap of commanditaire vennootschap.
b) 1. Accountants en boekhouders (CPC 86212 andere dan auditdiensten, CPC 86213, CPC 86219 en CPC 86220)	AT: de participatie van buitenlandse accountants (die bevoegd moeten zijn verklaard overeenkomstig de wetten van hun land van oorsprong) in het aandelenkapitaal van een Oostenrijkse rechtspersoon en hun aandeel in het bedrijfsresultaat mogen maximaal 25% bedragen, wanneer zij geen lid zijn van de Oostenrijkse beroepsvereniging. CY: alvorens toegang wordt verleend, wordt een onderzoek naar de economische behoefte uitgevoerd. Belangrijkste criterium: de werkgelegenheid in de subsector. DK: buitenlandse auditors kunnen na toestemming van het Deense agentschap voor handel en bedrijven (Danish Commerce and Companies Agency) partnerschappen met in Denemarken officieel erkende accountants aangaan.

Sector of subsector	Omschrijving van voorbehouden
b) 2. Auditdiensten (CPC 86211 en 86212 andere dan auditdiensten)	AT: de participatie van buitenlandse auditors (die bevoegd moeten zijn verklaard overeenkomstig de wetten van hun land van oorsprong) in het aandelenkapitaal van een Oostenrijkse rechtspersoon en hun aandeel in het bedrijfsresultaat mogen maximaal 25% bedragen, wanneer zij geen lid zijn van de Oostenrijkse beroepsvereniging. CY: alvorens toegang wordt verleend, wordt een onderzoek naar de economische behoefte uitgevoerd. Belangrijkste criterium: de werkgelegenheid in de subsector. CZ, SK: minimaal 60% van het kapitaal of de stemrechten moet in handen van staatsburgers zijn. DK: buitenlandse auditors kunnen na toestemming van het Deense agentschap voor handel en bedrijven partnerschappen met in Denemarken officieel erkende accountants aangaan. FI: minstens een van de auditors van een Finse vennootschap moet ingezetene zijn. HR: geen, behalve dat audits uitsluitend door rechtspersonen kunnen worden uitgevoerd. LV: in een handelsonderneming van beëdigde auditors moet meer dan 50% van de aandelen met stemrecht in handen zijn van beëdigde auditors of handelsondernemingen van beëdigde auditors in de Europese Unie.

Sector of subsector	Omschrijving van voorbehouden
	LT: minstens 75% van de aandelen moet in handen zijn van auditors of auditondernemingen uit de Europese Unie. SE: alleen in Zweden erkende auditors mogen audits uitvoeren voor bepaalde entiteiten met rechtspersoonlijkheid, zoals alle vennootschappen met beperkte aansprakelijkheid. Alleen zij mogen aandeelhouder zijn van of partner zijn in ondernemingen die erkende audits (voor officiële doeleinden) uitvoeren. Ingezetenschap is verplicht voor erkenning. SI: buitenlanders mogen maximaal 49% van het aandelenkapitaal van een auditonderneming bezitten.
c) Belastingconsulenten (CPC 863) ¹	AT: de participatie van buitenlandse belastingconsulenten (die bevoegd moeten zijn verklaard overeenkomstig de wetten van hun land van oorsprong) in het aandelenkapitaal van een Oostenrijkse rechtspersoon en hun aandeel in het bedrijfsresultaat mogen maximaal 25% bedragen. Dit geldt alleen voor degenen die geen lid zijn van de Oostenrijkse beroepsvereniging. CY: alvorens toegang wordt verleend, wordt een onderzoek naar de economische behoefte uitgevoerd. Belangrijkste criterium: de werkgelegenheid in de subsector.

¹ Omvat niet rechtskundig advies en rechtskundige vertegenwoordiging in belastingaangelegenheden, die zijn opgenomen onder 6.A.a) (Rechtskundige diensten).

Sector of subsector	Omschrijving van voorbehouden
d) Architecten en e) stedenbouwkundigen en landschapsarchitecten (CPC 8671 en CPC 8674)	BG: voor projecten van nationaal of regionaal belang moeten buitenlandse investeerders werken in partnerschap met of als onderaannemers van plaatselijke investeerders. LV: voor architecten geldt dat om een vergunning te krijgen drie jaar werkervaring in Letland op het gebied van ontwerpen en een universitair diploma vereist zijn; met de vergunning is het mogelijk zakelijke activiteiten op te zetten en daarbij de volledige juridische aansprakelijkheid te aanvaarden en contracten aan te gaan.
f) Ingenieurs en g) Ingenieurs: geïntegreerde diensten (CPC 8672 en CPC 8673)	BG: voor projecten van nationaal of regionaal belang moeten buitenlandse investeerders werken in partnerschap met of als onderaannemers van plaatselijke investeerders.

Sector of subsector	Omschrijving van voorbehouden
h) Artsen (psychologen daaronder begrepen) en tandartsen (CPC 9312 en deel van CPC 85201)	AT: niet geconsolideerd, behalve voor tandartsen en voor psychologen en psychotherapeuten, waar: geen. DE: onderzoek naar de economische behoefte voor artsen en tandartsen die bij publieke ziektekostenverzekeringen aangesloten patiënten mogen behandelen. Belangrijkste criterium: tekort aan artsen en tandartsen in de betrokken regio. FI: niet geconsolideerd. FR: hoewel voor investeerders uit de EU andere soorten rechtsvormen beschikbaar zijn, hebben buitenlandse investeerders uitsluitend toegang tot de rechtsvormen "société d'exercice liberal" en "société civile professionnelle". LV: onderzoek naar de economische behoefte. Belangrijkste criterium: tekort aan artsen en tandartsen in de betrokken regio. BG, LT: voor dienstverlening is toestemming nodig, waarbij wordt uitgegaan van een vraaggestuurd gezondheidszorgplan op basis van de bevolkingsomvang en de reeds aanwezige artsen en tandartsen. SI: niet geconsolideerd voor sociale geneeskunde, hygiënische, epidemiologische en medisch-ecologische diensten; levering van bloed, bloedpreparaten en transplantaten; autopsie. UK: vestiging van artsen in het kader van de National Health Service is afhankelijk van een bezettingsplan voor medisch personeel.

Sector of subsector	Omschrijving van voorbehouden
i) Dierenartsen (CPC 932)	AT: niet geconsolideerd. BG: onderzoek naar de economische behoefte. Belangrijkste criterium: bevolking en concentratie van bestaande ondernemingen. FR: hoewel voor investeerders uit de EU andere soorten rechtsvormen beschikbaar zijn, hebben buitenlandse investeerders uitsluitend toegang tot de rechtsvormen "société d'exercice liberal" en "société civile professionnelle". HU: onderzoek naar de economische behoefte. Belangrijkste criterium: arbeidsmarktomstandigheden in de sector.
j) 1. Verloskundigen (deel van CPC 93191)	BG, FI, HU, MT, SI: niet geconsolideerd. FR: hoewel voor investeerders uit de EU andere soorten rechtsvormen beschikbaar zijn, hebben buitenlandse investeerders uitsluitend toegang tot de rechtsvormen "société d'exercice liberal" en "société civile professionnelle". LT: er kan een onderzoek naar de economische behoefte worden uitgevoerd. Belangrijkste criterium: de werkgelegenheid in de subsector.

Sector of subsector	Omschrijving van voorbehouden
j) 2. Verpleegkundigen, fysiotherapeuten en paramedisch personeel (deel van CPC 93191)	AT: Buitenlandse investeerders zijn uitsluitend in de volgende activiteiten toegelaten: verpleegkundigen, fysiotherapeuten, ergotherapeuten, logopedisten, diëtisten en voedingsdeskundigen. BG, MT, SI: niet geconsolideerd. FI: niet geconsolideerd voor fysiotherapeuten en paramedisch personeel. FR: hoewel voor investeerders uit de EU andere soorten rechtsvormen beschikbaar zijn, hebben buitenlandse investeerders uitsluitend toegang tot de rechtsvormen "société d'exercice liberal" en "société civile professionnelle". LT: er kan een onderzoek naar de economische behoefte worden uitgevoerd. Belangrijkste criterium: de werkgelegenheid in de subsector. LV: onderzoek naar de economische behoefte voor buitenlandse fysiotherapeuten en paramedisch personeel. Belangrijkste criterium: de werkgelegenheid in de betrokken regio.

Sector of subsector	Omschrijving van voorbehouden
k) Detailhandel in geneesmiddelen en detailhandel in medische en orthopedische goederen (CPC 63211) en andere door apothekers verstrekte diensten ¹	AT, BG, CY, FI, MT, PL, RO, SE, SI: niet geconsolideerd. BE, DE, DK, EE, ES, FR, IT, HR, HU, IE, LV, PT, SK: hiervoor wordt een onderzoek naar de economische behoefte uitgevoerd. Belangrijkste criterium: bevolking en geografische concentratie van bestaande apotheken.
B. Diensten in verband met computers (CPC 84)	Geen.

¹ Het verstrekken van geneesmiddelen aan het grote publiek is, net als het verlenen van andere diensten, onderworpen aan de vergunnings- en kwalificatievereisten en -procedures die in de EU-lidstaten gelden. In de regel is deze activiteit aan apothekers voorbehouden. In een aantal lidstaten is alleen het verstrekken van geneesmiddelen op voorschrift aan apothekers voorbehouden.

Sector of subsector	Omschrijving van voorbehouden
C. Speur- en ontwikkelingswerk¹ a) Onderzoek en ontwikkeling op het gebied van natuurwetenschappen (CPC 851) b) Onderzoek en ontwikkeling op het gebied van de maatschappij- en geesteswetenschappen (CPC 852 m.u.v. psychologen)² c) Interdisciplinair onderzoeks- en ontwikkelingswerk (CPC 853)	EU: voor door de overheid gefinancierd onderzoeks- en ontwikkelingswerk kunnen exclusieve rechten en/of vergunningen alleen worden toegekend aan EU-onderdanen en aan EU-rechtspersonen die hun hoofdvestiging in de EU hebben.
D. Exploitatie van en handel in onroerend goed³	

¹ De horizontale beperking inzake openbare nutsbedrijven is van toepassing.

² Deel van CPC 85201 dat is opgenomen onder 6.A.h) (Artsen en tandartsen).

³ De betrokken dienst houdt verband met het beroep van makelaar in onroerend goed en heeft geen gevolgen voor de rechten van en/of beperkingen voor natuurlijke en rechtspersonen die onroerend goed kopen.

Sector of subsector	Omschrijving van voorbehouden
a) Van eigen of geleased onroerend goed (CPC 821)	Geen.
b) Voor een vast bedrag of op contractbasis (CPC 822)	Geen.
E. Verhuur/lease zonder bedieningspersoneel	
a) Schepen (CPC 83103)	LT: schepen moeten eigendom zijn van Litouwse natuurlijke personen of in Litouwen gevestigde ondernemingen. SE: buitenlandse eigenaren mogen alleen onder Zweedse vlag varen wanneer zij kunnen aantonen dat het Zweedse belang doorslaggevend is.
b) Luchtvaartuigen (CPC 83104)	EU: luchtvaartuigen die door maatschappijen uit de EU worden gebruikt, moeten in de lidstaat van de Europese Unie die de maatschappij vergunning heeft verleend, of elders in de EU zijn geregistreerd. Het luchtvaartuig moet eigendom zijn van natuurlijke personen die aan specifieke nationaliteitscriteria voldoen, of van rechtspersonen die voldoen aan specifieke criteria betreffende eigendom van kapitaal en zeggenschap (de nationaliteit van directieleden inbegrepen). In uitzonderlijke omstandigheden of voor kortlopende leasecontracten kan ontheffing worden verleend.

Sector of subsector	Omschrijving van voorbehouden
c) Andere transportmiddelen (CPC 83101, CPC 83102 en CPC 83105)	Geen.
d) Andere machines en werktuigen (CPC 83106, CPC 83107, CPC 83108 en CPC 83109)	Geen.
e) Consumentenartikelen (CPC 832)	AT, BE, BG, CY, CZ, DE, DK, ES, FI, FR, EL, IE, IT, LU, MT, NL, PL, PT, RO, SI, SE, SK, UK: niet geconsolideerd voor CPC 83202.
f) Telecommunicatieapparatuur (CPC 7541)	Geen.
F. Andere zakelijke diensten	
a) Reclame (CPC 871)	Geen.

Sector of subsector	Omschrijving van voorbehouden
b) Markt- en opinieonderzoek (CPC 864)	Geen.
c) Advies op het gebied van bedrijfsbeheer (CPC 865)	Geen.
d) Diensten in verband met advies op het gebied van bedrijfsbeheer (CPC 866)	HU: niet geconsolideerd voor arbitrage en bemiddeling (CPC 86602).
e) Technische testen en toetsen ¹ (CPC 8676)	Geen.
f) Adviseurs en consultants in verband met landbouw, jacht en bosbouw (deel van CPC 881)	Geen.

¹ De horizontale beperking op openbare nutsbedrijven is van toepassing voor technische testen en toetsen die verplicht zijn voor de toekenning van vergunningen voor het in de handel brengen of voor gebruiksvergunningen (zoals autokeuring, voedingsmiddeleninspectie).

Sector of subsector	Omschrijving van voorbehouden
g) Adviseurs en consultants in verband met visserij (deel van CPC 882)	Geen.
h) Adviseurs en consultants in verband met de industrie (deel van CPC 884 en deel van CPC 885)	Geen.
i) Arbeidsbemiddeling en personeelsvoorziening	
i) 1. Werving en selectie van leidinggevend personeel (CPC 87201)	BG, CY, CZ, DE, EE, FI, HR, LV, LT, MT, PL, PT, RO, SK, SI: niet geconsolideerd.
i) 2. Arbeidsbemiddeling (CPC 87202)	AT, BG, CY, CZ, EE, FI, HR, LV, LT, MT, PL, PT, RO, SK: niet geconsolideerd. BE, FR, IT: staatsmonopolie. DE: hiervoor wordt een onderzoek naar de economische behoefte uitgevoerd. Belangrijkste criterium: situatie op en ontwikkeling van de arbeidsmarkt.

Sector of subsector	Omschrijving van voorbehouden
i) 3. Terbeschikkingstelling van kantoorpersoneel (CPC 87203)	AT, BG, CY, CZ, DE, EE, FI, HR, LV, LT, MT, PL, PT, RO, SK, SI: niet geconsolideerd. IT: staatsmonopolie.
i) 4 Modellenagentschappen (deel van CPC 87209)	Geen.
j) 1. Opsporingsdiensten (CPC 87301)	BE, BG, CY, CZ, DE, ES, EE, FR, EL, HR, HU, IE, IT, LV, LT, LU, MT, NL, PL, PT, RO, SK, SI: niet geconsolideerd.
j) 2. Beveiligingsdiensten (CPC 87302, CPC 87303, CPC 87304 en CPC 87305)	DK: nationaliteit en ingezetenschap vereist voor de leden van de raad van bestuur. Niet geconsolideerd voor de voorziening van bewaking van vliegvelden. BG, CY, CZ, EE, FI, LV, LT, MT, PL, RO, SI, SK: de vergunning wordt soms alleen verleend aan onderdanen en in het land geregistreerde organisaties. ES: niet geconsolideerd voor de oprichting van rechtstreekse filialen (oprichting als vennootschap is vereist). Alleen toegang met voorafgaande vergunning. HR: niet geconsolideerd.

Sector of subsector	Omschrijving van voorbehouden
k) Aanverwante wetenschappelijke en technische adviezen ¹ (CPC 8675)	FR: buitenlandse investeerders hebben een specifieke vergunning nodig voor exploratie en prospectie.
l) 1. Onderhoud en reparatie van schepen (deel van CPC 8868)	Geen.
l) 2. Onderhoud en reparatie van spoorwagematerieel (deel van CPC 8868)	LV: staatsmonopolie. SE: een onderzoek naar de economische behoefte wordt ingesteld wanneer een investeerder zijn eigen terminalinfrastructuurfaciliteiten wil opzetten. Belangrijkste criteria: beschikbare ruimte en capaciteit.

¹ De horizontale beperking inzake openbare nutsbedrijven is van toepassing op bepaalde activiteiten met betrekking tot mijnbouw (mineralen, olie, gas enz.).

Sector of subsector	Omschrijving van voorbehouden
l) 3. Onderhoud en reparatie van auto's, motorfietsen, sneeuwscooters en wegtransportmiddelen (CPC 6112, CPC 6122, deel van CPC 8867 en deel van CPC 8868)	SE: een onderzoek naar de economische behoefte wordt ingesteld wanneer een investeerder zijn eigen terminalinfrastructuurfaciliteiten wil opzetten. Belangrijkste criteria: beschikbare ruimte en capaciteit.
l) 4. Onderhoud en reparatie van luchtvaartuigen en delen daarvan (deel van CPC 8868)	Geen.

Sector of subsector	Omschrijving van voorbehouden
l) 5. Onderhoud en reparatie van producten van metaal, machines (m.u.v. kantoormachines), toestellen (m.u.v. transportmiddelen en kantoortoestellen) en consumentenartikelen ¹ (CPC 633, CPC 7545, CPC 8861, CPC 8862, CPC 8864, CPC 8865 en CPC 8866)	Geen.
m) Reiniging van gebouwen (CPC 874)	Geen.
n) Fotografie (CPC 875)	Geen.
o) Verpakkingsdiensten (CPC 876)	Geen.

¹ Onderhoud en reparatie van transportmiddelen (CPC 6112, 6122, 8867 en CPC 8868) zijn opgenomen onder 6.F.l) 1 tot en met 6.F.l) 4. Onderhoud en reparatie van kantoormachines en -toestellen, inclusief computers, (CPC 845) zijn opgenomen onder 6.B. (Diensten in verband met computers).

Sector of subsector	Omschrijving van voorbehouden
p) Drukkerijen en uitgeverijen (CPC 88442)	HR: ingezetenschapsvereiste voor de uitgever en het redactiecomité. LT, LV: alleen nationale rechtspersonen (geen filialen) mogen een uitgeverij oprichten. PL: nationaliteitsvereiste voor de hoofdredacteur van kranten en tijdschriften. SE: ingezetenschap verplicht voor uitgevers en eigenaren van uitgeverijen of drukkerijen.
q) Organisatie van congressen (deel van CPC 87909)	Geen.
r) 1. Vertalers en tolken (CPC 87905)	DK: bij de erkenning als vertaler of tolk kan het activiteitengebied worden beperkt. HR: niet geconsolideerd voor vertalers en tolken voor Kroatische rechterlijke instanties. PL: niet geconsolideerd voor beëdigde tolken. BG, HU, SK: niet geconsolideerd voor officiële vertalingen en vertolkingen.

Sector of subsector	Omschrijving van voorbehouden
r) 2. Binnenhuisarchitecten en andere gespecialiseerde designers (CPC 87907)	Geen.
r) 3. Incassobureaus (CPC 87902)	IT, PT: nationaliteitsvereiste voor investeerders.
r) 4. Kredietrapportage (CPC 87901)	BE: voor consumentenkredietgegevensbanken, nationaliteitsvereiste voor investeerders. IT, PT: nationaliteitsvereiste voor investeerders.
r) 5. Vermenigvuldigen van teksten (CPC 87904) ¹	Geen.

¹ Omvat geen drukkerijen, die onder CPC 88442 vallen en onder 6.F.p) zijn opgenomen.

Sector of subsector	Omschrijving van voorbehouden
r) 6. Advies inzake telecommunicatie (CPC 7544)	Geen.
r) 7. Telefoonbeantwoording (CPC 87903)	Geen.
7. COMMUNICATIE	
A. Post- en koeriersdiensten	Geen ¹ .

¹ Voor de subsectoren i) tot en met iv) kunnen individuele vergunningen die specifieke universeledienstverplichtingen en/of een financiële bijdrage aan een compensatiefonds opleggen, vereist zijn.

Sector of subsector	Omschrijving van voorbehouden
(Diensten in verband met het verwerken ¹ van postzendingen ² volgens onderstaande lijst van subsectoren, naar binnen- en buitenlandse bestemmingen: i) verwerking van op enigerlei fysieke drager ³ aangebrachte schriftelijke geadresseerde mededelingen , waaronder hybride postdiensten en direct mail, ii) verwerking van geadresseerde pakjes en pakketten ⁴ , iii) verwerking van geadresseerd drukwerk ⁵ , iv) verwerking van onder subsectoren i) tot en met iii) genoemde poststukken als aangetekende of verzekerde zendingen, v) expresbesteldiensten ⁶ voor onder subsectoren i) tot en met iii) bedoelde zendingen, vi) verwerking van niet-geadresseerde zendingen, vii) uitwisseling van documenten ⁷ ,	

¹ Het begrip "verwerken" omvat ophalen, sorteren, vervoeren en bezorgen.

² Het begrip "postzending" omvat alle poststukken die door een bedrijf worden verwerkt, ongeacht of dit bedrijf publiek of particulier is.

³ Bijvoorbeeld brieven of briefkaarten.

⁴ Met inbegrip van boeken en catalogi.

⁵ Kranten en tijdschriften.

⁶ Expresbesteldiensten bieden naast snellere en betrouwbaardere verzending extra dienstverlening in de vorm van ophalen vanaf het verzendpunt, persoonlijke aflevering bij de geadresseerde, het volgen en opsporen van zendingen, de mogelijkheid om het adres of de geadresseerde tijdens het vervoer te wijzigen, ontvangstbevestiging.

⁷ Levering van middelen, met inbegrip van het verschaffen van ad-hocruimte alsmede vervoer door derden, voor zelfbestelling door de wederzijdse uitwisseling van postzendingen tussen gebruikers die zich op deze dienst abonneren. Het begrip "postzending" omvat alle poststukken die door een bedrijf worden verwerkt, ongeacht of dit bedrijf publiek of particulier is.

Sector of subsector	Omschrijving van voorbehouden
Subsectoren i), iv) en v) blijven buiten beschouwing wanneer ze onder diensten vallen die kunnen worden voorbehouden: voor brievenpost die minder dan 2,5 keer het publieke basistarief kost, mits de brieven minder dan 50 gram wegen¹, en voor aangetekende zendingen bij gerechtelijke of administratieve procedures.) (deel van CPC 751, deel van CPC 71235² en deel van CPC 73210³)	

¹ "Brievenpost": een op enigerlei fysieke drager aangebrachte schriftelijke mededeling die wordt vervoerd en besteld op het door de afzender op de zending zelf of op de omslag daarvan vermelde adres. Boeken, catalogi, kranten en tijdschriften worden niet als brievenpost aangemerkt.

² Vervoer van post voor eigen rekening via elke vorm van vervoer over land.

³ Vervoer van post voor eigen rekening via de lucht.

Sector of subsector	Omschrijving van voorbehouden
B. Telecommunicatie Het leveren van inhoud die via telecommunicatiediensten wordt verzonden, valt hier niet onder.	
a) Alle diensten die bestaan uit de elektromagnetische transmissie en ontvangst van signalen ¹ , m.u.v. radio- en televisieomroep ² .	Geen ³ .

-
- ¹ Deze diensten omvatten niet online-informatie en/of gegevensverwerking (met inbegrip van de verwerking van transacties) (deel van CPC 843), die zijn opgenomen onder 6.B. (Diensten in verband met computers).
- ² Een omroep is de ononderbroken transmissieketen die vereist is voor de distributie van televisie- en radioprogrammasignalen naar het grote publiek. Het begrip omvat niet de toeleveringskoppelingen tussen exploitanten.
- ³ Voetnoot ter verduidelijking: enkele lidstaten van de Europese Unie handhaven overheidsdeelname bij bepaalde telecommunicatie-exploitanten. De lidstaten van de Europese Unie behouden zich het recht voor deze overheidsdeelname ook in de toekomst te handhaven. Dit is geen beperking van de markttoegang. In België zijn de overheidsdeelname en stemrechten in Belgacom vastgesteld in het kader van wettelijke bevoegdheden, die momenteel zijn vastgelegd in de Wet van 21 maart 1991 inzake de hervorming van sommige economische overheidsbedrijven.

Sector of subsector	Omschrijving van voorbehouden
b) Transmissie van programma's via satelliet ¹	EU: geen, behalve dat: – de verbintenissen wederkerig moeten zijn; – dienstverleners in deze sector kunnen onderworpen zijn aan verplichtingen om de doelstellingen van algemeen belang te beschermen die verband houden met inhoud die via hun netwerk wordt getransfereerd, in overeenstemming met het regelgevingskader van de EU voor elektronische communicatie. BE: niet geconsolideerd.
8. BOUWNIJVERHEID EN CIVIELTECHNISCHE DIENSTEN IN VERBAND DAARMEE (CPC 511, CPC 512, CPC 513, CPC 514, CPC 515, CPC 516, CPC 517 en CPC 518)	Geen.

¹ Hieronder valt de telecommunicatiedienst die bestaat in de transmissie en ontvangst van radio- en televisieprogramma's via satelliet (de ononderbroken transmissieketen via satelliet die vereist is voor de distributie van televisie- en radioprogrammasignalen naar het grote publiek). De verkoop van satellietdiensten valt hieronder, maar niet de verkoop van pakketten televisieprogramma's aan huishoudens.

Sector of subsector	Omschrijving van voorbehouden
9. DISTRIBUTIEDIENSTEN (met uitzondering van de handel in wapens, munitie, springstoffen en ander oorlogsmaterieel) Alle hieronder vermelde subsectoren¹	AT: niet geconsolideerd voor de handel in pyrotechnische producten, ontvlambare producten, explosieven en giftige stoffen. Voor de handel in geneesmiddelen en tabaksproducten kunnen exclusieve rechten en/of vergunningen alleen worden toegekend aan EU-onderdanen en aan rechtspersonen uit de Europese Unie die hun hoofdvestiging in de EU hebben. FI: niet geconsolideerd voor de handel in alcoholhoudende dranken en farmaceutische producten. HR: niet geconsolideerd voor de handel in tabaksproducten.
A. Handelsbemiddeling	
a) Handelsbemiddeling in auto's, motorfietsen, sneeuwscooters en delen en toebehoren daarvan (deel van CPC 61111, deel van CPC 6113 en deel van CPC 6121)	Geen.

¹ De horizontale beperking op openbare nutsbedrijven is van toepassing op de handel in chemische producten, geneesmiddelen, producten voor medisch gebruik zoals medische en chirurgische instrumenten, geneeskundige stoffen en voorwerpen voor medisch gebruik, militaire uitrusting en edele metalen (en edelstenen) en in een aantal lidstaten van de Europese Unie eveneens de handel in tabak en tabaksproducten en alcoholische dranken.

Sector of subsector	Omschrijving van voorbehouden
b) Andere handelsbemiddeling (CPC 621)	Geen.
B. Groothandel	
a) Groothandel in auto's, motorfietsen, sneeuwscooters en delen en toebehoren daarvan (deel van CPC 61111, deel van CPC 6113 en deel van CPC 6121)	Geen.
b) Groothandel in telecommunicatie- eindapparatuur (deel van CPC 7542)	Geen.

Sector of subsector	Omschrijving van voorbehouden
c) Overige groothandel (CPC 622 m.u.v. groothandel in energieproducten ¹)	FR, IT: staatstabaksmonopolie. FR: voor vergunningen voor de groothandel in farmaceutische producten wordt een onderzoek naar de economische behoefte gedaan. Belangrijkste criteria: bevolking en geografische concentratie van bestaande apotheken.

¹ Deze diensten, die CPC 62271 omvatten, zijn opgenomen in ENERGIEDIENSTEN onder 18.D.

Sector of subsector	Omschrijving van voorbehouden
C. Detailhandel¹ Detailhandel in auto's, motorfietsen, sneeuwscooters en delen en toebehoren daarvan (CPC 61112, deel van CPC 6113 en deel van CPC 6121) Detailhandel in telecommunicatie-eindapparatuur (deel van CPC 7542)	ES, IT: staatstabaksmonopolie. BE, BG, DK, FR, IT, MT, PT: voor vergunningen voor warenhuizen (in FR alleen voor grote warenhuizen) wordt een onderzoek naar de economische behoefte gedaan. Belangrijkste criteria: het aantal bestaande warenhuizen en de gevolgen daarvoor, de bevolkingsdichtheid, de geografische spreiding, de gevolgen voor het verkeer en potentiële nieuwe werkgelegenheid. IE, SE: niet geconsolideerd voor detailhandel in alcoholhoudende dranken. SE: onderzoek naar de economische behoefte kan worden ingesteld voor de tijdelijke handel in kleding, schoeisel en voedingsmiddelen die niet op de plaats van verkoop worden geconsumeerd. Belangrijkste criteria: het effect op de bestaande winkels in de betrokken geografische zone.

¹ Omvat niet onderhoud en reparatie, die zijn opgenomen in ZAKELIJKE DIENSTEN onder 6.B. en 6.F.I).
Omvat geen detailhandel in energieproducten, die is opgenomen in ENERGIEDIENSTEN onder 18.E en 18.F.

Sector of subsector	Omschrijving van voorbehouden
Detailhandel in voedingsmiddelen (CPC 631) Detailhandel in andere (niet-energie) goederen, behalve detailhandel in geneesmiddelen en medische en orthopedische goederen ¹ (CPC 632 m.u.v. CPC 63211 en 63297)	
D. Franchising (CPC 8929)	Geen.
10. ONDERWIJS (alleen indien particulier gefinancierd)	

¹ Detailhandel in farmaceutische producten en medische en orthopedische goederen zijn opgenomen onder VRIJE BEROEPEN in 6.A.k).

Sector of subsector	Omschrijving van voorbehouden
A. Basisonderwijs (CPC 921) B. Voortgezet onderwijs (CPC 922) C. Hoger onderwijs (CPC 923) D. Volwasseneneducatie (CPC 924)	EU: een concessie is vereist voor participatie van particuliere operatoren in het onderwijsnetwerk. AT: niet geconsolideerd voor het hoger onderwijs. Niet geconsolideerd voor volwasseneneducatie via radio of televisie. BG: niet geconsolideerd voor basis- en/of voortgezet onderwijs door buitenlandse natuurlijke personen en verenigingen en voor hoger onderwijs. CZ, SK: nationaliteitsvereiste voor de meerderheid van de bestuursleden. Niet geconsolideerd voor hoger onderwijs, behalve voor post-secundair technisch en beroepsonderwijs (CPC 92310). CY, FI, MT, RO, SE: niet geconsolideerd. EL: nationaliteitsvereiste voor de meerderheid van de bestuursleden van scholen van het basis- en het voortgezet onderwijs. Niet geconsolideerd voor hogeronderwijsinstellingen die erkende staatsdiploma's afgeven. ES, IT: onderzoek naar behoefte voor het openen van particuliere universiteiten die erkende diploma's of graden mogen toekennen. De procedure omvat een advies van het parlement. Belangrijkste criteria: bevolking en concentratie van bestaande instellingen.

Sector of subsector	Omschrijving van voorbehouden
	HR: niet geconsolideerd voor basisonderwijs (CPC 921). Voor voortgezet onderwijs: geen voor rechtspersonen. HU, SK: het aantal scholen dat wordt opgericht kan worden beperkt door de plaatselijke overheid (of door de centrale overheid in geval van een instelling voor hoger onderwijs) die bevoegd is om vergunningen te verlenen. LV: niet geconsolideerd voor voortgezet technisch en beroepsonderwijs voor gehandicapte leerlingen (CPC 9224). SI: niet geconsolideerd voor basisscholen. Nationaliteitsvereiste voor de meerderheid van de bestuursleden van scholen van het voortgezet en het hoger onderwijs.
E. Overig onderwijs (CPC 929)	AT, BE, BG, CY, DE, DK, ES, EE, FI, FR, EL, HU, IE, IT, LV, LT, LU, MT, NL, PL, PT, RO, SI, SE, UK: niet geconsolideerd. CZ, SK: een concessie is vereist voor participatie van particuliere operatoren in het onderwijsnetwerk. Nationaliteitsvereiste voor de meerderheid van de bestuursleden.

Sector of subsector	Omschrijving van voorbehouden
11. MILIEUDIENSTEN ¹ A. Diensten in verband met afvalwater (CPC 9401) ² B. Beheer van vaste en gevaarlijke afvalstoffen, m.u.v. grensoverschrijdend vervoer van gevaarlijke afvalstoffen a) Afvalverzameling en -verwerking (CPC 9402) b) Hygiënediensten en vergelijkbare diensten (CPC 9403) C. Bescherming van luchtkwaliteit en klimaat (CPC 9404) ³	Geen.

¹ De horizontale beperking inzake openbare nutsbedrijven is van toepassing.

² Stemt overeen met afvalwaterinzameling en -behandeling.

³ Stemt overeen met reiniging van uitlaatgassen.

Sector of subsector	Omschrijving van voorbehouden
D. Sanering en schoonmaak van bodem en water a) Behandeling en sanering van verontreinigde bodem en verontreinigd water (deel van CPC 9406) ¹ E. Lawaaibestrijding en reductie van trillingen (CPC 9405) F. Bescherming van de biodiversiteit en het landschap a) Bescherming van natuur en landschap (deel van CPC 9406) G. Overige diensten in verband met het milieu en aanverwante diensten (CPC 9409)	

¹ Stemt overeen met delen van bescherming van natuur en landschap.

Sector of subsector	Omschrijving van voorbehouden
12. FINANCIËLE DIENSTEN	
A. Verzekeringen en aanverwante diensten	AT: vergunningen voor filialen van buitenlandse verzekeringsmaatschappijen moeten worden geweigerd indien de verzekeraar in zijn land van herkomst geen rechtsvorm heeft die overeenstemt met of vergelijkbaar is met die van een naamloze vennootschap of een onderlinge verzekeringsmaatschappij. BG, ES: voordat een buitenlandse verzekeraar in Bulgarije of Spanje een filiaal of agentschap kan oprichten met het oog op de aanbidding van bepaalde soorten verzekeringen, moet hij in zijn land van oorsprong al minstens vijf jaar over een vergunning voor het aanbieden van dezelfde soorten verzekeringen beschikken. EL: het recht van vestiging strekt zich niet uit tot de oprichting van kantoren of andere permanente vertegenwoordigingen van verzekeringsmaatschappijen, behalve wanneer dergelijke kantoren als agentschappen, filialen of hoofdkantoren worden gevestigd. FI: minstens de helft van de financiers en de leden van de raad van bestuur en de raad van toezicht van een verzekeringsmaatschappij moeten in de EU wonen, tenzij de bevoegde instantie ontheffing verleent. Buitenlandse verzekeraars kunnen in Finland geen vergunning verkrijgen voor de oprichting van een filiaal om wettelijke pensioenverzekeringen aan te bieden.

Sector of subsector	Omschrijving van voorbehouden
	IT: de toestemming tot oprichting van filialen is in laatste instantie aan het oordeel van de toezichthoudende autoriteiten onderworpen. BG, PL: verzekeringsintermediairs moeten hun activiteiten verrichten via een lokale vennootschap (geen filialen). PT: buitenlandse verzekeringsondernemingen die een filiaal in Portugal willen oprichten, moeten minstens vijf jaar praktijkervaring kunnen aantonen. De oprichting van rechtstreekse filialen is niet toegestaan voor verzekeringsintermediairs, maar is voorbehouden aan ondernemingen die overeenkomstig de wetgeving van een EU-lidstaat zijn opgericht. SK: buitenlanders mogen een verzekeringsmaatschappij in de vorm van een naamloze vennootschap oprichten of via een dochteronderneming met statutaire zetel in de Slowaakse Republiek verzekeringsactiviteiten verrichten (geen filialen). SI: buitenlandse investeerders kunnen niet participeren in verzekeringsondernemingen die worden geprivatiseerd. Alleen in de Republiek Slovenië opgerichte ondernemingen (geen filialen) en natuurlijke personen van Sloveense nationaliteit mogen lid zijn van onderlinge verzekeringsmaatschappijen. Voor advies en de regeling van schade-eisen moet een entiteit met rechtspersoonlijkheid worden opgericht (geen filialen). Voor eenmanszaken is een verblijfplaats in de Republiek Slovenië vereist. SE: niet in Zweden geregistreerde verzekeringsmakelaars mogen zich alleen via een filiaal vestigen.

Sector of subsector	Omschrijving van voorbehouden
B. Bankdiensten en andere financiële diensten (m.u.v. verzekeringen)	EU: alleen bedrijven met statutaire zetel in de EU kunnen als bewaarder van activa van beleggingsfondsen optreden. Voor het beheer van unit trusts en beleggingsfondsen moet een gespecialiseerde beheermaatschappij worden opgericht met hoofdkantoor en statutaire zetel in dezelfde lidstaat. BG: pensioenverzekeringen kunnen worden aangeboden via participatie in naar Bulgaars recht opgerichte verzekeringsmaatschappijen (geen filialen). De voorzitters van de raad van beheer en de raad van bestuur moeten hun vaste verblijfplaats in Bulgarije hebben. CY: alleen leden van de Cypriotische effectenbeurs (makelaars) mogen het effectenbedrijf op Cyprus uitoefenen. Een makelaarsbedrijf kan alleen als lid van de Cypriotische effectenbeurs worden geregistreerd als het is opgericht en in een register is ingeschreven overeenkomstig de bedrijvenwet van Cyprus (geen filialen). FI: minstens de helft van de oprichters, de leden van de raad van bestuur, minstens één gewoon en één plaatsvervangend lid van de raad van toezicht en de persoon die gemachtigd is namens de kredietinstelling te ondertekenen moeten hun vaste verblijfplaats in de EU hebben. De bevoegde instanties kunnen vrijstelling van deze verplichtingen verlenen.

Sector of subsector	Omschrijving van voorbehouden
	HR: geen, behalve voor vereffenings- en verrekeningsdiensten waarbij het Centraal agentschap voor bewaringsdiensten de enige aanbieder in Kroatië is. Toegang tot de diensten van het agentschap wordt op niet-discriminerende wijze verleend aan niet-ingezetenen. HU: voor filialen van buitenlandse instellingen is het niet toegestaan de activa van particuliere pensioenfondsen te beheren, noch aan beheer van risicokapitaal te doen. Minstens twee leden van de raad van bestuur van een financiële instelling moeten Hongaars onderdaan zijn, ingezet zijn in de zin van de van toepassing zijnde deviezenregelgeving en sinds ten minste één jaar een vaste verblijfplaats hebben in Hongarije. IE: voor collectieve beleggingsfondsen die als unit trust of vennootschap met variabel kapitaal zijn opgezet (andere dan fondsen voor collectieve beleggingen in effecten, ICBE's), moeten de trustee/bewaarder en de beheermaatschappij maatschappijen zijn die naar Iers recht of naar het recht van een andere EU-lidstaat zijn opgericht (geen filialen). In het geval van een commanditaire beleggingsvennootschap moet minstens één algemene partner een naar Iers recht opgerichte onderneming zijn. Om lid te worden van een Ierse effectenbeurs moet een entiteit hetzij i) een vergunning hebben verkregen in Ierland, hetgeen veronderstelt dat deze entiteit een naar Iers recht opgerichte onderneming is of een partnerschap is aangegaan en over een hoofdkantoor/maatschappelijke zetel in Ierland beschikt of ii) in een andere lidstaat een vergunning hebben gekregen overeenkomstig de EU-richtlijn inzake beleggingsdiensten.

Sector of subsector	Omschrijving van voorbehouden
	IT: om met een vestiging in Italië het effectenafwikkelingssysteem te mogen beheren, moet een onderneming naar Italiaans recht zijn opgericht (geen filialen). Om met een vestiging in Italië centrale depositodiensten voor effecten te mogen beheren, moeten ondernemingen naar Italiaans recht zijn opgericht (geen filialen). Voor andere collectieve beleggingsfondsen dan overeenkomstig wetgeving van de Europese Unie geharmoniseerde icbe's, moeten de trustee/bewaarder in Italië geregistreerd zijn of een in een andere EU-lidstaat geregistreerde onderneming zijn met een filiaal in Italië. Beheermaatschappijen van niet overeenkomstig de wetgeving van de Europese Unie geharmoniseerde icbe's moeten eveneens naar Italiaans recht zijn opgericht (geen filialen). Alleen banken, verzekeringsmaatschappijen, investeringsmaatschappijen en ondernemingen die overeenkomstig wetgeving van de Europese Unie geharmoniseerde icbe's beheren en hun hoofdkantoor in de Europese Unie hebben, alsook naar Italiaans recht opgerichte icbe's, mogen de middelen van pensioenfondsen beheren. In geval van huis-aan-huis-verkoop moet gebruik worden gemaakt van de diensten van erkende verkopers van financiële producten die ingezetene zijn van een lidstaat van de EU. Vertegenwoordigingen van buitenlandse tussenpersonen mogen geen activiteiten in verband met beleggingsdiensten verrichten. LT: voor het beheer van de activa moet een gespecialiseerde beheermaatschappij worden opgericht (geen filialen). Enkel bedrijven met statutaire zetel in Litouwen kunnen als bewaarder van activa optreden.

Sector of subsector	Omschrijving van voorbehouden
	PT: pensioenfondsen mogen uitsluitend worden beheerd door gespecialiseerde ondernemingen die met dat doel naar Portugees recht zijn opgericht, door verzekeringsondernemingen die in Portugal zijn gevestigd en gemachtigd zijn levensverzekeringen aan te bieden of door entiteiten die in andere EU-lidstaten pensioenfondsen mogen beheren (niet geconsolideerd voor de oprichting van rechtstreekse filialen vanuit landen die geen lid zijn van de EU). RO: voor filialen van buitenlandse instellingen is het niet toegestaan activa te beheren. SK: beleggingsdiensten in de Slowaakse Republiek kunnen worden verleend door banken, investeringsbedrijven, investeringsfondsen en effectenhandelaren met de rechtsvorm van een naamloze vennootschap met eigen vermogen (geen filialen). SI: niet geconsolideerd voor participatie in banken die worden geprivatiseerd en voor particuliere pensioenfondsen (niet-verplichte pensioenfondsen). SE: de oprichter van een spaarbank moet een in de EU ingezetene natuurlijke persoon zijn.
13. GEZONDHEIDSZORG EN MAATSCHAPPELIJKE DIENSTVERLENING ¹ (alleen particulier gefinancierde diensten)	

¹ De horizontale beperking inzake openbare nutsbedrijven is van toepassing.

Sector of subsector	Omschrijving van voorbehouden
A. Ziekenhuizen (CPC 9311) B. Ambulances (CPC 93192) C. Intramurale gezondheidszorg, andere dan verpleging in een ziekenhuis (CPC 93193) D. Maatschappelijke dienstverlening (CPC 933)	EU: een concessie is vereist voor de participatie van particuliere operatoren in het netwerk van gezondheidszorg en maatschappelijke dienstverlening. Er kan een onderzoek naar de economische behoefte worden uitgevoerd. Belangrijkste criteria: het aantal bestaande instellingen en de gevolgen daarvoor, de vervoersinfrastructuur, de bevolkingsdichtheid, de geografische spreiding en potentiële nieuwe werkgelegenheid. AT, SI: niet geconsolideerd voor ambulances. BG: niet geconsolideerd voor ziekenhuizen, ambulances en intramurale gezondheidszorg, andere dan verpleging in een ziekenhuis. CZ, FI, MT, SE, SK: niet geconsolideerd. HU, SK: niet geconsolideerd voor maatschappelijke dienstverlening. PL: niet geconsolideerd voor ambulances, intramurale gezondheidszorg andere dan verpleging in een ziekenhuis, en voor maatschappelijke dienstverlening. BE, UK: niet geconsolideerd voor ambulances, intramurale gezondheidszorg andere dan verpleging in een ziekenhuis, en voor maatschappelijke dienstverlening andere dan herstellingsoorden, verpleegthuizen en bejaardenhuizen. CY: niet geconsolideerd voor ziekenhuizen, ambulances, intramurale gezondheidszorg andere dan verpleging in een ziekenhuis, en voor maatschappelijke dienstverlening andere dan herstellingsoorden, verpleegthuizen en bejaardenhuizen.

Sector of subsector	Omschrijving van voorbehouden
14. TOERISME EN DIENSTEN IN VERBAND MET REIZEN	
A. Hotels, restaurants en catering (CPC 641, CPC 642 en CPC 643) m.u.v. catering in de luchtvaart ¹	BG: oprichting naar Bulgaars recht is vereist (geen filialen). IT: er wordt een onderzoek naar de economische behoefte gedaan voor bars, cafés en restaurants. Belangrijkste criteria: bevolking en concentratie van bestaande instellingen.
B. Reisbureaus en reisorganisatoren (inclusief reisleiders) (CPC 7471)	BG: niet geconsolideerd voor de oprichting van rechtstreekse filialen (oprichting als vennootschap is vereist). PT: oprichting van een onderneming met hoofdkantoor in Portugal verplicht (niet geconsolideerd voor filialen).
C. Toeristengidsen (CPC 7472)	Geen.

¹ Catering in de luchtvaart is opgenomen in HULPDIENTEN IN VERBAND MET VERVOER onder 17.E.a) (Grondafhandelingsdiensten).

Sector of subsector	Omschrijving van voorbehouden
15. CULTUUR, SPORT EN RECREATIE (andere dan audiovisuele diensten)	
A. Amusement (inclusief theater, concerten, circussen en discotheken) (CPC 9619)	CY, CZ, FI, MT, PL, RO, SI, SK: niet geconsolideerd. BG: niet geconsolideerd, behalve voor theaterproducenten, zanggroepen, bands en orkesten (CPC96191), auteurs, componisten, beeldhouwers, entertainers en andere individuele artiesten (CPC 96192), en aanverwante theaterdiensten (CPC 96193). EE: niet geconsolideerd voor ander amusement (CPC 96199) behalve voor bioscopen. LV: niet geconsolideerd behalve voor bioscopen (deel van CPC 96199).
B. Nieuws- en persagentschappen (CPC 962)	FR: de participatie van buitenlanders in ondernemingen die publicaties in het Frans uitgeven, mag niet meer bedragen dan 20% van het kapitaal van of de stemrechten in de onderneming. Voor de vestiging van persagentschappen door buitenlandse investeerders is wederkerigheid vereist.

Sector of subsector	Omschrijving van voorbehouden
C. Bibliotheken, archieven, musea en overige culturele diensten ¹ (CPC 963)	BE, BG, CY, CZ, DE, DK, ES, EE, FI, FR, EL, HR, HU, IE, IT, LV, LU, MT, NL, PL, PT, RO, SK, SI, SE, UK: niet geconsolideerd. AT, LT: voor de participatie van particuliere exploitanten in bibliotheken, archieven, musea en andere netwerken van culturele diensten is een concessie of vergunning vereist.
D. Sport (CPC 9641)	AT, SI: niet geconsolideerd voor skischolen en berggidsen. BG, CY, CZ, EE, LV, MT, PL, RO, SK: niet geconsolideerd.
E. Recreatieparken en stranden (CPC 96491)	Geen.

¹ De horizontale beperking inzake openbare nutsbedrijven is van toepassing.

Sector of subsector	Omschrijving van voorbehouden
16. VERVOERSDIENSTEN	
A. Zeevaart ¹	
a) Internationaal personenvervoer (CPC 7211 zonder nationale cabotage) b) Internationaal goederenvervoer (CPC 7212 zonder nationale cabotage) ²	AT, BE, BG, CY, CZ, DE, DK, ES, EE, FI, FR, EL, HU, IE, IT, LT, LU, NL, PL, PT, RO, SK, SI, SE, UK: niet geconsolideerd voor de oprichting van een geregistreerde onderneming om een vloot te laten varen onder de vlag van de staat waar de onderneming gevestigd wordt. BG, CY, EE, HU, LV, LT, MT, RO: niet geconsolideerd voor de vestiging van andere vormen van commerciële aanwezigheid voor het verrichten van diensten op het gebied van het internationale zeevervoer. DE, ES, FR, FI, EL, IT, LV, MT, PL, PT, SI en SE: feedering met vergunning.

¹ De horizontale beperking inzake openbare nutsbedrijven is van toepassing op havens en andere diensten met betrekking tot de zeevaart waarvoor het publiek domein moet worden gebruikt.

² Omvat feedering en het verplaatsen van materiaal door internationale zeevervoerders tussen havens binnen dezelfde staat wanneer er geen inkomsten zijn.

Sector of subsector	Omschrijving van voorbehouden
B. Binnenvaart ¹	
a) Personenvervoer (CPC 7221) b) Goederenvervoer (CPC 7222)	EU: in maatregelen gebaseerd op bestaande of toekomstige overeenkomsten over de toegang tot binnenwateren (waaronder overeenkomsten inzake het Rijn-Main-Donau-kanaal) worden bepaalde verkeersrechten gereserveerd voor maatschappijen in de betrokken landen die voldoen aan de nationaliteitsvereisten voor eigenaren. Regelingen voortvloeiende uit de Akte van Mannheim inzake de Rijnvaart. AT, BE, BG, CY, CZ, DE, DK, ES, EE, FI, FR, EL, HU, IE, IT, LT, LU, MT, NL, PL, PT, RO, SK, SI, SE, UK: niet geconsolideerd voor de oprichting van een geregistreerde onderneming om een vloot te laten varen onder de vlag van de staat waar de onderneming gevestigd wordt. AT: natuurlijke personen moeten aan de nationaliteitsvereiste voldoen om een scheepvaartmaatschappij op te richten. Bij vestiging als rechtspersoon geldt de nationaliteitsvereiste voor de raad van bestuur en de raad van toezichthouders. Een geregistreerde onderneming of permanente vestiging in Oostenrijk is vereist. Daarnaast moet de meerderheid van de aandelen in handen zijn van burgers van landen die lid zijn van de Europese Unie. BG: niet geconsolideerd voor de oprichting van rechtstreekse filialen (oprichting als vennootschap is vereist). FI: diensten mogen alleen worden verstrekt door schepen die onder Finse vlag varen. HR: niet geconsolideerd.

¹ De horizontale beperking op openbare nutsbedrijven is van toepassing op havens en andere diensten met betrekking tot de binnenvaart waarvoor het publieke domein moet worden gebruikt.

Sector of subsector	Omschrijving van voorbehouden
C. Vervoer per spoor ¹ a) Personenvervoer (CPC 7111) b) Goederenvervoer (CPC 7112)	BG: niet geconsolideerd voor de oprichting van rechtstreekse filialen (oprichting als vennootschap is vereist). HR: niet geconsolideerd.
D. Vervoer over de weg ²	

¹ De horizontale beperking inzake openbare nutsbedrijven is van toepassing op vervoer per spoor waarvoor het publieke domein moet worden gebruikt.

² De horizontale beperking inzake openbare nutsbedrijven is van toepassing.

Sector of subsector	Omschrijving van voorbehouden
a) Personenvervoer (CPC 7121 en CPC 7122)	EU: buitenlandse investeerders mogen binnen een lidstaat geen vervoer aanbieden (cabotage), behalve voor verhuur van busdiensten met chauffeur, zonder dienstregeling. EU: onderzoek naar de economische behoefte voor taxi's. Belangrijkste criteria: het aantal bestaande ondernemingen en de gevolgen daarvoor, de bevolkingsdichtheid, de geografische spreiding, de gevolgen voor het verkeer en potentiële nieuwe werkgelegenheid. AT, BG: exclusieve rechten en/of vergunningen kunnen alleen worden toegekend aan EU-onderdanen en aan EU-rechtspersonen die hun hoofdvestiging in de EU hebben. BG: niet geconsolideerd voor de oprichting van rechtstreekse filialen (oprichting als vennootschap is vereist). FI, LV: vergunning vereist; deze is niet geldig voor in het buitenland geregistreerde voertuigen. LV en SE: gevestigde ondernemingen zijn verplicht nationaal geregistreerde voertuigen te gebruiken. ES: onderzoek naar de economische behoefte voor CPC 7122. Belangrijkste criterium: plaatselijke vraag.

Sector of subsector	Omschrijving van voorbehouden
	IT, PT: onderzoek naar de economische behoefte voor limousines. Belangrijkste criteria: het aantal bestaande ondernemingen en de gevolgen daarvoor, de bevolkingsdichtheid, de geografische spreiding, de gevolgen voor het verkeer en potentiële nieuwe werkgelegenheid. ES, IE, IT: onderzoek naar de economische behoefte voor intercitybussen. Belangrijkste criteria: het aantal bestaande ondernemingen en de gevolgen daarvoor, de bevolkingsdichtheid, de geografische spreiding, de gevolgen voor het verkeer en potentiële nieuwe werkgelegenheid. FR: niet geconsolideerd voor intercitybussen.

Sector of subsector	Omschrijving van voorbehouden
b) Goederenvervoer ¹ (CPC 7123, m.u.v. vervoer van post voor eigen rekening ²).	AT, BG: exclusieve rechten en/of vergunningen kunnen alleen worden toegekend aan EU-onderdanen en aan EU-rechtspersonen die hun hoofdvestiging in de EU hebben. BG: niet geconsolideerd voor de oprichting van rechtstreekse filialen (oprichting als vennootschap is vereist). FI, LV: vergunning vereist; deze is niet geldig voor in het buitenland geregistreerde voertuigen. LV en SE: gevestigde ondernemingen zijn verplicht nationaal geregistreerde voertuigen te gebruiken. IT, SK: onderzoek naar de economische behoefte. Belangrijkste criterium: plaatselijke vraag.
E. Vervoer van andere goederen dan brandstof, via pijpleidingen ^{3 4} (CPC 7139)	AT: exclusieve rechten kunnen alleen worden toegekend aan EU-onderdanen en aan EU-rechtspersonen die hun hoofdvestiging in de EU hebben.

¹ De horizontale beperking op openbare nutsbedrijven is van toepassing in een aantal lidstaten van de Europese Unie.

² Deel van CPC 71235, dat is opgenomen in COMMUNICATIE onder 7.A. (Post- en koeriersdiensten).

³ Het vervoer van brandstoffen via pijpleidingen is opgenomen in ENERGIEDIENSTEN onder 18.B.

⁴ De horizontale beperking inzake openbare nutsbedrijven is van toepassing.

Sector of subsector	Omschrijving van voorbehouden
17. HULPDIENSTEN VOOR VERVOER ¹	
A. Hulpdiensten voor de zeevaart ² a) Behandeling van zeevracht b) Opslag (deel van CPC 742) c) In- en uitklaring d) Diensten in verband met de opslag van containers e) Diensten van scheepsagenten	AT, BE, BG, CY, CZ, DE, DK, ES, EE, FI, FR, EL, HR, HU, IE, IT, LT, LU, MT, NL, PL, PT, RO, SK, SI, SE, UK: voor duwen en slepen en ondersteunende diensten in verband met de zeevaart: niet geconsolideerd voor de oprichting van een geregistreerde onderneming om een vloot te laten varen onder de vlag van de staat waar de onderneming gevestigd wordt. IT: onderzoek naar de economische behoefte voor de behandeling van zeevracht. Belangrijkste criteria: het aantal bestaande instellingen en de gevolgen daarvoor, de bevolkingsdichtheid, de geografische spreiding en potentiële nieuwe werkgelegenheid. BG: niet geconsolideerd voor de oprichting van rechtstreekse filialen (oprichting als vennootschap is vereist). Participatie in Bulgaarse ondernemingen is beperkt tot 49%.

¹ Omvat niet onderhoud en reparatie van transportmiddelen, die zijn opgenomen in ZAKELIJKE DIENSTEN onder 6.F.l) 1 tot en met 6.F.l) 4.

² De horizontale beperking op openbare nutsbedrijven is van toepassing op havens, op andere hulpdiensten waarvoor openbare ruimte moet worden gebruikt en op duwen en slepen.

Sector of subsector	Omschrijving van voorbehouden
f) Maritieme expediteursdiensten g) Verhuur van schepen met bemanning (CPC 7213) h) Duwen en slepen (CPC 7214) i) Ondersteunende diensten in verband met zeevaart (deel van CPC 745) j) Andere ondersteunende en hulpdiensten (inclusief catering) (deel van CPC 749)	HR: niet geconsolideerd voor c) in- en uitklaring en voor d) diensten in verband met de opslag van containers, e) diensten van scheepsagenten en f) maritieme expediteursdiensten. Voor a) behandeling van zeevracht, b) opslag, j) andere ondersteunende en bijbehorende diensten (met inbegrip van catering), h) duwen en slepen en i) ondersteunende diensten in verband met zeevaart: geen, behalve dat van buitenlandse rechtspersonen vereist wordt dat zij een onderneming vestigen in Kroatië, waaraan op grond van een openbare aanbestedingsprocedure een concessie moet worden verleend door de havenautoriteit. Het aantal dienstverleners kan worden beperkt overeenkomstig de beperkingen van de havencapaciteit. SI: in- en uitklaring alleen door in de Republiek Slovenië gevestigde rechtspersonen (geen filialen). FI: duwen en slepen kunnen alleen door schepen die onder Finse vlag varen.

Sector of subsector	Omschrijving van voorbehouden
B. Hulpdiensten voor de binnenvaart¹ a) Vrachtbehandeling (deel van CPC 741) b) Opslag (deel van CPC 742) c) Bevrachtingsagenten (deel van CPC 748)	EU: in maatregelen gebaseerd op bestaande of toekomstige overeenkomsten over de toegang tot binnenwateren (waaronder overeenkomsten inzake het Rijn-Main-Donau-kanaal) worden bepaalde verkeersrechten gereserveerd voor maatschappijen in de betrokken landen die voldoen aan de nationaliteitsvereisten voor eigenaren. Regelingen voortvloeiende uit de Akte van Mannheim inzake de Rijnvaart. AT, BE, BG, CY, CZ, DE, DK, ES, EE, FI, FR, EL, HU, IE, IT, LT, LU, MT, NL, PL, PT, RO, SK, SI, SE, UK: niet geconsolideerd voor duwen en slepen en voor hulpdiensten voor de binnenvaart. AT: natuurlijke personen moeten aan de nationaliteitsvereiste voldoen om een scheepvaartmaatschappij op te richten. Bij vestiging als rechtspersoon geldt de nationaliteitsvereiste voor de raad van bestuur en de raad van toezichthouders. Een geregistreerde onderneming of permanente vestiging in Oostenrijk is vereist. Daarnaast moet de meerderheid van de aandelen in handen zijn van burgers van landen die lid zijn van de Europese Unie.

¹ De horizontale beperking op openbare nutsbedrijven is van toepassing op havens, op andere hulpdiensten waarvoor openbare ruimte moet worden gebruikt en op duwen en slepen.

Sector of subsector	Omschrijving van voorbehouden
d) Verhuur van schepen met bemanning (CPC 7223) e) Duwen en slepen (CPC 7224) f) Hulpdiensten voor de binnenvaart (deel van CPC 745) g) Andere ondersteunende en hulpdiensten (deel van CPC 749)	BG: niet geconsolideerd voor de oprichting van rechtstreekse filialen (oprichting als vennootschap is vereist). Participatie in Bulgaarse ondernemingen is beperkt tot 49%. HR: niet geconsolideerd. HU: overheidsparticipatie in een onderneming kan vereist zijn. FI: duwen en slepen kunnen alleen door schepen die onder Finse vlag varen. SI: in- en uitklaring alleen door in de Republiek Slovenië gevestigde rechtspersonen (geen filialen).

Sector of subsector	Omschrijving van voorbehouden
C. Hulpdiensten voor het vervoer per spoor¹ a) Vrachtbehandeling (deel van CPC 741) b) Opslag (deel van CPC 742) c) Bevrachtingsagenten (deel van CPC 748) d) Duwen en slepen (CPC 7113)	BG: niet geconsolideerd voor de oprichting van rechtstreekse filialen (oprichting als vennootschap is vereist). Participatie in Bulgaarse ondernemingen is beperkt tot 49%. HR: niet geconsolideerd voor d) (Duwen en slepen). SI: in- en uitklaring alleen door in de Republiek Slovenië gevestigde rechtspersonen (geen filialen).

¹ De horizontale beperking inzake openbare nutsbedrijven is van toepassing op diensten waarvoor de openbare ruimte moet worden gebruikt.

Sector of subsector	Omschrijving van voorbehouden
e) Hulpdiensten voor vervoer per spoor (CPC 743) f) Andere ondersteunende en hulpdiensten (deel van CPC 749)	
D. Hulpdiensten voor het wegvervoer ¹ a) Vrachtbehandeling (deel van CPC 741) b) Opslag (deel van CPC 742) c) Bevrachtingsagenten (deel van CPC 748)	AT: voor de verhuur van vrachtauto's met chauffeur kunnen exclusieve rechten en/of vergunningen alleen worden toegekend aan onderdanen van de Europese Unie en aan rechtspersonen uit de Europese Unie die hun hoofdvestiging in de Europese Unie hebben. BG: niet geconsolideerd voor de oprichting van rechtstreekse filialen (oprichting als vennootschap is vereist). Participatie in Bulgaarse ondernemingen is beperkt tot 49%. FI: voor de verhuur van vrachtauto's met chauffeur is een vergunning vereist; er worden geen vergunningen verleend voor in het buitenland geregistreerde voertuigen. HR: niet geconsolideerd voor d) (Verhuur van vrachtauto's met chauffeur). SI: in- en uitklaring alleen door in de Republiek Slovenië gevestigde rechtspersonen (geen filialen).

¹ De horizontale beperking inzake openbare nutsbedrijven is van toepassing op diensten waarvoor de openbare ruimte moet worden gebruikt.

Sector of subsector	Omschrijving van voorbehouden
d) Verhuur van vrachtauto's met chauffeur (CPC 7124) e) Hulpdiensten in verband met het vervoer over de weg (CPC 744) f) Andere ondersteunende en hulpdiensten (deel van CPC 749)	
E. Hulpdiensten voor de luchtvaart	

Sector of subsector	Omschrijving van voorbehouden
a) Grondafhandeling (inclusief catering)	EU: geen, behalve dat: – de verbintenissen wederkerig moeten zijn; – de categorieën activiteiten hangen af van de grootte van de luchthaven. Het aantal dienstverleners in een luchthaven kan worden beperkt naar gelang van de beschikbare ruimte; bij beperkingen om andere redenen moet het aantal dienstverleners minimaal twee bedragen. BG: niet geconsolideerd voor de oprichting van rechtstreekse filialen (oprichting als vennootschap is vereist). HR: niet geconsolideerd.
b) Opslag (deel van CPC 742)	BG: niet geconsolideerd voor de oprichting van rechtstreekse filialen (oprichting als vennootschap is vereist). PL: voor opslag van diepgevroren of gekoelde goederen en bulkopslag van vloeistoffen of gassen, hangen de categorieën activiteiten af van de grootte van de luchthaven. Het aantal dienstverleners in een luchthaven kan worden beperkt naar gelang van de beschikbare ruimte; bij beperkingen om andere redenen moet het aantal dienstverleners minimaal twee bedragen.
c) Bevrachtingsagenten (deel van CPC 748)	BG: niet geconsolideerd voor de oprichting van rechtstreekse filialen (oprichting als vennootschap is vereist). HU: niet geconsolideerd. SI: in- en uitklaring alleen door in de Republiek Slovenië gevestigde rechtspersonen (geen filialen).

Sector of subsector	Omschrijving van voorbehouden
d) Verhuur van luchtvaartuigen met bemanning (CPC 734)	EU: luchtvaartuigen die door maatschappijen uit de EU worden gebruikt, moeten in de lidstaat van de Europese Unie die de maatschappij vergunning heeft verleend, of elders in de EU zijn geregistreerd. Het luchtvaartuig moet eigendom zijn van natuurlijke personen die aan specifieke nationaliteitscriteria voldoen, of van rechtspersonen die voldoen aan specifieke criteria betreffende eigendom van kapitaal en zeggenschap (de nationaliteit van directieleden inbegrepen). In uitzonderlijke omstandigheden of voor kortlopende leasecontracten kan ontheffing worden verleend. BG: niet geconsolideerd voor de oprichting van rechtstreekse filialen (oprichting als vennootschap is vereist).
e) Verkoop en marketing	EU: specifieke verplichtingen voor investeerders die geautomatiseerde boekingsystemen runnen die eigendom zijn van luchtvaartmaatschappijen of waarover luchtvaartmaatschappijen zeggenschap hebben. BG: niet geconsolideerd voor de oprichting van rechtstreekse filialen (oprichting als vennootschap is vereist).
f) Geautomatiseerd boekingssysteem (CRS)	EU: specifieke verplichtingen voor investeerders die geautomatiseerde boekingsystemen runnen die eigendom zijn van luchtvaartmaatschappijen of waarover luchtvaartmaatschappijen zeggenschap hebben. BG: niet geconsolideerd voor de oprichting van rechtstreekse filialen (oprichting als vennootschap is vereist).

Sector of subsector	Omschrijving van voorbehouden
g) Beheer van luchthavens ¹	EU: de verbintenissen moeten wederkerig zijn. BG: niet geconsolideerd voor de oprichting van rechtstreekse filialen (oprichting als vennootschap is vereist). PL: de buitenlandse aandelenparticipatie mag maximaal 49% bedragen. HR: niet geconsolideerd.
F. Hulpdiensten voor vervoer van andere goederen dan brandstof via pijpleidingen ² a) Opslag van andere goederen dan brandstof, vervoerd via pijpleidingen ³ (deel van CPC 742)	Geen.

¹ De horizontale beperking inzake openbare nutsbedrijven is van toepassing.

² Hulpdiensten voor het vervoer van brandstoffen via pijpleidingen zijn opgenomen in ENERGIEDIENSTEN onder 18.C.

³ De horizontale beperking inzake openbare nutsbedrijven is van toepassing.

Sector of subsector	Omschrijving van voorbehouden
18. ENERGIEDIENSTEN	
A. Diensten in verband met de mijnbouw ¹ (CPC 883) ²	Geen.

¹ De horizontale beperking inzake openbare nutsbedrijven is van toepassing.

² Omvat de volgende diensten verleend voor een vast bedrag of op contractbasis: adviseurs en consultants met betrekking tot de mijnbouw, het exploitatierijp maken van terreinen, het installeren van booruitrusting aan land, boren, boorkronen, bekledingsbuizen en exploitatiebuizen, modder-engineering en bevoorrading, controle van vaste stoffen, vissen en speciale operaties in de boorput, geologie van de bronnen en boorcontrole, het nemen van bodemonsters door middel van boren, het testen van bronnen, kabels, bevoorrading met en gebruik van opvulvloeistoffen (pekkel), bevoorrading met en installatie van opvulinrichtingen, cementeren (pompen onder druk), stimulatie (breken, verzuren en pompen onder druk), nazicht en herstel van bronnen, het opvullen en het uit gebruik nemen van bronnen. Omvat niet de directe toegang tot of de exploitatie van natuurlijke hulpbronnen. Omvat niet het exploitatierijp maken van terreinen voor de winning van andere grondstoffen dan aardolie en gas (CPC 5115), dat is opgenomen onder 8. BOUWNIJVERHEID.

Sector of subsector	Omschrijving van voorbehouden
B. Vervoer van brandstoffen via pijpleidingen ¹ (CPC 7131)	AT, BE, BG, CY, CZ, DE, DK, ES, EE, FI, FR, EL, IE, IT, LV, LU, MT, NL, PL, PT, RO, SK, SI, SE, UK: niet geconsolideerd.
C. Opslag van via pijpleidingen vervoerde brandstoffen ² (deel van CPC 742)	PL: het kan investeerders uit landen die energieleveranciers zijn, worden verboden controle over de activiteit te verkrijgen. Niet geconsolideerd voor de oprichting van rechtstreekse filialen (oprichting als vennootschap is vereist).
D. Groothandel in vaste, vloeibare en gasvormige brandstoffen en aanverwante producten (CPC 62271) en groothandel in elektriciteit, stoom en warm water ³	EU: niet geconsolideerd voor de groothandel in elektriciteit, stoom en warm water.

¹ De horizontale beperking inzake openbare nutsbedrijven is van toepassing.

² De horizontale beperking inzake openbare nutsbedrijven is van toepassing.

³ De horizontale beperking inzake openbare nutsbedrijven is van toepassing.

Sector of subsector	Omschrijving van voorbehouden
E. Detailhandel in motorbrandstoffen (CPC 613)	EU: niet geconsolideerd voor de detailhandel in motorbrandstoffen, elektriciteit, gas (niet in flessen), stoom en warm water.
F. Detailhandel in stookolie, flessengas, steenkool en brandhout (CPC 63297) en detailhandel in elektriciteit, gas (niet in flessen), stoom en warm water ¹	BE, BG, DK, FR, IT, MT, PT: voor de detailhandel in motorbrandstoffen, flessengas, steenkool en brandhout wordt voor vergunningen voor warenhuizen (in FR alleen voor grote warenhuizen) een onderzoek naar de economische behoefte gedaan. Belangrijkste criteria: het aantal bestaande warenhuizen en de gevolgen daarvoor, de bevolkingsdichtheid, de geografische spreiding, de gevolgen voor het verkeer en potentiële nieuwe werkgelegenheid.
G. Diensten in verband met de distributie van energie ² (CPC 887)	AT, BE, BG, CY, CZ, DE, DK, ES, EE, FI, FR, EL, IE, HU, IT, LU, LT, MT, NL, PL, PT, RO, SK, SE, UK: niet geconsolideerd, behalve voor advies, waarvoor: geen. SI: niet geconsolideerd behalve voor diensten in verband met gasdistributie, waarvoor: geen.

¹ De horizontale beperking inzake openbare nutsbedrijven is van toepassing.

² Behalve voor advies is de horizontale beperking inzake openbare nutsbedrijven van toepassing.

Sector of subsector	Omschrijving van voorbehouden
19. OVERIGE DIENSTEN, NIET ELDERS INGEDEELD	
a) Wassen, reinigen en verven (CPC 9701)	Geen.
b) Haarverzorging (CPC 97021)	IT: er wordt op nationaal niveau een onderzoek naar de economische behoefte gedaan. Een eventueel onderzoek naar de economische behoefte betreft een beperking van het aantal ondernemingen. Belangrijkste criteria: bevolking en concentratie van bestaande ondernemingen.
c) Cosmetische behandeling, manicure en pedicure (CPC 97022)	IT: er wordt op nationaal niveau een onderzoek naar de economische behoefte gedaan. Een eventueel onderzoek naar de economische behoefte betreft een beperking van het aantal ondernemingen. Belangrijkste criteria: bevolking en concentratie van bestaande ondernemingen.
d) Overige schoonheidsverzorging n.e.g. (CPC 97029)	IT: er wordt op nationaal niveau een onderzoek naar de economische behoefte gedaan. Een eventueel onderzoek naar de economische behoefte betreft een beperking van het aantal ondernemingen. Belangrijkste criteria: bevolking en concentratie van bestaande ondernemingen.

Sector of subsector	Omschrijving van voorbehouden
a) Diensten van kuuroorden en niet-therapeutische massages, voor zover die met het oog op ontspanning en lichamelijk welzijn en niet voor medische of revalidatiedoeleinden worden verstrekt ^{1 2} (CPC ver. 1.0 97230)	Geen.
f) Telecommunicatieverbinding (CPC 7543)	Geen.

¹ Therapeutische massages en thermale kuren vallen onder 6.A.h) (Artsen en tandartsen), 6.A.j) 2 (Verpleegkundigen, fysiotherapeuten en paramedisch personeel), en 13.A en 13.C (Gezondheidszorg).

² De horizontale beperking op openbare nutsbedrijven is van toepassing op diensten van kuuroorden en niet-therapeutische massages verstrekt in ruimten van openbaar nut zoals bepaalde waterbronnen.

LIJST VAN VERBINTENISSEN INZAKE GRENSOVERSCHRIJDENDE DIENSTVERLENING

SECTIE A

EU-PARTIJ

1. In onderstaande lijst van verbintenissen zijn de dienstensectoren opgenomen die op grond van artikel 172 van deze overeenkomst zijn geliberaliseerd, alsmede, door middel van voorbehouden, de beperkingen ten aanzien van markttoegang en nationale behandeling die van toepassing zijn op diensten en dienstverleners van de republieken van de MA-partij in die sectoren. De lijst bevat de volgende elementen:
 - a) een eerste kolom, waarin de sector of subsector wordt vermeld waarin de partij de verbintenis is aangegaan, en de liberalisering waarop de voorbehouden van toepassing zijn;
 - b) een tweede kolom, waarin de toepasselijke voorbehouden worden beschreven.

Wanneer de in punt b) bedoelde kolom slechts lidstaatspecifieke voorbehouden bevat, gaan de lidstaten die er niet in worden vermeld, in de betrokken sector verbintenissen zonder voorbehouden aan (N.B. het ontbreken van lidstaatspecifieke voorbehouden in een bepaalde sector doet geen afbreuk aan horizontale voorbehouden of aan eventuele voor de hele EU geldende sectorspecifieke voorbehouden).

Voor grensoverschrijdende dienstverlening in sectoren of subsectoren waarop deze overeenkomst van toepassing is en die niet in onderstaande lijst is opgenomen, zijn geen verbintenissen aangegaan.

2. Voor de vaststelling van de afzonderlijke sectoren en subsectoren:
 - a) wordt onder "CPC" verstaan de "Central Products Classification" zoals vastgesteld in de "Statistical Papers, Series M, N° 77, CPC prov, 1991" van het Bureau voor de statistiek van de Verenigde Naties;
 - b) wordt onder "CPC ver. 1.0" verstaan de "Central Products Classification" zoals vastgesteld in de "Statistical Papers, Series M, N° 77, CPC ver. 1.0, 1998" van het Bureau voor de statistiek van de Verenigde Naties.
3. Onderstaande lijst bevat geen maatregelen met betrekking tot kwalificatievereisten en -procedures, technische normen, en vergunningsvereisten en -procedures die geen beperking ten aanzien van markttoegang of nationale behandeling in de zin van de artikelen 170 en 171 van deze overeenkomst vormen. Die maatregelen (zoals een vergunningsverplichting, universeledienstverplichtingen, verplichte erkenning van kwalificaties in gereguleerde sectoren, verplichting om specifieke examens (inclusief taalexamen) af te leggen) zijn steeds van toepassing op diensten en dienstverleners uit de republieken van de MA-partij, ook al zijn zij niet in de lijst opgenomen.

4. Onderstaande lijst doet geen afbreuk aan de haalbaarheid van vorm van dienstverlening 1 in bepaalde dienstensectoren en subsectoren, noch aan overheidsmonopolies en exclusieve rechten als beschreven in de lijst van verbintenissen inzake vestiging.
5. Overeenkomstig artikel 159, lid 3, van deze overeenkomst bevat onderstaande lijst geen maatregelen betreffende door de partijen verleende subsidies.
6. De uit deze lijst van verbintenissen voortvloeiende rechten en verplichtingen hebben geen directe werking, zodat er voor individuele natuurlijke of rechtspersonen niet rechtstreeks rechten uit voortvloeien.
7. In de onderstaande lijst worden de volgende afkortingen gebruikt:

AT Oostenrijk

BE België

BG Bulgarije

CY Cyprus

CZ Tsjechische Republiek

DE Duitsland

DK Denemarken

ES Spanje

EE Estland

EU De Europese Unie, met inbegrip van al haar lidstaten

FI Finland

FR Frankrijk

EL Griekenland

HR Kroatië

HU Hongarije

IE Ierland

IT Italië

LV Letland

LT Litouwen

LU Luxemburg

MT Malta

NL Nederland

PL Polen

PT Portugal

RO Roemenië

SK Slowaakse Republiek

SI Slovenië

SE Zweden

UK Verenigd Koninkrijk.

Sector of subsector	Omschrijving van voorbehouden
ALLE SECTOREN	Onroerend goed Voor vormen van dienstverlening 1 en 2 AT, BG, CY, CZ, DK, EE, EL, FI, HU, IE, IT, LT, LV, MT, PL, RO, SI, SK: beperking van de aankoop van grond en onroerend goed door buitenlandse investeerders.¹
1. ZAKELIJKE DIENSTEN	
A. Vrije beroepen	

¹ Wat de dienstensectoren betreft, gaan deze beperkingen niet verder dan de beperkingen in de bestaande GATS-verbintenissen.

Sector of subsector	Omschrijving van voorbehouden
a) Rechtskundige diensten (CPC 861) ¹ behalve rechtskundig advies, juridische documentatie en certificering die worden verstrekt door beoefenaars van juridische beroepen die met publieke functies zijn belast, zoals notarissen, gerechtsdeurwaarders of andere ambtenaren)	Voor vormen van dienstverlening 1 en 2 AT, CY, ES, EL, LT, MT, SK: voor de volledige toelating tot de balie, die vereist is voor de beoefening van het interne recht (het recht van de Europese Unie en dat van haar lidstaten), geldt het nationaliteitsvereiste. BE, FI: voor de volledige toelating tot de balie, die vereist is voor rechtskundige vertegenwoordiging, gelden nationaliteits- en ingezetenschapsvereisten. Om in andere dan strafzaken voor het Hof van Cassatie te verschijnen, gelden in België quota's.

¹ Omvat advies en vertegenwoordiging, arbitrage en bemiddeling in juridische aangelegenheden, juridische documentatie en certificering. Verstrekking van rechtskundige diensten is uitsluitend toegestaan met betrekking tot internationaal publiekrecht, recht van de Europese Unie en het recht van de jurisdicties waar de dienstverlener of zijn personeel gekwalificeerd is als advocaat, en is, net als andere diensten, onderworpen aan vergunningsvereisten en -procedures die van toepassing zijn in de lidstaten van de Europese Unie. Voor advocaten die rechtskundige diensten verlenen met betrekking tot internationaal publiekrecht en buitenlands recht, kunnen die vereisten en procedures onder meer de vorm aannemen van de naleving van plaatselijke beroepscode, gebruik van de titel uit het eigen land (tenzij erkenning met de titel in het gastland werd verkregen), vereisten in verband met verzekeringen, gewone registratie bij de balie van het gastland of een vereenvoudigde toegang tot de balie van het gastland via een bekwaamheidstest en een wettelijk of professioneel domicilie in het gastland. Rechtskundige diensten met betrekking tot recht van de Europese Unie moeten in principe worden uitgevoerd door of via een volledig gekwalificeerde advocaat die in de Europese Unie tot de balie is toegelaten en persoonlijk optreedt, en rechtskundige diensten met betrekking tot het recht van een lidstaat van de Europese Unie moeten in principe worden uitgevoerd door of via een volledig gekwalificeerde advocaat die in die lidstaat persoonlijk tot de balie is toegelaten en optreedt. Voor vertegenwoordiging voor rechtbanken en andere bevoegde instanties in de EU kan daarom volledige toelating tot de balie in de betrokken lidstaat noodzakelijk zijn aangezien dat de beoefening van het EU-recht en van het nationale procesrecht inhoudt. Niettemin mogen buitenlandse advocaten die niet volledig tot de balie zijn toegelaten, in bepaalde lidstaten in civielrechtelijke procedures een partij vertegenwoordigen die onderdaan is van of behoort tot de staat waarin de advocaat gemachtigd is zijn beroep uit te oefenen.

Sector of subsector	Omschrijving van voorbehouden
	BG: buitenlandse advocaten mogen alleen onderdanen van hun thuisland rechtskundig vertegenwoordigen, mits op basis van wederkerigheid en in samenwerking met een Bulgaarse advocaat. Voor rechtskundige bemiddeling is een permanent ingezetenschap in Bulgarije vereist. FR: voor de toegang van advocaten tot het beroep van "avocat auprès de la Cour de Cassation" en "avocat auprès du Conseil d'Etat" gelden quota's en een nationaliteitsvereiste. HR: niet geconsolideerd voor het beoefenen van de Kroatische rechtspraak. HU: voor de volledige toelating tot de balie gelden nationaliteits- en ingezetenschapvereisten. Voor buitenlandse advocaten is rechtskundige dienstverlening beperkt tot het verstrekken van rechtskundig advies. LV: nationaliteitsvereiste voor beëdigde advocaten, aan wie rechtskundige vertegenwoordiging in strafzaken voorbehouden is. DK: alleen juristen met een Deense vergunning tot uitoefening van het juridische beroep, en in Denemarken geregistreerde advocatenkantoren mogen juridisch advies verstrekken. Om een Deense vergunning te verkrijgen, moet een juridisch examen worden afgelegd. SE: voor toelating tot de balie, die noodzakelijk is om de Zweedse titel "advokat" te mogen voeren, is ingezetenschap vereist.

Sector of subsector	Omschrijving van voorbehouden
b) 1. Accountants en boekhouders (CPC 86212 andere dan auditdiensten, CPC 86213, CPC 86219 en CPC 86220)	Voor vorm van dienstverlening 1 FR, HU, IT, MT, RO, SI: niet geconsolideerd. AT: nationaliteitsvereiste voor vertegenwoordiging bij bevoegde autoriteiten. Voor vorm van dienstverlening 2 Geen.

Sector of subsector	Omschrijving van voorbehouden
b) 2. Auditdiensten (CPC 86211 en 86212 andere dan boekhouders)	Voor vorm van dienstverlening 1 BE, BG, CY, DE, ES, FI, FR, EL, HU, IE, IT, LU, MT, NL, PT, RO, SI, UK: niet geconsolideerd. AT: nationaliteitsvereiste voor vertegenwoordiging bij bevoegde instanties en voor audits overeenkomstig specifieke Oostenrijkse wetgeving (bv. vennootschapswetgeving, beurswet, bankwetgeving enz.). HR: buitenlandse accountantskantoren mogen auditdiensten verlenen op Kroatisch grondgebied indien zij daar een filiaal hebben gevestigd. SE: alleen in Zweden erkende auditors mogen audits uitvoeren voor bepaalde entiteiten met rechtspersoonlijkheid, zoals alle vennootschappen met beperkte aansprakelijkheid. Alleen zij mogen aandeelhouder zijn van of partner zijn in ondernemingen die erkende audits (voor officiële doeleinden) uitvoeren. Ingezetenschap is verplicht voor erkenning. LT: het auditverslag moet worden opgesteld in samenwerking met een in Litouwen officieel erkende auditor. Voor vorm van dienstverlening 2 Geen.

Sector of subsector	Omschrijving van voorbehouden
c) Belastingconsulenten (CPC 863) ¹	Voor vorm van dienstverlening 1 AT: nationaliteitsvereiste voor vertegenwoordiging bij bevoegde autoriteiten. CY: belastingconsulenten moeten een vergunning hebben van de minister van Financiën. hiervoor wordt een onderzoek naar de economische behoefte uitgevoerd. De hierbij gebruikte criteria zijn dezelfde als die voor de toestemming voor buitenlandse investeringen (zie de horizontale sectie), voor zover deze voor deze subsector gelden, waarbij telkens rekening wordt gehouden met de werkgelegenheidssituatie in de subsector. BG, MT, RO en SI: niet geconsolideerd. Voor vorm van dienstverlening 2 Geen.

¹ Omvat niet rechtskundig advies en rechtskundige vertegenwoordiging in belastingaangelegenheden, die zijn opgenomen onder 1.A.a) (Rechtskundige diensten).

Sector of subsector	Omschrijving van voorbehouden
d) Architecten en e) Stedenbouwkundigen en landschapsarchitecten (CPC 8671 en CPC 8674)	Voor vorm van dienstverlening 1 AT: niet geconsolideerd behalve voor diensten die betrekking hebben op de planning. BE, BG, CY, EL, IT, MT, PL, PT, SI: niet geconsolideerd. DE: Toepassing van de nationale regels inzake honoraria en emolumenten voor alle diensten die vanuit het buitenland worden verleend. HR: natuurlijke en rechtspersonen mogen architectendiensten verlenen na goedkeuring door de Kroatische beroepsvereniging van architecten. Een ontwerp of een uitgewerkt project in het buitenland moet worden erkend (bekrachtigd) door een bevoegde natuurlijke of rechtspersoon in Kroatië met het oog op naleving van het Kroatische recht. Niet geconsolideerd voor stedenbouwkundigen. HU, RO: niet geconsolideerd voor landschapsarchitectuur. Voor vorm van dienstverlening 2 Geen.

Sector of subsector	Omschrijving van voorbehouden
f) Ingenieurs en g) Ingenieurs: geïntegreerde diensten (CPC 8672 en CPC 8673)	Voor vorm van dienstverlening 1 AT, SI: niet geconsolideerd behalve voor diensten die uitsluitend betrekking hebben op de planning. BG, CY, EL, IT, MT, PT: niet geconsolideerd. HR: natuurlijke en rechtspersonen mogen deze diensten verlenen na goedkeuring door de Kroatische beroepsvereniging van ingenieurs. Een ontwerp of een uitgewerkt project in het buitenland moet worden erkend (bekrachtigd) door een bevoegde natuurlijke of rechtspersoon in Kroatië met het oog op naleving van het Kroatische recht. Voor vorm van dienstverlening 2 Geen.
h) Artsen (psychologen daaronder begrepen) en tandartsen (CPC 9312 en deel van CPC 85201)	Voor vorm van dienstverlening 1 AT, BE, BG, CY, DE, DK, EE, ES, FI, FR, EL, IE, IT, LU, MT, NL, PT, RO, SK, UK: niet geconsolideerd. HR: niet geconsolideerd, behalve voor telegeneeskunde. SI: niet geconsolideerd voor sociale geneeskunde, hygiënische, epidemiologische en medisch-ecologische diensten, levering van bloed, bloedpreparaten en transplantaten en autopsie. Voor vorm van dienstverlening 2 Geen.

Sector of subsector	Omschrijving van voorbehouden
i) Dierenartsen (CPC 932)	Voor vorm van dienstverlening 1 AT, BE, BG, CY, CZ, DE, DK, EE, ES, FR, EL, HU, IE, IT, LV, LT, MT, NL, PT, RO, SI, SK: niet geconsolideerd. UK: niet geconsolideerd, behalve voor veterinaire laboratorium- en technische diensten voor dierenartsen, algemeen advies, begeleiding en informatie, bv. op het gebied van voeding, gedrag en verzorging van huisdieren. Voor vorm van dienstverlening 2 Geen.
j) 1. Verloskundigen (deel van CPC 93191) j) 2. Verpleegkundigen, fysiotherapeuten en paramedisch personeel (deel van CPC 93191)	Voor vorm van dienstverlening 1 AT, BE, BG, CY, CZ, DE, DK, EE, ES, FR, EL, HU, IE, IT, LV, LT, LU, MT, NL, PT, RO, SI, SK, UK: niet geconsolideerd. FI, PL: niet geconsolideerd, behalve voor verpleegkundigen. HR: niet geconsolideerd, behalve voor telegeneeskunde. Voor vorm van dienstverlening 2 Geen.

Sector of subsector	Omschrijving van voorbehouden
k) Detailhandel in geneesmiddelen en detailhandel in medische en orthopedische goederen (CPC 63211) en andere door apothekers verstrekte diensten ¹	Voor vorm van dienstverlening 1 AT, BE, BG, DE, CY, DK, ES, FI, FR, EL, IE, IT, LU, MT, NL, PL, PT, RO, SK, SE, SI. UK: niet geconsolideerd. CZ, LV, LT: niet geconsolideerd, behalve voor postorders. HU: niet geconsolideerd, behalve voor CPC 63211. Voor vorm van dienstverlening 2 Geen.
B. Diensten in verband met computers (CPC 84)	Voor vormen van dienstverlening 1 en 2 Geen.

¹ Het verstrekken van geneesmiddelen aan het grote publiek is, net als het verlenen van andere diensten, onderworpen aan de vergunnings- en kwalificatievereisten en -procedures die in de EU-lidstaten gelden. In de regel is deze activiteit aan apothekers voorbehouden. In een aantal lidstaten is alleen het verstrekken van geneesmiddelen op voorschrift aan apothekers voorbehouden.

Sector of subsector	Omschrijving van voorbehouden
C. Speur- en ontwikkelingswerk	
a) Onderzoek en ontwikkeling op het gebied van natuurwetenschappen (CPC 851) b) Onderzoek en ontwikkeling op het gebied van de maatschappij- en geesteswetenschappen (CPC 852 m.u.v. psychologen) ¹ c) Interdisciplinair onderzoeks- en ontwikkelingswerk (CPC 853)	Voor vormen van dienstverlening 1 en 2 EU: voor door de overheid gefinancierd onderzoeks- en ontwikkelingswerk kunnen exclusieve rechten en/of vergunningen alleen worden toegekend aan EU-onderdanen en aan EU-rechtspersonen die hun hoofdvestiging in de EU hebben.

¹ Deel van CPC 85201, dat is opgenomen onder 1.A.h) (Artsen en tandartsen).

Sector of subsector	Omschrijving van voorbehouden
D. Exploitatie van en handel in onroerend goed ¹	
a) Van eigen of geleased onroerend goed (CPC 821)	Voor vorm van dienstverlening 1 BG, CY, CZ, EE, HU, IE, LV, LT, MT, PL, RO, SK, SI: niet geconsolideerd. HR: commerciële aanwezigheid is vereist. Voor vorm van dienstverlening 2 Geen.
b) Voor een vast bedrag of op contractbasis (CPC 822)	Voor vorm van dienstverlening 1 BG, CY, CZ, EE, HU, IE, LV, LT, MT, PL, RO, SK, SI: niet geconsolideerd. HR: commerciële aanwezigheid is vereist. Voor vorm van dienstverlening 2 Geen.

¹ De betrokken dienst houdt verband met het beroep van makelaar in onroerend goed en heeft geen gevolgen voor de rechten van en/of beperkingen voor natuurlijke en rechtspersonen die onroerend goed kopen.

Sector of subsector	Omschrijving van voorbehouden
E. Verhuur/lease zonder bedieningspersoneel	
a) Schepen (CPC 83103)	Voor vorm van dienstverlening 1 BG, CY, DE, HU, MT, RO: niet geconsolideerd. Voor vorm van dienstverlening 2 Geen.
b) Luchtvaartuigen (CPC 83104)	Voor vormen van dienstverlening 1 en 2 BG, CY, CZ, HU, LV, MT, PL, RO, SK: niet geconsolideerd. EU: luchtvaartuigen die door maatschappijen uit de EU worden gebruikt, moeten in de lidstaat van de Europese Unie die de maatschappij vergunning heeft verleend, of elders in de EU zijn geregistreerd. In uitzonderlijke omstandigheden of voor kortlopende leasecontracten kan ontheffing worden verleend.
c) Andere transportmiddelen (CPC 83101, CPC 83102 en CPC 83105)	Voor vorm van dienstverlening 1 BG, CY, HU, LV, MT, PL, RO, SI: niet geconsolideerd. Voor vorm van dienstverlening 2 Geen.

Sector of subsector	Omschrijving van voorbehouden
d) Andere machines en werktuigen (CPC 83106, CPC 83107, CPC 83108 en CPC 83109)	Voor vorm van dienstverlening 1 BG, CY, CZ, HU, LV, MT, PL, RO, SK: niet geconsolideerd. Voor vorm van dienstverlening 2 Geen.
e) Consumentenartikelen (CPC 832)	Voor vormen van dienstverlening 1 en 2 AT, BE, BG, CY, CZ, DE, DK, ES, FI, FR, EL, HU, IE, IT, LU, MT, NL, PL, PT, RO, SI, SE, SK, UK: niet geconsolideerd. EE: niet geconsolideerd, behalve voor lease en verhuur van voorbespeelde videocassettes voor thuisamusement.
f) Telecommunicatieapparatuur (CPC 7541)	Voor vormen van dienstverlening 1 en 2 Geen.
F. Andere zakelijke diensten	
a) Reclame (CPC 871)	Voor vormen van dienstverlening 1 en 2 Geen.
b) Markt- en opinieonderzoek (CPC 864)	Voor vormen van dienstverlening 1 en 2 Geen.

Sector of subsector	Omschrijving van voorbehouden
c) Advies op het gebied van bedrijfsbeheer (CPC 865)	Voor vormen van dienstverlening 1 en 2 Geen.
d) Diensten in verband met advies op het gebied van bedrijfsbeheer (CPC 866)	Voor vormen van dienstverlening 1 en 2 HU: niet geconsolideerd voor arbitrage en bemiddeling (CPC 86602).
e) Technische testen en toetsen (CPC 8676)	Voor vorm van dienstverlening 1 IT: niet geconsolideerd voor biologen en chemisch analisten. HR: niet geconsolideerd voor de afgifte van verplichte certificaten en soortgelijke officiële documenten BG, CY, CZ, MT, PL, RO, SK, SE: niet geconsolideerd. Voor vorm van dienstverlening 2 BG, CY, CZ, MT, PL, RO, SK, SE: niet geconsolideerd. HR: niet geconsolideerd voor de afgifte van verplichte certificaten en soortgelijke officiële documenten

Sector of subsector	Omschrijving van voorbehouden
f) Adviseurs en consultants in verband met landbouw, jacht en bosbouw (deel van CPC 881)	Voor vorm van dienstverlening 1 IT: niet geconsolideerd voor activiteiten die voorbehouden zijn aan landbouwkundigen en "periti agrari". EE, MT, RO, SI: niet geconsolideerd. Voor vorm van dienstverlening 2 Geen.
g) Adviseurs en consultants in verband met visserij (deel van CPC 882)	Voor vorm van dienstverlening 1 LV, MT, RO, SI: niet geconsolideerd. Voor vorm van dienstverlening 2 Geen.
h) Adviseurs en consultants in verband met de industrie (deel van CPC 884 en deel van CPC 885)	Voor vormen van dienstverlening 1 en 2 Geen.
i) Arbeidsbemiddeling en personeelsvoorziening	

Sector of subsector	Omschrijving van voorbehouden
i) 1. Werving en selectie van leidinggevend personeel (CPC 87201)	Voor vorm van dienstverlening 1 AT, BG, CY, CZ, DE, EE, ES, FI, HR, IE, LV, LT, MT, PL, PT, RO, SK, SI, SE: niet geconsolideerd. Voor vorm van dienstverlening 2 AT, BG, CY, CZ, DE, EE, ES, FI, HR, IE, LV, LT, MT, PL, PT, RO, SK, SI: niet geconsolideerd.
i) 2. Arbeidsbemiddeling (CPC 87202)	Voor vorm van dienstverlening 1 AT, BE, BG, CY, CZ, DE, DK, EE, ES, EL, FI, FR, HR, IE, IT, LU, LV, LT, MT, NL, PL, PT, RO, SI, SE, SK, UK: niet geconsolideerd. Voor vorm van dienstverlening 2 AT, BG, CY, CZ, DE, DK, EE, ES, EL, FI, FR, HR, IE, IT, LU, LV, LT, MT, NL, PL, PT, RO, SI, SK, UK: niet geconsolideerd.
i) 3. Terbeschikkingstelling van kantoorpersoneel (CPC 87203)	Voor vorm van dienstverlening 1 AT, BG, CY, CZ, DE, EE, ES, FI, FR, HR, IT, IE, LV, LT, MT, NL, PL, PT, RO, SE, SK, SI: niet geconsolideerd. Voor vorm van dienstverlening 2 AT, BG, CY, CZ, DE, EE, ES, FI, FR, HR, IT, IE, LV, LT, MT, NL, PL, PT, RO, SK, SI: niet geconsolideerd.

Sector of subsector	Omschrijving van voorbehouden
j) 1. Opsporingsdiensten (CPC 87301)	Voor vormen van dienstverlening 1 en 2 BE, BG, CY, CZ, DE, DK, ES, EE, FI, FR, EL, HR, HU, IE, IT, LV, LT, LU, MT, NL, PL, PT, RO, SK, SI, UK: niet geconsolideerd.
j) 2. Beveiligingsdiensten (CPC 87302, CPC 87303, CPC 87304 en CPC 87305)	Voor vormen van dienstverlening 1 en 2 HU: niet geconsolideerd voor CPC 87304, CPC 87305. BE, BG, CY, CZ, ES, EE, FI, FR, HR, IT, LV, LT, MT, PT, PL, RO, SI, SK: niet geconsolideerd.
k) Aanverwante wetenschappelijke en technische adviezen (CPC 8675)	Voor vorm van dienstverlening 1 BE, BG, CY, DE, DK, ES, FR, EL, IE, IT, LU, MT, NL, PL, PT, RO, SI, UK: niet geconsolideerd voor diensten in verband met exploratie. HR: diensten van elementair geologisch, geodetisch en mijnbouwadvis, evenals bijbehorende adviesdiensten op het gebied van milieubescherming, mogen op het grondgebied van Kroatië uitsluitend in samenwerking met en/of door binnenlandse rechtspersonen worden verricht. Voor vorm van dienstverlening 2 Geen.

Sector of subsector	Omschrijving van voorbehouden
l) 1. Onderhoud en reparatie van schepen (deel van CPC 8868)	Voor vorm van dienstverlening 1 Voor zeeschepen: BE, BG, CY, DE, DK, ES, FR, EL, IE, IT, LU, MT, NL, PL, PT, RO, SI, UK: niet geconsolideerd. Voor binnenschepen: EU: niet geconsolideerd. Voor vorm van dienstverlening 2 Geen.
l) 2. Onderhoud en reparatie van spoorwagematerieel (deel van CPC 8868)	Voor vorm van dienstverlening 1 AT, BE, BG, DE, CY, CZ, DK, ES, FI, FR, EL, HR, IE, IT, LT, LV, LU, MT, NL, PL, PT, RO, SE, SI, SK, UK: niet geconsolideerd. Voor vorm van dienstverlening 2 Geen.

Sector of subsector	Omschrijving van voorbehouden
l) 3. Onderhoud en reparatie van auto's, motorfietsen, sneeuwscooters en wegtransportmiddelen (CPC 6112, CPC 6122, deel van CPC 8867 en deel van CPC 8868)	Voor vormen van dienstverlening 1 en 2 Geen.
l) 4. Onderhoud en reparatie van luchtvaartuigen en delen daarvan (deel van CPC 8868)	Voor vorm van dienstverlening 1 BE, BG, CY, CZ, DE, DK, ES, FI, FR, EL, HR, IE, IT, LT, LU, MT, NL, PT, RO, SK, SI, SE, UK: niet geconsolideerd. Voor vorm van dienstverlening 2 Geen.

Sector of subsector	Omschrijving van voorbehouden
l) 5. Onderhoud en reparatie van producten van metaal, machines (m.u.v. kantoormachines), toestellen (m.u.v. transportmiddelen en kantoortoestellen) en consumentenartikelen ¹ (CPC 633, CPC 7545, CPC 8861, CPC 8862, CPC 8864, CPC 8865 en CPC 8866)	Voor vormen van dienstverlening 1 en 2 Geen.
m) Reiniging van gebouwen (CPC 874)	Voor vorm van dienstverlening 1 AT, BE, BG, CY, CZ, DE, DK, ES, EE, FI, FR, EL, HR, IE, IT, LU, LV, MT, NL, PL, PT, RO, SI, SE, SK, UK: niet geconsolideerd. Voor vorm van dienstverlening 2 Geen.

¹ Onderhoud en reparatie van transportmiddelen (CPC 6112, 6122, 8867 en CPC 8868) zijn opgenomen onder 1.F.l) 1 tot en met 1.F.l) 4. Onderhoud en reparatie van kantoormachines en -toestellen, inclusief computers, (CPC 845) zijn opgenomen onder 1.B. (Diensten in verband met computers).

Sector of subsector	Omschrijving van voorbehouden
n) Fotografie (CPC 875)	Voor vorm van dienstverlening 1 BG, EE, MT, PL: niet geconsolideerd voor luchtfotografie. HR, LV: niet geconsolideerd voor gespecialiseerde fotografie (CPC 87504). Voor vorm van dienstverlening 2 Geen.
o) Verpakkingsdiensten (CPC 876)	Voor vormen van dienstverlening 1 en 2 Geen.
p) Drukkerijen en uitgeverijen (CPC 88442)	Voor vormen van dienstverlening 1 en 2 Geen.
q) Organisatie van congressen (deel van CPC 87909)	Voor vormen van dienstverlening 1 en 2 Geen.

Sector of subsector	Omschrijving van voorbehouden
r) 1. Vertalers en tolken (CPC 87905)	Voor vorm van dienstverlening 1 PL: niet geconsolideerd voor beëdigde tolken. HR: niet geconsolideerd voor officiële documenten. HU, SK: niet geconsolideerd voor officiële vertalingen en vertolkingen. Voor vorm van dienstverlening 2 Geen.
r) 2. Binnenhuisarchitecten en andere gespecialiseerde designers (CPC 87907)	Voor vorm van dienstverlening 1 DE: Toepassing van de nationale regels inzake honoraria en emolumenten voor alle diensten die vanuit het buitenland worden verleend. Voor vorm van dienstverlening 2 Geen.

Sector of subsector	Omschrijving van voorbehouden
r) 3. Incassobureaus (CPC 87902)	Voor vormen van dienstverlening 1 en 2 BE, BG, CY, CZ, DE, DK, ES, EE, FI, FR, EL, HR, HU, IE, IT, LT, LU, MT, NL, PL, PT, RO, SK, SI, SE, UK: niet geconsolideerd.
r) 4. Kredietrapportage (CPC 87901)	Voor vormen van dienstverlening 1 en 2 BE, BG, CY, CZ, DE, DK, ES, EE, FI, FR, EL, HR, HU, IE, IT, LT, LU, MT, NL, PL, PT, RO, SK, SI, SE, UK: niet geconsolideerd.
r) 5. Vermenigvuldigen van teksten (CPC 87904) ¹	Voor vorm van dienstverlening 1 AT, BE, BG, CY, CZ, DE, DK, ES, EE, FI, FR, EL, HR, HU, IE, IT, LT, LU, MT, NL, PL, PT, RO, SI, SE, SK, UK: niet geconsolideerd. Voor vorm van dienstverlening 2 Geen.
r) 6. Advies inzake telecommunicatie (CPC 7544)	Voor vormen van dienstverlening 1 en 2 Geen.

¹ Omvat geen drukkerijen, die onder CPC 88442 vallen en onder 1.F.p) zijn opgenomen.

Sector of subsector	Omschrijving van voorbehouden
r) 7. Telefoonbeantwoording (CPC 87903)	Voor vormen van dienstverlening 1 en 2 Geen.
2. COMMUNICATIE	
A. Post- en koeriersdiensten	Voor vormen van dienstverlening 1 en 2 Geen ¹ .

¹ Voor de subsectoren i) tot en met iv) kunnen individuele vergunningen die specifieke universeledienstverplichtingen en/of een financiële bijdrage aan een compensatiefonds opleggen, vereist zijn.

Sector of subsector	Omschrijving van voorbehouden
(Diensten in verband met het verwerken ¹ van postzendingen ² volgens onderstaande lijst van subsectoren, naar binnen- en buitenlandse bestemmingen: i) verwerking van op enigerlei fysieke drager ³ aangebrachte schriftelijke geadresseerde mededelingen, waaronder hybride postdiensten en direct mail, ii) verwerking van geadresseerde pakjes en pakketten ⁴ , iii) verwerking van geadresseerd drukwerk ⁵ , iv) verwerking van onder subsectoren i) tot en met iii) genoemde poststukken als aangetekende of verzekerde zendingen, v) expresbesteldiensten ⁶ voor onder subsectoren i) tot en met iii) bedoelde zendingen, vi) verwerking van niet-geadresseerde zendingen, vii) uitwisseling van documenten ⁷ .	

¹ Het begrip "verwerken" omvat ophalen, sorteren, vervoeren en bezorgen.

² Het begrip "postzending" omvat alle poststukken die door een bedrijf worden verwerkt, ongeacht of dit bedrijf publiek of particulier is.

³ Bijvoorbeeld brieven of briefkaarten.

⁴ Met inbegrip van boeken en catalogi.

⁵ Kranten en tijdschriften.

⁶ Expresbesteldiensten bieden naast snellere en betrouwbaardere verzending extra dienstverlening in de vorm van ophalen vanaf het verzendpunt, persoonlijke aflevering bij de geadresseerde, het volgen en opsporen van zendingen, de mogelijkheid om het adres of de geadresseerde tijdens het vervoer te wijzigen, ontvangstbevestiging.

⁷ Levering van middelen, met inbegrip van het verschaffen van ad-hocruimte alsmede vervoer door derden, voor zelfbestelling door de wederzijdse uitwisseling van postzendingen tussen gebruikers die zich op deze dienst abonneren. Het begrip "postzending" omvat alle poststukken die door een bedrijf worden verwerkt, ongeacht of dit bedrijf publiek of particulier is.

Sector of subsector	Omschrijving van voorbehouden
Subsectoren i), iv) en v) blijven buiten beschouwing wanneer ze onder diensten vallen die kunnen worden voorbehouden: voor brievenpost die minder dan 2,5 keer het publieke basistarief kost, mits de brieven minder dan 50 gram wegen¹, en voor aangetekende zendingen bij gerechtelijke of administratieve procedures.) (deel van CPC 751, deel van CPC 71235² en deel van CPC 73210³)	

¹ "Brievenpost": een op enigerlei fysieke drager aangebrachte schriftelijke mededeling die wordt vervoerd en besteld op het door de afzender op de zending zelf of op de omslag daarvan vermelde adres. Boeken, catalogi, kranten en tijdschriften worden niet als brievenpost aangemerkt.

² Vervoer van post voor eigen rekening via elke vorm van vervoer over land.

³ Vervoer van post voor eigen rekening via de lucht.

Sector of subsector	Omschrijving van voorbehouden
B. Telecommunicatie Het leveren van inhoud die via telecommunicatiediensten wordt verzonden, valt hier niet onder.	
a) Alle diensten die bestaan uit de elektromagnetische transmissie en ontvangst van signalen ¹ , m.u.v. radio- en televisieomroep ² .	Voor vormen van dienstverlening 1 en 2 Geen.

¹ Deze diensten omvatten niet online-informatie en/of gegevensverwerking (met inbegrip van de verwerking van transacties) (deel van CPC 843), die zijn opgenomen onder 1.B. (Diensten in verband met computers).

² Een omroep is de ononderbroken transmissieketen die vereist is voor de distributie van televisie- en radioprogrammasignalen naar het grote publiek. Het begrip omvat niet de toeleveringskoppelingen tussen exploitanten.

Sector of subsector	Omschrijving van voorbehouden
b) Transmissie van programma's via satelliet ¹	Voor vormen van dienstverlening 1 en 2 EU: geen, behalve dat dienstverleners in deze sector onderworpen kunnen zijn aan verplichtingen om de doelstellingen van algemeen belang te vrijwaren die verband houden met inhoud die via hun netwerk wordt getransfereerd, in overeenstemming met het regelgevingskader van de EU voor elektronische communicatie. BE: niet geconsolideerd.
3. BOUWNIJVERHEID EN AANVERWANTE CIVIELTECHNISCHE DIENSTEN (CPC 511, CPC 512, CPC 513, CPC 514, CPC 515, CPC 516, CPC 517 en CPC 518)	Voor vorm van dienstverlening 1 Geen. Voor vorm van dienstverlening 2 Geen.

¹ Hieronder valt de telecommunicatiedienst die bestaat in de transmissie en ontvangst van radio- en televisieprogramma's via satelliet (de ononderbroken transmissieketen via satelliet die vereist is voor de distributie van televisie- en radioprogrammasignalen naar het grote publiek). De verkoop van satellietdiensten valt hieronder, maar niet de verkoop van pakketten televisieprogramma's aan huishoudens.

Sector of subsector	Omschrijving van voorbehouden
4. DISTRIBUTIEDIENSTEN (met uitzondering van de handel in wapens, munitie, springstoffen en ander oorlogsmaterieel) A. Handelsbemiddeling a) Handelsbemiddeling in auto's, motorfietsen, sneeuwscooters en delen en toebehoren daarvan (deel van CPC 61111, deel van CPC 6113 en deel van CPC 6121) b) Andere handelsbemiddeling (CPC 621)	Voor vormen van dienstverlening 1 en 2 EU: niet geconsolideerd voor de handel in chemische producten, edele metalen (en edelstenen). AT: niet geconsolideerd voor de handel in pyrotechnische producten, ontvlambare producten, explosieven en giftige stoffen. AT, BG: niet geconsolideerd voor de handel in producten voor medisch gebruik zoals medische en chirurgische instrumenten, geneeskundige stoffen en voorwerpen voor medisch gebruik. HR: niet geconsolideerd voor de handel in tabaksproducten.

Sector of subsector	Omschrijving van voorbehouden
B. Groothandel a) Groothandel in auto's, motorfietsen, sneeuwscooters en delen en toebehoren daarvan (deel van CPC 61111, deel van CPC 6113 en deel van CPC 6121) b) Groothandel in telecommunicatie-eindapparatuur (deel van CPC 7542) c) Overige groothandel (CPC 622 m.u.v. groothandel in energieproducten¹)	Voor vorm van dienstverlening 1 AT, BG, PL, RO: niet geconsolideerd voor de handel in tabak en tabaksproducten. IT: voor de groothandel: staatstabaksmonopolie. BG, FI, PL, RO: niet geconsolideerd voor de handel in alcoholhoudende dranken. SE: niet geconsolideerd voor de detailhandel in alcoholhoudende dranken. AT, BG, CZ, FI, RO, SK, SI: niet geconsolideerd voor de handel in geneesmiddelen. BG, HU, PL: niet geconsolideerd voor makelaars in grondstoffen. FR: wat handelsbemiddeling betreft, niet geconsolideerd voor handelaren en makelaars in verse voedingsmiddelen op 17 markten van nationaal belang. Niet geconsolideerd voor de groothandel in geneesmiddelen. MT: niet geconsolideerd voor handelsbemiddeling. BE, BG, CY, CZ, DE, DK, ES, FR, EL, IE, IT, LU, MT, NL, PL, PT, SK, UK: niet geconsolideerd voor detailhandel, behalve voor postorders.

¹ Deze diensten, die CPC 62271 omvatten, zijn opgenomen in ENERGIEDIENSTEN onder 13.D.

Sector of subsector	Omschrijving van voorbehouden
C. Detailhandel¹ Detailhandel in auto's, motorfietsen, sneeuwscooters en delen en toebehoren daarvan (CPC 61112, deel van CPC 6113 en deel van CPC 6121) Detailhandel in telecommunicatie-eindapparatuur (deel van CPC 7542) Detailhandel in voedingsmiddelen (CPC 631)	

¹ Omvat niet onderhoud en reparatie, die zijn opgenomen in ZAKELIJKE DIENSTEN onder 1.B. en 1.F.I).
Omvat geen detailhandel in energieproducten, die is opgenomen in ENERGIEDIENSTEN onder 13.E en 13.F.

Sector of subsector	Omschrijving van voorbehouden
Detailhandel in andere (niet-energie)goederen, behalve detailhandel in geneesmiddelen en medische en orthopedische goederen ¹ (CPC 632 m.u.v. CPC 63211 en 63297) D. Franchising (CPC 8929)	
5. ONDERWIJS (alleen particulier gefinancierd)	
A. Basisonderwijs (CPC 921)	Voor vorm van dienstverlening 1 BG, CY, FI, FR, HR, IT, MT, RO, SE, SI: niet geconsolideerd. Voor vorm van dienstverlening 2 CY, FI, HR, MT, RO, SE, SI: niet geconsolideerd.

¹ Detailhandel in farmaceutische producten en medische en orthopedische goederen zijn opgenomen onder VRIJE BEROEPEN in 1.A.k).

Sector of subsector	Omschrijving van voorbehouden
B. Voortgezet onderwijs (CPC 922)	Voor vorm van dienstverlening 1 BG, CY, FI, FR,HR, IT, MT, RO, SE: niet geconsolideerd. Voor vorm van dienstverlening 2 CY, FI, MT, RO, SE: niet geconsolideerd. Voor vormen van dienstverlening 1 en 2 LV: niet geconsolideerd voor voortgezet technisch en beroepsonderwijs voor gehandicapte leerlingen (CPC 9224).
C. Hoger onderwijs (CPC 923)	Voor vorm van dienstverlening 1 BG, CY, FI, FR,HR, IT, MT, RO, SE: niet geconsolideerd. Voor vorm van dienstverlening 2 BG, CY, FI, FR,HR, IT, MT, RO, SE: niet geconsolideerd. Voor vormen van dienstverlening 1 en 2 CZ, SK: niet geconsolideerd voor hoger onderwijs, behalve voor postsecundair technisch en beroepsonderwijs (CPC 92310).

Sector of subsector	Omschrijving van voorbehouden
D. Volwasseneneducatie (CPC 924)	Voor vormen van dienstverlening 1 en 2 AT: niet geconsolideerd voor volwasseneneducatie via radio of televisie. CY, FI, MT, RO, SE: niet geconsolideerd.
E. Overig onderwijs (CPC 929)	Voor vormen van dienstverlening 1 en 2 AT, BE, BG, CY, DE, DK, ES, EE, FI, FR, EL, HU, IE, IT, LV, LT, LU, MT, NL, PL, PT, RO, SI, SE, UK: niet geconsolideerd. HR: Geen voor correspondentieonderwijs of onderwijs via telecommunicatie.

Sector of subsector	Omschrijving van voorbehouden
6. MILIEUDIENSTEN Diensten in verband met afvalwater (CPC 9401)¹ B. Beheer van vaste en gevaarlijke afvalstoffen, m.u.v. grensoverschrijdend vervoer van gevaarlijke afvalstoffen a) Afvalverzameling en -verwerking (CPC 9402) b) Hygiënediensten en vergelijkbare diensten (CPC 9403) C. Bescherming van luchtkwaliteit en klimaat (CPC 9404)²	Voor vorm van dienstverlening 1 EU: niet geconsolideerd behalve voor consultants. Voor vorm van dienstverlening 2 Geen.

¹ Stemt overeen met afvalwaterinzameling en -behandeling.

² Stemt overeen met reiniging van uitlaatgassen.

Sector of subsector	Omschrijving van voorbehouden
D. Sanering en schoonmaak van bodem en water Behandeling en sanering van verontreinigde bodem en verontreinigd water (deel van CPC 94060) ¹ E. Lawaaibestrijding en reductie van trillingen (CPC 9405) F. Bescherming van de biodiversiteit en het landschap Bescherming van natuur en landschap (deel van CPC 9406) G. Overige diensten in verband met het milieu en aanverwante diensten (CPC 94090)	

¹ Stemt overeen met delen van bescherming van natuur en landschap.

Sector of subsector	Omschrijving van voorbehouden
7. FINANCIËLE DIENSTEN	
A. Verzekeringen en aanverwante diensten	Voor vormen van dienstverlening 1 en 2 AT, BE, CZ, DE, DK, ES, FI, FR, EL, HU, IE, IT, LU, NL, PL, PT, RO, SK, SE, SI, UK: niet geconsolideerd voor directe verzekeringen, behalve voor verzekering van risico's in verband met: i) zeevaart, commerciële luchtvaart, ruimtevaart en vracht (met inbegrip van satellieten), waarbij de verzekering een of meer van de volgende onderdelen dekt: de vervoerde goederen, het vervoerende voertuig en enige daaruit voortvloeiende aansprakelijkheid, en ii) goederen in het internationale douanevervoer. AT: promotionele activiteiten en bemiddeling namens een niet in de EU gevestigde dochteronderneming of een niet in Oostenrijk gevestigd filiaal (behalve voor herverzekering en retrocessie) zijn verboden. De verplichte verzekering van luchtvervoer, behalve de verzekering van internationaal commercieel luchtvervoer, kan alleen worden gesloten bij een in de EU gevestigde dochteronderneming of een in Oostenrijk gevestigd filiaal. Voor verzekeringscontracten (met uitzondering van herverzekerings- en retrocessiecontracten) die door een niet in de EU gevestigde dochteronderneming of een niet in Oostenrijk gevestigd filiaal worden gesloten, is een hogere premiebelasting verschuldigd. Voor deze hogere belasting kan een uitzondering worden toegestaan.

Sector of subsector	Omschrijving van voorbehouden
	DK: enkel in de EU gevestigde ondernemingen mogen de verplichte verzekering voor luchtvervoer aanbieden. In Denemarken mogen geen personen of ondernemingen (met inbegrip van verzekeringsmaatschappijen) andere dan verzekeringsmaatschappijen die hiervoor vergunning hebben verkregen krachtens de Deense wetgeving of van de bevoegde Deense autoriteiten, bedrijfsmatig deelnemen aan de directe verzekering van personen die ingezetenen van Denemarken zijn, van Deense schepen of van goederen in Denemarken. DE: polissen betreffende verplichte verzekering voor luchtvervoer kunnen alleen worden uitgegeven door een in de EU gevestigde dochteronderneming of een in Duitsland gevestigd filiaal. Een buitenlandse verzekeringsmaatschappij met een filiaal in Duitsland kan aldaar uitsluitend via dat filiaal verzekeringscontracten voor internationaal vervoer afsluiten. FR: risico's in verband met vervoer over land mogen uitsluitend door in de EU gevestigde verzekeringsmaatschappijen worden verzekerd. PL: niet geconsolideerd voor herverzekering en retrocessie, behalve voor risico's met betrekking tot goederen in internationale handel.

Sector of subsector	Omschrijving van voorbehouden
	PT: lucht- en zeevervoer (goederen, luchtvaartuigen, schepen en aansprakelijkheid) mogen uitsluitend door in de EU gevestigde ondernemingen worden verzekerd. Enkel in de EU gevestigde personen of ondernemingen mogen als tussenpersoon voor dit soort verzekeringen in Portugal optreden. RO: herverzekering op de internationale markt is alleen toegestaan als het herverzekerde risico niet op de binnenlandse markt kan worden geplaatst. ES: voor actuariële diensten, ingezetenschap en drie jaar relevante ervaring. Voor vorm van dienstverlening 1 AT, BE, CZ, DE, DK, ES, FI, FR, EL, HU, IE, IT, LU, NL, PT, RO, SK, SE, SI, UK: niet geconsolideerd voor directe-verzekeringsbemiddeling, behalve voor verzekering van risico's in verband met: i) zeevaart, commerciële luchtvaart, ruimtevaart en vracht (met inbegrip van satellieten), waarbij de verzekering een of meer van de volgende onderdelen dekt: de vervoerde goederen, het vervoerende voertuig en enige daaruit voortvloeiende aansprakelijkheid, en ii) goederen in het internationale douanevervoer.

Sector of subsector	Omschrijving van voorbehouden
	BG: niet geconsolideerd voor directe verzekeringen, behalve voor diensten die op het grondgebied van de Republiek Bulgarije door buitenlandse aanbieders aan buitenlanders worden aangeboden. Goederenvervoer, voertuigen en aansprakelijkheid ten aanzien van in de Republiek Bulgarije gelegen risico's mogen niet rechtstreeks door buitenlandse verzekeringsmaatschappijen worden verzekerd. Een buitenlandse verzekeringsmaatschappij kan uitsluitend via een filiaal verzekeringscontracten afsluiten. Niet geconsolideerd voor depositoverzekeringen en soortgelijke compensatieregelingen, noch voor stelsels van verplichte verzekeringen. CY, LV, MT: niet geconsolideerd voor directe verzekeringen, behalve voor verzekering van risico's in verband met: i) zeevaart, commerciële luchtvaart, ruimtevaart en vracht (met inbegrip van satellieten), waarbij de verzekering een of meer van de volgende onderdelen dekt: de vervoerde goederen, het vervoerende voertuig en enige daaruit voortvloeiende aansprakelijkheid, en ii) goederen in het internationale douanevervoer.

Sector of subsector	Omschrijving van voorbehouden
	LT: niet geconsolideerd voor directe verzekeringen, behalve voor verzekering van risico's in verband met: i) zeevaart, commerciële luchtvaart, ruimtevaart en vracht (met inbegrip van satellieten), waarbij de verzekering een of meer van de volgende onderdelen dekt: de vervoerde goederen, het vervoerende voertuig en enige daaruit voortvloeiende aansprakelijkheid, en ii) goederen in het internationale douanevervoer, behalve met betrekking tot vervoer over land waar het risico in Litouwen gelegen is. BG, LV, LT, PL: niet geconsolideerd voor verzekeringsbemiddeling. FI: alleen verzekeraars die hun hoofdkantoor in de EU hebben of over een filiaal in Finland beschikken, mogen directe verzekeringen (waaronder medeverzekeringen) aanbieden. De diensten van verzekeringsmakelaar mogen alleen worden aangeboden door ondernemingen met een permanente vestiging in de EU. HR: niet geconsolideerd voor directe verzekering en directe-verzekeringsbemiddeling, behalve a) levensverzekering: voor het aanbieden van een levensverzekering aan buitenlandse personen die in Kroatië verblijven; b) schadeverzekering: voor het aanbieden van een andere schadeverzekering aan buitenlandse personen die in Kroatië verblijven dan een aansprakelijkheidsverzekering motorrijtuigen; c) scheepvaart, luchtvaart en vervoer.

Sector of subsector	Omschrijving van voorbehouden
	HU: verzekeringsmaatschappijen die niet in de EU gevestigd zijn, mogen op het grondgebied van Hongarije slechts directe verzekeringen aanbieden via een in Hongarije geregistreerd filiaal. IT: niet geconsolideerd voor actuarissen. goederenvervoer, voertuigen en aansprakelijkheid ten aanzien van in Italië gelegen risico's mogen uitsluitend door in de EU gevestigde verzekeringsmaatschappijen worden verzekerd. Dit voorbehoud geldt niet voor het internationaal vervoer bij invoer in Italië. SE: directe verzekeringen mogen enkel worden aangeboden via een verlener van verzekeringsdiensten die in Zweden vergunning heeft verkregen, op voorwaarde dat de buitenlandse dienstverlener en de Zweedse verzekeringsmaatschappij tot dezelfde groep van ondernemingen behoren of een onderlinge samenwerkingsovereenkomst hebben gesloten.

Sector of subsector	Omschrijving van voorbehouden
	Voor vorm van dienstverlening 2 AT, BE, BG, CZ, CY, DE, DK, ES, FI, FR, EL, HU, IE, IT, LU, MT, NL, PL, PT, RO, SK, SE, SI, UK: niet geconsolideerd voor bemiddeling. BG: voor directe verzekeringen kunnen Bulgaarse natuurlijke en rechtspersonen, alsmede buitenlanders die op het grondgebied van Bulgarije bedrijfsactiviteiten verrichten, met betrekking tot hun activiteiten in Bulgarije alleen verzekeringscontracten afsluiten met aanbieders die over een vergunning beschikken om in de Republiek Bulgarije verzekeringsactiviteiten te verrichten. Schadeloosstellingen in verband met deze verzekeringscontracten moeten in Bulgarije worden betaald. Niet geconsolideerd voor depositoverzekeringen en soortgelijke compensatieregelingen, noch voor stelsels van verplichte verzekeringen. HR: niet geconsolideerd voor directe verzekering en directe-verzekeringsbemiddeling, behalve a) levensverzekering: zodat buitenlandse personen die in Kroatië verblijven, een levensverzekering kunnen afsluiten; b) schadeverzekering: i) zodat buitenlandse personen die in Kroatië verblijven, een andere schadeverzekering dan een aansprakelijkheidsverzekering motorrijtuigen kunnen afsluiten,

Sector of subsector	Omschrijving van voorbehouden
	ii) – een verzekering eigen risico of een onroerendgoedverzekering die niet beschikbaar is in de Republiek Kroatie, – bedrijven die een verzekering afsluiten in het buitenland in verband met buitenlandse investeringen, met inbegrip van de daarvoor benodigde uitrusting, – om de restitutie van buitenlandse leningen te waarborgen (zakelijke zekerheid), – een verzekering eigen risico of een onroerendgoedverzekering van volledige dochterondernemingen en joint ventures, die een economische activiteit verrichten in het buitenland, indien dit geschiedt overeenkomstig de voorschriften van dat land of indien het bedrijf daartoe verplicht is op grond van zijn registratie, – schepen in aanbouw en reparatie, indien dit wordt bepaald op grond van het contract dat is gesloten met de buitenlandse klant (koper), c) scheepvaart, luchtvaart en vervoer. IT: goederenvervoer, voertuigen en aansprakelijkheid ten aanzien van in Italië gelegen risico's mogen uitsluitend door in de EU gevestigde verzekeringsmaatschappijen worden verzekerd. Dit voorbehoud geldt niet voor het internationaal vervoer bij invoer in Italië.

Sector of subsector	Omschrijving van voorbehouden
B. Bankdiensten en andere financiële diensten (m.u.v. verzekeringen)	Voor vorm van dienstverlening 1 AT, BE, BG, CZ, DE, DK, ES, FI, FR, EL, HU, IE, IT, LU, NL, PL, PT, SK, SE, UK: niet geconsolideerd, behalve voor de verstrekking van financiële informatie en verwerking van financiële gegevens en voor advies en andere ondersteunende financiële diensten, met uitzondering van intermediairs. BE: vestiging in België is verplicht voor het verlenen van diensten die verband houden met het verstrekken van beleggingsadvies. BG: beperkingen en voorwaarden met betrekking tot het gebruik van telecommunicatienetwerken kunnen van toepassing zijn. CY: niet geconsolideerd, behalve voor de handel in verhandelbare effecten, de verstrekking van financiële informatie en de bewerking van financiële gegevens, alsook voor advies en andere ondersteunende financiële diensten, met uitzondering van intermediairs. EE: voor de aanvaarding van deposito's is een vergunning van de Estse dienst financieel toezicht vereist, alsmede registratie als naamloze vennootschap, dochteronderneming of filiaal naar Ests recht. EE: voor het beheer van beleggingsfondsen moet een gespecialiseerde beheermaatschappij worden opgericht; alleen bedrijven met statutaire zetel in de EU kunnen als bewaarder van activa van beleggingsfondsen optreden.

Sector of subsector	Omschrijving van voorbehouden
	HR: niet geconsolideerd, behalve voor leningen, financiële lease, betalings- en geldovermakingsdiensten, garanties en verbintenissen, financiële bemiddeling, verstrekking en doorgifte van financiële informatie, advies en andere ondersteunende financiële diensten, met uitzondering van intermediairs. LT: voor het beheer van unit trusts en beleggingsmaatschappijen moet een gespecialiseerde beheermaatschappij worden opgericht en alleen bedrijven met statutaire zetel in de EU kunnen als bewaarder van activa van beleggingsfondsen optreden. IE: Voor het aanbieden van beleggingsdiensten of beleggingsadvies is vereist hetzij i) toestemming in Ierland, waarvoor normaliter wordt verlangd dat de entiteit een vennootschap, dan wel een commanditaire vennootschap of een zelfstandige handelaar is, in elk geval met hoofdkantoor of statutaire zetel in Ierland (in bepaalde gevallen is geen toestemming vereist, bv. wanneer een dienstverlener uit een derde land geen commerciële aanwezigheid heeft in Ierland en de dienst niet aan particulieren wordt aangeboden), hetzij ii) toestemming van een andere lidstaat overeenkomstig de EU-richtlijn inzake beleggingsdiensten.

Sector of subsector	Omschrijving van voorbehouden
	IT: niet geconsolideerd voor "promotori di servizi finanziari" (verkopers van financiële producten). LV: niet geconsolideerd, behalve voor de participatie in de uitgifte van alle soorten waardepapieren, de verstrekking van financiële informatie en de verwerking van financiële gegevens, alsook voor advies en andere ondersteunende financiële diensten, met uitzondering van intermediairs. LT: voor het beheer van pensioenfondsen is commerciële aanwezigheid vereist. MT: niet geconsolideerd, behalve voor de aanvaarding van deposito's, alle soorten verstrekte leningen, de verstrekking van financiële informatie en de verwerking van financiële gegevens, alsook voor advies en andere ondersteunende financiële diensten, met uitzondering van intermediairs. PL: voor de verstrekking en doorgifte van financiële informatie en verwerking van financiële gegevens en daarop betrekking hebbende software: verplichting tot het gebruik van het openbare telecommunicatienetwerk of het netwerk van andere gemachtigde exploitanten. RO: niet geconsolideerd voor financiële lease, voor de handel in geldmarktinstrumenten, deviezen, derivaten, wisselkoers- en rentetariefinstrumenten, verhandelbare effecten en andere verhandelbare instrumenten en financiële activa, voor de participatie in de uitgifte van alle soorten waardepapieren, voor het beheer van activa en voor de vereffening- en verrekeningsdiensten van financiële activa. Betalings- en geldovermakingsdiensten zijn alleen toegestaan via een in Roemenië gevestigde bank.

Sector of subsector	Omschrijving van voorbehouden
	SI: i) participatie in de uitgifte van schatkistpapier, beheer van pensioenfondsen: niet geconsolideerd. ii) alle andere subsectoren, behalve participatie in de uitgifte van schatkistpapier, het beheer van pensioenfondsen, verstrekking en doorgifte van financiële informatie, alsook advies en andere ondersteunende financiële diensten: niet geconsolideerd, behalve voor het opnemen van kredieten (alle soorten leningen) en het aanvaarden van garanties en verbintenissen van buitenlandse kredietinstellingen door binnenlandse rechtspersonen en eenmanszaken. Buitenlanders kunnen buitenlandse effecten enkel aanbieden via binnenlandse banken en effectenhuizen. Leden van de Sloveense beurs moeten in de Republiek Slovenië zijn opgericht of filialen zijn van buitenlandse investeringsmaatschappijen of banken. Voor vorm van dienstverlening 2 BG: beperkingen en voorwaarden met betrekking tot het gebruik van telecommunicatienetwerken kunnen van toepassing zijn. PL: voor de verstrekking en doorgifte van financiële informatie en verwerking van financiële gegevens en daarop betrekking hebbende software: er moet gebruik worden gemaakt van het openbare telecommunicatienetwerk of van het netwerk van andere gemachtigde exploitanten.

Sector of subsector	Omschrijving van voorbehouden
8. GEZONDHEIDSZORG EN MAATSCHAPPELIJKE DIENSTVERLENING (alleen particulier gefinancierde diensten)	
A. Ziekenhuizen (CPC 9311) C. Intramurale gezondheidszorg, andere dan verpleging in een ziekenhuis (CPC 93193)	Voor vorm van dienstverlening 1 AT, BE, BG, DE, CY, CZ, DK, ES, EE, FI, FR, EL, HR, IE, IT, LV, LT, MT, LU, NL, PL, PT, RO, SI, SE, SK, UK: niet geconsolideerd. Voor vorm van dienstverlening 2 Geen.
D. Maatschappelijke dienstverlening (CPC 933)	Voor vorm van dienstverlening 1 AT, BE, BG, CY, CZ, DE, DK, EE, ES, EL, FI, FR, HR, HU, IE, IT, LU, MT, NL, PL, PT, RO, SE, SI, SK, UK: niet geconsolideerd. Voor vorm van dienstverlening 2 BE: niet geconsolideerd voor maatschappelijke dienstverlening, andere dan herstellingsoorden, verpleegtehuizen en bejaardenhuizen.

Sector of subsector	Omschrijving van voorbehouden
9. TOERISME EN DIENSTEN IN VERBAND MET REIZEN	
A. Hotels, restaurants en catering (CPC 641, CPC 642 en CPC 643) m.u.v. catering in de luchtvaart ¹	Voor vorm van dienstverlening 1 AT, BE, BG, CY, CZ, DE, DK, ES, FR, EL, IE, IT, LV, LT, LU, MT, NL, PL, PT, RO, SK, SI, SE, UK: niet geconsolideerd, behalve voor catering. HR: niet geconsolideerd. Voor vorm van dienstverlening 2 Geen.
B. Reisbureaus en reisorganisatoren (inclusief reisleiders) (CPC 7471)	Voor vorm van dienstverlening 1 BG, HU: niet geconsolideerd. Voor vorm van dienstverlening 2 Geen.

¹ Catering in de luchtvaart is opgenomen in HULPDIENTEN IN VERBAND MET VERVOER onder 12.E.a) (Grondafhandelingsdiensten).

Sector of subsector	Omschrijving van voorbehouden
C. Toeristengidsen (CPC 7472)	Voor vorm van dienstverlening 1 BG, CY, CZ, HU, IT, LT, MT, PL, SK, SI: niet geconsolideerd. Voor vorm van dienstverlening 2 Geen.
10. CULTUUR, SPORT EN RECREATIE (andere dan audiovisuele diensten)	

Sector of subsector	Omschrijving van voorbehouden
A. Amusement (inclusief theater, concerten, circussen en discotheken) (CPC 9619)	Voor vorm van dienstverlening 1 BE, BG, CY, CZ, DE, DK, ES, EE, FI, FR, EL, HR, HU, IE, IT, LV, LT, LU, MT, NL, PL, PT, RO, SK, SI, UK: niet geconsolideerd. Voor vorm van dienstverlening 2 CY, CZ, FI, HR, MT, PL, RO, SK, SI: niet geconsolideerd. BG: niet geconsolideerd, behalve voor theaterproducenten, zanggroepen, bands en orkesten (CPC 96191); auteurs, componisten, beeldhouwers, entertainers en andere individuele artiesten (CPC 96192); aanverwante theaterdiensten (CPC 96193). EE: niet geconsolideerd voor ander amusement (CPC 96199) behalve voor bioscopen. LT, LV: niet geconsolideerd behalve voor bioscopen (deel van CPC 96199).
B. Nieuws- en persagentschappen (CPC 962)	Voor vormen van dienstverlening 1 en 2 Geen.

Sector of subsector	Omschrijving van voorbehouden
C. Bibliotheken, archieven, musea en overige culturele diensten (CPC 963)	Voor vorm van dienstverlening 1 BE, BG, CY, CZ, DE, DK, ES, EE, FI, FR, EL, HR, HU, IE, IT, LT, LV, LU, MT, NL, PL, PT, RO, SK, SI, SE, UK: niet geconsolideerd. Voor vorm van dienstverlening 2 BE, BG, CY, CZ, DE, DK, ES, FI, FR, EL, HR, HU, IE, IT, LT, LV, LU, MT, NL, PL, PT, RO, SK, SI, SE, UK: niet geconsolideerd.
D. Sport (CPC 9641)	Voor vormen van dienstverlening 1 en 2 AT: niet geconsolideerd voor skischolen en berggidsen. BG, CZ, HR, LV, MT, PL, RO, SK: niet geconsolideerd. Voor vorm van dienstverlening 1 CY, EE: niet geconsolideerd.
E. Recreatieparken en stranden (CPC 96491)	Voor vormen van dienstverlening 1 en 2 Geen.

Sector of subsector	Omschrijving van voorbehouden
11. VERVOERSDIENSTEN	
A. Zeevaart a) Internationaal personenvervoer (CPC 7211 zonder nationale cabotage) b) Internationaal goederenvervoer (CPC 7212 zonder nationale cabotage) ¹	Voor vormen van dienstverlening 1 en 2 BG, CY, DE, EE, ES, FR, FI, EL, IT, LT, LV, MT, PL, PT, RO, SI en SE: feedering met vergunning.

¹ Omvat feedering en het verplaatsen van materiaal door internationale zeevervoerders tussen havens binnen dezelfde staat wanneer er geen inkomsten zijn.

Sector of subsector	Omschrijving van voorbehouden
B. Binnenvaart a) Personenvervoer (CPC 7221) b) Goederenvervoer (CPC 7222)	Voor vormen van dienstverlening 1 en 2 EU: in maatregelen gebaseerd op bestaande of toekomstige overeenkomsten over de toegang tot binnenwateren (waaronder overeenkomsten inzake het Rijn-Main-Donau-kanaal) worden bepaalde verkeersrechten gereserveerd voor maatschappijen in de betrokken landen die voldoen aan de nationaliteitsvereisten voor eigenaren. Regelingen voortvloeiende uit de Akte van Mannheim inzake de Rijnvaart. AT: natuurlijke personen moeten aan de nationaliteitsvereiste voldoen om een scheepvaartmaatschappij op te richten. Bij vestiging als rechtspersoon geldt de nationaliteitsvereiste voor de meerderheid van de algemeen directeuren, de raad van bestuur en de raad van toezichthouders. Een geregistreerde onderneming of permanente vestiging in Oostenrijk is vereist. Daarnaast moet de meerderheid van de aandelen in handen zijn van burgers van landen die lid zijn van de Europese Unie. BG, CY, CZ, EE, FI, HR, HU, LT, MT, RO, SE, SI, SK: niet geconsolideerd.

Sector of subsector	Omschrijving van voorbehouden
C. Vervoer per spoor a) Personenvervoer (CPC 7111) b) Goederenvervoer (CPC 7112)	Voor vorm van dienstverlening 1 EU: niet geconsolideerd. Voor vorm van dienstverlening 2 Geen.
D. Vervoer over de weg a) Personenvervoer (CPC 7121 en CPC 7122) b) Goederenvervoer (CPC 7123, m.u.v. vervoer van post voor eigen rekening ¹).	Voor vorm van dienstverlening 1 EU: niet geconsolideerd. Voor vorm van dienstverlening 2 Geen.

¹ Deel van CPC 71235, dat is opgenomen in COMMUNICATIE onder 2.A. (Post- en koeriersdiensten).

Sector of subsector	Omschrijving van voorbehouden
E. Vervoer van andere goederen dan brandstof, via pijpleidingen ¹ (CPC 7139)	Voor vorm van dienstverlening 1 EU: niet geconsolideerd. Voor vorm van dienstverlening 2 AT, BE, BG, CY, CZ, DE, DK, ES, EE, FI, FR, EL, IE, IT, LV, LU, MT, NL, PL, PT, RO, SK, SI, SE, UK: niet geconsolideerd.
12. HULPDIENTEN VOOR VERVOER ²	

¹ Het vervoer van brandstoffen via pijpleidingen is opgenomen in ENERGIEDIENSTEN onder 13.B.

² Omvat niet onderhoud en reparatie van transportmiddelen, die zijn opgenomen in ZAKELIJKE DIENSTEN onder 1.F.l) 1 tot en met 1.F.l) 4.

Sector of subsector	Omschrijving van voorbehouden
A. Hulpdiensten voor de zeevaart a) Behandeling van zeevracht b) Opslag (deel van CPC 742) c) In- en uitklaring d) Diensten in verband met de opslag van containers e) Diensten van scheepsagenten f) Maritieme expediteursdiensten g) Verhuur van schepen met bemanning (CPC 7213) h) Duwen en slepen (CPC 7214)	Voor vorm van dienstverlening 1 EU: niet geconsolideerd voor in- en uitklaring en voor diensten in verband met de opslag van containers. AT, BE, BG, CY, CZ, DE, DK, ES, FI, FR, EL, HU, IE, IT, LT, LU, MT, NL, PL, PT, RO, SK, SI, SE, UK: niet geconsolideerd voor de behandeling van zeevracht. AT, BE, BG, CY, CZ, DE, DK, ES, FI, FR, EL, IE, IT, LT, LU, MT, NL, PL, PT, RO, SK, SI, SE, UK: niet geconsolideerd voor opslag. AT, BE, BG, CY, DE, DK, ES, EE, FI, FR, EL, IE, IT, MT, NL, PL, PT, SI, SE, UK: niet geconsolideerd voor duwen en slepen. AT, BG, CY, CZ, DE, EE, HU, LT, MT, PL, RO, SK, SI, SE: niet geconsolideerd voor de verhuur van schepen met bemanning. HR: niet geconsolideerd, behalve voor c) dienstverlening door bevrachtingsagenten (CPC 748). Voor vorm van dienstverlening 2 Geen.

Sector of subsector	Omschrijving van voorbehouden
i) Ondersteunende diensten in verband met zeevaart (deel van CPC 745) j) Andere ondersteunende en hulpdiensten (deel van CPC 749)	
B. Hulpdiensten voor de binnenvaart a) Vrachtbehandeling (deel van CPC 741) b) Opslag (deel van CPC 742) c) Bevrachtingsagenten (deel van CPC 748) d) Verhuur van schepen met bemanning (CPC 7223)	Voor vormen van dienstverlening 1 en 2 EU: in maatregelen gebaseerd op bestaande of toekomstige overeenkomsten over de toegang tot binnenwateren (waaronder overeenkomsten inzake het Rijn-Main-Donau-kanaal) worden bepaalde verkeersrechten gereserveerd voor maatschappijen in de betrokken landen die voldoen aan de nationaliteitsvereisten voor eigenaren. Regelingen voortvloeiende uit de Akte van Mannheim inzake de Rijnvaart. EU: niet geconsolideerd voor duwen en slepen. HR: niet geconsolideerd. Voor vorm van dienstverlening 1 AT, BG, CY, CZ, DE, EE, FI, HU, LV, LT, MT, RO, SK, SI, SE: niet geconsolideerd voor de verhuur van schepen met bemanning.

Sector of subsector	Omschrijving van voorbehouden
e) Duwen en slepen (CPC 7224) f) Hulpdiensten voor de binnenvaart (deel van CPC 745) g) Andere ondersteunende en hulpdiensten (deel van CPC 749)	

Sector of subsector	Omschrijving van voorbehouden
C. Hulpdiensten voor het vervoer per spoor a) Vrachtbehandeling (deel van CPC 741) b) Opslag (deel van CPC 742) c) Bevrachtingsagenten (deel van CPC 748) d) Duwen en slepen (CPC 7113) e) Hulpdiensten voor vervoer per spoor (CPC 743) f) Andere ondersteunende en hulpdiensten (deel van CPC 749)	Voor vorm van dienstverlening 1 EU: niet geconsolideerd voor duwen en slepen. HR: niet geconsolideerd, behalve voor c) (Dienstverlening door bevrachtingsagenten). Voor vorm van dienstverlening 2 Geen.

Sector of subsector	Omschrijving van voorbehouden
D. Hulpdiensten voor het wegvervoer a) Vrachtbehandeling (deel van CPC 741) b) Opslag (deel van CPC 742) c) Bevrachtingsagenten (deel van CPC 748) d) Verhuur van vrachtauto's met chauffeur (CPC 7124) e) Hulpdiensten voor wegvervoer (CPC 744) f) Andere ondersteunende en hulpdiensten (deel van CPC 749)	Voor vorm van dienstverlening 1 AT, BG, CY, CZ, EE, HU, LV, LT, MT, PL, RO, SK, SI, SE: niet geconsolideerd voor de verhuur van vrachtauto's met chauffeur. HR: niet geconsolideerd, behalve voor c) (Dienstverlening door bevrachtingsagenten) en e) (Hulpdiensten voor wegvervoer) waarvoor een vergunning vereist is. Voor vorm van dienstverlening 2 Geen.

Sector of subsector	Omschrijving van voorbehouden
E. Hulpdiensten voor de luchtvaart	
a) Grondafhandelingsdiensten (met inbegrip van catering)	Voor vormen van dienstverlening 1 en 2 EU: niet geconsolideerd, behalve voor catering.
b) Opslag (deel van CPC 742)	Voor vormen van dienstverlening 1 en 2 Geen.
c) Bevrachtingsagenten (deel van CPC 748)	Voor vormen van dienstverlening 1 en 2 Geen.
d) Verhuur van luchtvaartuigen met bemanning (CPC 734)	Voor vormen van dienstverlening 1 en 2 EU: luchtvaartuigen die door maatschappijen uit de EU worden gebruikt, moeten in de lidstaat die de maatschappij vergunning heeft verleend, of elders in de EU zijn geregistreerd. In uitzonderlijke omstandigheden of voor kortlopende leasecontracten kan ontheffing worden verleend.
e) Verkoop en marketing f) Geautomatiseerd boekingssysteem (CRS)	Voor vormen van dienstverlening 1 en 2 EU: specifieke verplichtingen voor dienstverleners die geautomatiseerde boekingssystemen runnen die eigendom zijn van luchtvaartmaatschappijen of waarover luchtvaartmaatschappijen zeggenschap hebben.

Sector of subsector	Omschrijving van voorbehouden
g) Beheer van luchthavens	Voor vorm van dienstverlening 1 EU: niet geconsolideerd. Voor vorm van dienstverlening 2 Geen.
F. Hulpdiensten voor vervoer van andere goederen dan brandstof via pijpleidingen¹ Opslag van andere goederen dan brandstof, vervoerd via pijpleidingen (deel van CPC 742)	Voor vorm van dienstverlening 1 AT, BE, BG, CY, CZ, DE, DK, ES, FI, FR, EL, HR, IE, IT, LT, LU, MT, NL, PL, PT, RO, SK, SI, SE, UK: niet geconsolideerd. Voor vorm van dienstverlening 2 Geen.

¹ Hulpdiensten voor het vervoer van brandstoffen via pijpleidingen zijn opgenomen in ENERGIEDIENSTEN onder 13.C.

Sector of subsector	Omschrijving van voorbehouden
13. ENERGIEDIENSTEN	
A. Diensten in verband met de mijnbouw (CPC 883) ¹	Voor vormen van dienstverlening 1 en 2 Geen.
B. Vervoer van brandstoffen via pijpleidingen (CPC 7131)	Voor vorm van dienstverlening 1 EU: niet geconsolideerd. Voor vorm van dienstverlening 2 AT, BE, BG, CY, CZ, DE, DK, ES, EE, FI, FR, EL, IE, IT, LV, LU, MT, NL, PL, PT, RO, SK, SI, SE, UK: niet geconsolideerd.

¹ Omvat de volgende diensten verleend voor een vast bedrag of op contractbasis: adviseurs en consultants met betrekking tot de mijnbouw, het exploitatierijp maken van terreinen, het installeren van booruitrusting aan land, boren, boorkronen, bekledingsbuizen en exploitatiebuizen, modder-engineering en bevoorrading, controle van vaste stoffen, vissen en speciale operaties in de boorput, geologie van de bronnen en boorcontrole, het nemen van bodemonsters door middel van boren, het testen van bronnen, kabels, bevoorrading met en gebruik van opvulvloeistoffen (pekkel), bevoorrading met en installatie van opvulinrichtingen, cementeren (pompen onder druk), stimulatie (breken, verzuren en pompen onder druk), nazicht en herstel van bronnen, het opvullen en het uit gebruik nemen van bronnen. Omvat niet de directe toegang tot of de exploitatie van natuurlijke hulpbronnen. Omvat niet het exploitatierijp maken van terreinen voor de winning van andere grondstoffen dan aardolie en gas (CPC 5115), dat is opgenomen onder 3. BOUWNIJVERHEID.

Sector of subsector	Omschrijving van voorbehouden
C. Opslag van via pijpleidingen vervoerde brandstoffen (deel van CPC 742)	Voor vorm van dienstverlening 1 AT, BE, BG, CY, CZ, DE, DK, ES, FI, FR, EL, HR, IE, IT, LT, LU, MT, NL, PL, PT, RO, SK, SI, SE, UK: niet geconsolideerd. Voor vorm van dienstverlening 2 Geen.
D. Groothandel in vaste, vloeibare en gasvormige brandstoffen en aanverwante producten (CPC 62271) en groothandel in elektriciteit, stoom en warm water	Voor vorm van dienstverlening 1 EU: niet geconsolideerd voor de groothandel in elektriciteit, stoom en warm water. Voor vorm van dienstverlening 2 Geen.
E. Detailhandel in motorbrandstoffen (CPC 613)	Voor vorm van dienstverlening 1 EU: niet geconsolideerd. Voor vorm van dienstverlening 2 Geen.

Sector of subsector	Omschrijving van voorbehouden
F. Detailhandel in stookolie, flessengas, steenkool en brandhout (CPC 63297) en detailhandel in elektriciteit, gas (niet in flessen), stoom en warm water	Voor vorm van dienstverlening 1 EU: niet geconsolideerd voor de detailhandel in elektriciteit, gas (niet in flessen), stoom en warm water. BE, BG, CY, CZ, DE, DK, ES, FR, EL, IE, IT, LU, MT, NL, PL, PT, SK, UK: voor de detailhandel in stookolie, flessengas, steenkool en brandhout, niet geconsolideerd behalve voor postorders, waar: geen. Voor vorm van dienstverlening 2 Geen.
G. Diensten in verband met de distributie van energie (CPC 887)	Voor vorm van dienstverlening 1 EU: niet geconsolideerd, behalve voor advies, waarvoor: geen. Voor vorm van dienstverlening 2 Geen.
14. OVERIGE DIENSTEN, NIET ELDERS INGEDEELD	
a) Wassen, reinigen en verven (CPC 9701)	Voor vorm van dienstverlening 1 EU: niet geconsolideerd. Voor vorm van dienstverlening 2 Geen.

Sector of subsector	Omschrijving van voorbehouden
b) Haarverzorging (CPC 97021)	Voor vorm van dienstverlening 1 EU: niet geconsolideerd. Voor vorm van dienstverlening 2 Geen.
c) Cosmetische behandeling, manicure en pedicure (CPC 97022)	Voor vorm van dienstverlening 1 EU: niet geconsolideerd. Voor vorm van dienstverlening 2 Geen.
d) Overige schoonheidsverzorging n.e.g. (CPC 97029)	Voor vorm van dienstverlening 1 EU: niet geconsolideerd. Voor vorm van dienstverlening 2 Geen.

Sector of subsector	Omschrijving van voorbehouden
e) Diensten van kuuroorden en niet-therapeutische massages, voor zover die met het oog op ontspanning en lichamelijk welzijn en niet voor medische of revalidatiedoeleinden worden verstrekt ¹ (CPC ver. 1.0 97230)	Voor vorm van dienstverlening 1 EU: niet geconsolideerd. Voor vorm van dienstverlening 2 Geen.
f) Telecommunicatieverbinding (CPC 7543)	Voor vormen van dienstverlening 1 en 2 Geen.

¹ Therapeutische massages en thermale kuren vallen onder 1.A.h) (Artsen en tandartsen), 1.A.j) 2. (Verpleegkundigen, fysiotherapeuten en paramedisch personeel) en 8.A. en 8.C. (Gezondheidszorg).

ANNEX XII

VOORBEHOUDEN INZAKE STAFPERSONEEL
EN AFGESTUDEERDE STAGIAIRS UIT DE EU-PARTIJ

1. In onderstaande lijst van voorbehouden zijn de economische activiteiten opgenomen die op grond van artikel 166 van deze overeenkomst zijn geliberaliseerd en waarvoor overeenkomstig artikel 174 van deze overeenkomst beperkingen inzake stafpersoneel en afgestudeerde stagiairs gelden, en worden deze beperkingen gespecificeerd. De lijsten bevatten de volgende elementen:
 - a) een eerste kolom, waarin de sector of subsector wordt vermeld waarop beperkingen van toepassing zijn;
 - b) een tweede kolom, waarin de toepasselijke beperkingen worden beschreven.

Wanneer de in punt b) bedoelde kolom slechts lidstaatspecifieke voorbehouden bevat, gaan de lidstaten die er niet in worden vermeld, in de betrokken sector verbintenissen zonder voorbehouden aan (N.B. het ontbreken van lidstaatspecifieke voorbehouden in een bepaalde sector doet geen afbreuk aan horizontale voorbehouden of aan eventuele voor de hele EU geldende sectorspecifieke voorbehouden).

De Europese Unie en haar lidstaten gaan geen verbintenissen aan voor stafpersoneel en afgestudeerde stagiairs in economische activiteiten die niet op grond van artikel 166 van deze overeenkomst zijn geliberaliseerd ("niet geconsolideerd" blijven).

2. Voor de vaststelling van de afzonderlijke sectoren en subsectoren:
 - a) wordt onder "ISIC rev 3.1" verstaan de "International Standard Industrial Classification of all Economic Activities" zoals vastgesteld in de "Statistical Papers, Series M, N° 4, ISIC rev 3.1, 2002" van het Bureau voor de statistiek van de Verenigde Naties;
 - b) wordt onder "CPC" verstaan de "Central Products Classification" zoals vastgesteld in de "Statistical Papers, Series M, N° 77, CPC prov, 1991" van het Bureau voor de statistiek van de Verenigde Naties;
 - c) wordt onder "CPC ver. 1.0" verstaan de "Central Products Classification" zoals vastgesteld in de "Statistical Papers, Series M, N° 77, CPC ver. 1.0, 1998" van het Bureau voor de statistiek van de Verenigde Naties.
3. Verbintenissen inzake stafpersoneel en afgestudeerde stagiairs zijn niet van toepassing in gevallen waarin het de bedoeling of het gevolg van hun tijdelijke aanwezigheid is in te grijpen in arbeids- of managementgeschillen of -onderhandelingen, dan wel het resultaat van dergelijke geschillen of onderhandelingen op andere wijze te beïnvloeden.

4. Onderstaande lijst omvat geen maatregelen met betrekking tot kwalificatie-eisen en -procedures, technische normen, en vergunningsvereisten en -procedures die geen beperking in de zin van artikel 174 van deze overeenkomst vormen. Zelfs wanneer die maatregelen (zoals een verplichte vergunning, de verplichte erkenning van kwalificaties in gereguleerde sectoren, de verplichting om specifieke examens (inclusief taalexamens) af te leggen en de verplichting om een wettelijke verblijfplaats te hebben op het grondgebied waar de economische activiteit wordt uitgeoefend) niet in onderstaande lijst zijn opgenomen, zijn zij in elk geval van toepassing op stafpersoneel en afgestudeerde stagiairs uit de andere partij.
5. Overeenkomstig artikel 159, lid 3, van deze overeenkomst bevat onderstaande lijst geen maatregelen betreffende door de partijen verleende subsidies.
6. Alle verplichtingen in de wet- en regelgeving van de EU-partij aangaande binnenkomst, verblijf, arbeid en sociale zekerheid, met inbegrip van regelingen betreffende verblijfsduur, minimumloon en collectieve loonovereenkomsten, blijven van toepassing, ook al zijn deze niet in onderstaande lijst opgenomen.
7. Onderstaande lijst doet geen afbreuk aan overheidsmonopolies en exclusieve rechten zoals beschreven in de lijst van verbintenissen inzake vestiging.
8. In sectoren waar onderzoek naar de economische behoefte wordt gedaan, is het belangrijkste criterium de beoordeling van de desbetreffende marktsituatie in de lidstaat of de regio waar de dienst zal worden verleend, onder meer met betrekking tot het aantal bestaande dienstverleners en de gevolgen voor die dienstverleners.
9. De uit deze lijst van voorbehouden voortvloeiende rechten en verplichtingen hebben geen directe werking, zodat er voor individuele natuurlijke of rechtspersonen niet rechtstreeks rechten uit voortvloeien.

10. In de onderstaande lijst worden de volgende afkortingen gebruikt:

AT Oostenrijk

BE België

BG Bulgarije

CY Cyprus

CZ Tsjechische Republiek

DE Duitsland

DK Denemarken

ES Spanje

EE Estland

EU De Europese Unie, met inbegrip van al haar lidstaten

FI Finland

FR Frankrijk

EL Griekenland

HR Kroatië

HU Hongarije

IE Ierland

IT Italië

LV Letland

LT Litouwen

LU Luxemburg

MT Malta

NL Nederland

PL Polen

PT Portugal

RO Roemenië

SK Slowaakse Republiek

SI Slovenië

SE Zweden

UK Verenigd Koninkrijk.

Sector of subsector	Omschrijving van voorbehouden
ALLE SECTOREN	Onderzoek naar de economische behoefte BG, HU: voor afgestudeerde stagiairs is een onderzoek naar de economische behoefte vereist.
ALLE SECTOREN	Omvang van overplaatsingen binnen de onderneming BG: het aantal binnen de onderneming overgeplaatste personen mag niet meer dan 10% bedragen van het gemiddelde jaarlijkse aantal burgers van de EU dat de desbetreffende Bulgaarse rechtspersoon in dienst heeft: wanneer het aantal werknemers minder dan honderd bedraagt, mag het aantal binnen de onderneming overgeplaatste personen, mits daarvoor een vergunning wordt verleend, meer dan 10% bedragen. HU: niet geconsolideerd voor natuurlijke personen die partner waren in een rechtspersoon uit een andere partij.

Sector of subsector	Omschrijving van voorbehouden
ALLE SECTOREN	Algemeen directeurs en accountants AT: algemeen directeurs van filialen van rechtspersonen moeten ingezetene van Oostenrijk zijn; natuurlijke personen die binnen een rechtspersoon of filiaal verantwoordelijk zijn voor de naleving van de Oostenrijkse handelswetgeving, moeten een verblijfplaats in Oostenrijk hebben. FI: een buitenlander die als particulier een onderneming heeft, moet over een handelsvergunning beschikken en permanent ingezetene zijn van de EU. Voor alle sectoren, m.u.v. voor telecommunicatie, geldt voor de algemeen directeur van een vennootschap met beperkte aansprakelijkheid de nationaliteits- en de ingezetenschapsvereiste. Voor de sector telecommunicatie moet de algemeen directeur permanent ingezetene van Finland zijn. FR: als de algemeen directeur van een industriële, commerciële of ambachtelijke activiteit geen verblijfsvergunning heeft, is speciale toestemming vereist. RO: de meerderheid van de accountants van een commerciële onderneming en hun plaatsvervangers moeten Roemeens staatsburger zijn. SE: de algemeen directeur van een entiteit met rechtspersoonlijkheid of een filiaal moet zijn verblijfplaats in Zweden hebben.

Sector of subsector	Omschrijving van voorbehouden
ALLE SECTOREN	Erkenning EU: de EU-richtlijnen betreffende de wederzijdse erkenning van diploma's zijn uitsluitend van toepassing op EU-onderdanen. Het recht om in de ene lidstaat een gereguleerde dienst als deskundige te verlenen, geeft niet het recht tot dienstverlening in een andere lidstaat ¹ .
ALLE SECTOREN	Afgestudeerde stagiairs Voor AT, DE, ES, FR, HU moet de stage verband houden met de verkregen universitaire graad.
4. INDUSTRIE ²	

¹ De kwalificaties van onderdanen van derde landen kunnen slechts in de hele EU worden erkend als er in het kader van artikel 85 van de overeenkomst een overeenkomst inzake wederzijdse erkenning wordt gesloten.

² Onder deze sector vallen niet de adviseurs en consultants ten aanzien van de industrie, die zijn opgenomen in ZAKELIJKE DIENSTEN onder 6.F.h).

Sector of subsector	Omschrijving van voorbehouden
H. Uitgeverijen, drukkerijen, reproductie van opgenomen media (ISIC rev 3.1: 22 , m.u.v. voor een vast bedrag of op contractbasis ¹)	HR: ingezetenschapsvereiste voor uitgevers. IT: nationaliteitsvereiste voor uitgevers. PL: nationaliteitsvereiste voor de hoofdredacteur van kranten en tijdschriften. SE: ingezetenschap verplicht voor uitgevers en eigenaren van uitgeverijen of drukkerijen.
6. ZAKELIJKE DIENSTEN	
A. Vrije beroepen	

¹ Uitgeven en drukken voor een vast bedrag of op contractbasis zijn opgenomen in ZAKELIJKE DIENSTEN onder 6.F.p).

Sector of subsector	Omschrijving van voorbehouden
a) Rechtskundige diensten (CPC 861) ¹	AT, CY, ES, EL, LT, MT, RO, SK: voor de volledige toelating tot de balie, die vereist is voor de beoefening van het interne recht (het recht van de Europese Unie en dat van haar lidstaten), geldt het nationaliteitsvereiste. Voor ES kan door de bevoegde instanties ontheffing worden verleend.

¹ Omvat advies en vertegenwoordiging, arbitrage en bemiddeling in juridische aangelegenheden, juridische documentatie en certificering. Verstrekking van rechtskundige diensten is uitsluitend toegestaan met betrekking tot internationaal publiekrecht, recht van de Europese Unie en het recht van de jurisdicties waar de investeerder of zijn personeel gekwalificeerd is als advocaat, en is, net als andere diensten, onderworpen aan vergunningsvereisten en -procedures die van toepassing zijn in de lidstaten van de Europese Unie. Voor advocaten die rechtskundige diensten verlenen met betrekking tot internationaal publiekrecht en buitenlands recht, kunnen die vereisten en procedures onder meer de vorm aannemen van de naleving van plaatselijke beroepscode, gebruik van de titel uit het eigen land (tenzij erkenning met de titel in het gastland werd verkregen), vereisten in verband met verzekeringen, gewone registratie bij de balie van het gastland of een vereenvoudigde toegang tot de balie van het gastland via een bekwaamheidstest en een wettelijk of professioneel domicilie in het gastland. Rechtskundige diensten met betrekking tot recht van de Europese Unie moeten in principe worden uitgevoerd door of via een volledig gekwalificeerde advocaat die in de Europese Unie tot de balie is toegelaten en persoonlijk optreedt, en rechtskundige diensten met betrekking tot het recht van een lidstaat van de Europese Unie moeten in principe worden uitgevoerd door of via een volledig gekwalificeerde advocaat die in die lidstaat persoonlijk tot de balie is toegelaten en optreedt. Voor vertegenwoordiging voor rechtbanken en andere bevoegde instanties in de EU kan daarom volledige toelating tot de balie in de betrokken EU-lidstaat noodzakelijk zijn aangezien dat de beoefening van het EU-recht en van het nationale procesrecht inhoudt. Niettemin mogen buitenlandse advocaten die niet volledig tot de balie zijn toegelaten, in bepaalde lidstaten in civielrechtelijke procedures een partij vertegenwoordigen die onderdaan is van of behoort tot de staat waarin de advocaat gemachtigd is zijn beroep uit te oefenen.

Sector of subsector	Omschrijving van voorbehouden
behalve rechtskundig advies, juridische documentatie en certificering die worden verstrekt door beoefenaars van juridische beroepen die met publieke functies zijn belast, zoals notarissen, gerechtsdeurwaarders of andere ambtenaren)	BE, FI: voor de volledige toelating tot de balie, die vereist is voor rechtskundige vertegenwoordiging, gelden nationaliteits- en ingezetenschapsvereisten. Om in andere dan strafzaken voor het Hof van Cassatie te verschijnen, gelden in België quota's. BG: buitenlandse advocaten mogen alleen onderdanen van hun thuisland rechtskundig vertegenwoordigen, mits op basis van wederkerigheid en in samenwerking met een Bulgaarse advocaat. Voor rechtskundige bemiddeling is een permanent ingezetenschap in Bulgarije vereist. FR: voor de toegang van advocaten tot het beroep van "avocat auprès de la Cour de Cassation" en "avocat auprès du Conseil d'Etat" gelden quota's en een nationaliteitsvereiste. HR: voor de volledige toelating tot de balie, die vereist is voor rechtskundige vertegenwoordiging, geldt een nationaliteits- en ingezetenschapsvereiste (onderdaan van EU-lidstaten). HU: voor de volledige toelating tot de balie gelden nationaliteits- en ingezetenschapvereisten. Voor buitenlandse advocaten is rechtskundige dienstverlening beperkt tot het verstrekken van rechtskundig advies, dat moet plaatsvinden op basis van een samenwerkingscontract met een Hongaarse advocaat of een Hongaars advocatenkantoor.

Sector of subsector	Omschrijving van voorbehouden
	LV: nationaliteitsvereiste voor beëdigde advocaten, aan wie rechtskundige vertegenwoordiging in strafzaken voorbehouden is. DK: alleen juristen met een Deense vergunning ter zake mogen juridisch advies verstrekken. Om een Deense vergunning te verkrijgen, moet een juridisch examen worden afgelegd. LU: nationaliteitsvereiste voor het verlenen van rechtskundige diensten met betrekking tot Luxemburgs en recht van de Europese Unie. SE: voor toelating tot de balie, die noodzakelijk is om de Zweedse titel "advokat" te mogen voeren, is ingezetenschap vereist.
b) 1. Accountants en boekhouders (CPC 86212 andere dan auditdiensten, CPC 86213, CPC 86219 en CPC 86220)	FR: boekhouders moeten toestemming krijgen van de minister van Economie, Financiën en Industrie, in overleg met de minister van Buitenlandse Zaken. Maximale ingezetenschapsvereiste: vijf jaar ingezetenschap.

Sector of subsector	Omschrijving van voorbehouden
b) 2. Auditdiensten (CPC 86211 en 86212 andere dan boekhouders)	AT: nationaliteitsvereiste voor vertegenwoordiging bij bevoegde instanties en voor audits overeenkomstig specifieke Oostenrijkse wetgeving (bv. vennootschapswetgeving, beurswet, bankwetgeving enz.). DK: ingezetenschap verplicht. ES: nationaliteitsvereiste voor wettelijk erkende accountants en voor administrateurs, directeuren en partners van andere ondernemingen dan die waarop de 8e EEG-Richtlijn inzake het vennootschapsrecht van toepassing is. FI: minstens een van de auditors van een Finse vennootschap moet ingezetene zijn. EL: nationaliteitsvereiste voor wettelijk erkende accountants. IT: nationaliteitsvereiste voor administrateurs, directeuren en partners van ondernemingen andere dan die waarop de 8e EEG-richtlijn inzake het vennootschapsrecht van toepassing is. Ingezetenschap verplicht voor zelfstandige accountants. SE: alleen in Zweden erkende auditors mogen audits uitvoeren voor bepaalde entiteiten met rechtspersoonlijkheid, zoals alle vennootschappen met beperkte aansprakelijkheid. Ingezetenschap is verplicht voor erkenning.

Sector of subsector	Omschrijving van voorbehouden
c) Belastingconsulenten (CPC 863) ¹	AT: nationaliteitsvereiste voor vertegenwoordiging bij bevoegde autoriteiten. BG, SI: nationaliteitsvereiste voor specialisten. HU: ingezetenschap verplicht.
d) Architecten en e) stedenbouwkundigen en landschapsarchitecten (CPC 8671 en CPC 8674)	EE: ten minste een van de verantwoordelijke personen (projectmanager of consultant) moet ingezetene van Estland zijn. BG: buitenlandse specialisten moeten minstens twee jaar bouwervaring hebben. Nationaliteitsvereiste voor stedenbouwkundigen en landschapsarchitecten. EL, HR, HU, SK: ingezetenschap verplicht.
f) Ingenieurs en g) Ingenieurs: geïntegreerde diensten (CPC 8672 en CPC 8673)	EE: ten minste een van de verantwoordelijke personen (projectmanager of consultant) moet ingezetene van Estland zijn. BG: buitenlandse specialisten moeten minstens twee jaar bouwervaring hebben. EL, HR, HU, SK: ingezetenschap verplicht.

¹ Omvat niet rechtskundig advies en rechtskundige vertegenwoordiging in belastingaangelegenheden, die zijn opgenomen onder 6.A.a). (Rechtskundige diensten).

Sector of subsector	Omschrijving van voorbehouden
h) Artsen (psychologen daaronder begrepen) en tandartsen (CPC 9312 en deel van CPC 85201)	CZ, IT, SK: ingezetenschap verplicht. CY, CZ, EE, RO, SK: voor buitenlandse natuurlijke personen is toestemming vereist van de bevoegde instanties. BE, LU: wat afgestudeerde stagiairs betreft, is voor buitenlandse natuurlijke personen toestemming van de bevoegde instanties vereist. BG, CY, MT: nationaliteitsvereiste. DE: nationaliteitsvereiste; daarvan kan in bepaalde gevallen, bij wijze van uitzondering, in het belang van de volksgezondheid ontheffing worden verleend. DK: mits aan de ingezetenschapsvereiste is voldaan, kan voor maximaal 18 maanden beperkte toestemming voor het vervullen van een bepaalde functie worden gegeven. FR: nationaliteitsvereiste. Toegang is evenwel mogelijk binnen jaarlijks vastgestelde maxima. LV: buitenlanders die een medisch beroep willen uitoefenen, hebben toestemming nodig van de lokale volksgezondheidsinstanties; deze wordt gegeven naar gelang van de economische behoefte aan artsen en tandartsen in een bepaalde regio. PL: buitenlanders hebben een vergunning nodig voor het uitoefenen van een medisch beroep. Buitenlandse artsen hebben beperkt kiesrecht binnen de beroepsvereniging. PT: ingezetenschap verplicht voor psychologen.

Sector of subsector	Omschrijving van voorbehouden
i) Dierenartsen (CPC 932)	BG, CY, DE, EE, EL, FR, HR, HU, MT, SI: nationaliteitsvereiste. CZ en SK: nationaliteitsvereiste en ingezetenschap verplicht. IT: ingezetenschap verplicht. PL: nationaliteitsvereiste. Buitenlanders kunnen een vergunning aanvragen om hun beroep uit te oefenen.

Sector of subsector	Omschrijving van voorbehouden
j) 1. Verloskundigen (deel van CPC 93191)	AT: om in Oostenrijk een beroepspraktijk op te zetten, moet de betrokkene het beroep voordien gedurende ten minste drie jaar hebben uitgeoefend. BE, LU: wat afgestudeerde stagiairs betreft, is voor buitenlandse natuurlijke personen toestemming van de bevoegde instanties vereist. CZ, CY, EE, RO, SK: voor buitenlandse natuurlijke personen is toestemming vereist van de bevoegde instanties. FR: nationaliteitsvereiste. Toegang is evenwel mogelijk binnen jaarlijks vastgestelde maxima. HU: nationaliteitsvereiste. IT: ingezetenschap verplicht. LV: de economische behoefte wordt vastgesteld op basis van het totale aantal door de lokale volksgezondheidsinstanties erkende verloskundigen in een bepaalde regio. PL: nationaliteitsvereiste. Buitenlanders kunnen een vergunning aanvragen om hun beroep uit te oefenen.

Sector of subsector	Omschrijving van voorbehouden
j) 2. Verpleegkundigen, fysiotherapeuten en paramedisch personeel (deel van CPC 93191)	AT: buitenlandse dienstverleners zijn uitsluitend in de volgende activiteiten toegelaten: verpleegkundigen, fysiotherapeuten, ergotherapeuten, logopedisten, diëtisten en voedingsdeskundigen. Om in Oostenrijk een beroepspraktijk op te zetten, moet de betrokkene het beroep voordien gedurende ten minste drie jaar hebben uitgeoefend. BE, FR, LU: wat afgestudeerde stagiairs betreft, is voor buitenlandse natuurlijke personen toestemming van de bevoegde instanties vereist. CY, CZ, EE, RO, SK: voor buitenlandse natuurlijke personen is toestemming vereist van de bevoegde instanties. HU: nationaliteitsvereiste. DK: mits aan de ingezetenschapsvereiste is voldaan, kan voor maximaal 18 maanden beperkte toestemming voor het vervullen van een bepaalde functie worden gegeven. CY, CZ, EL, IT: er wordt een onderzoek naar de economische behoefte uitgevoerd: het besluit is afhankelijk van regionale vacatures en tekorten. LV: de economische behoefte wordt vastgesteld op basis van het totale aantal erkende verpleegkundigen in een bepaalde regio.

Sector of subsector	Omschrijving van voorbehouden
k) Detailhandel in geneesmiddelen en detailhandel in medische en orthopedische goederen (CPC 63211) en andere door apothekers verstrekte diensten ¹	FR: nationaliteitsvereiste. Binnen vastgestelde maxima kan evenwel toegang worden verleend aan onderdanen van derde landen, mits de di enstverlener een Franse graad in de farmacie bezit. DE, EL, SK: nationaliteitsvereiste. HU: nationaliteitsvereiste, behalve voor detailhandel in geneesmiddelen en detailhandel in medische en orthopedische goederen (CPC 63211) IT, PT: ingezetenschap verplicht.
D. Exploitatie van en handel in onroerend goed ²	
a) Van eigen of geleased onroerend goed (CPC 821)	FR, HU, IT, PT: ingezetenschap verplicht. LV, MT, SI: nationaliteitsvereiste.

¹ Het verstrekken van geneesmiddelen aan het grote publiek is, net als het verlenen van andere diensten, onderworpen aan de vergunnings- en kwalificatievereisten en -procedures die in de EU-lidstaten gelden. In de regel is deze activiteit aan apothekers voorbehouden. In een aantal lidstaten is alleen het verstrekken van geneesmiddelen op voorschrift aan apothekers voorbehouden.

² De betrokken dienst houdt verband met het beroep van makelaar in onroerend goed en heeft geen gevolgen voor de rechten van en/of beperkingen voor natuurlijke en rechtspersonen die onroerend goed kopen.

Sector of subsector	Omschrijving van voorbehouden
b) Voor een vast bedrag of op contractbasis (CPC 822)	DK: ingezetenschap verplicht, tenzij het Deense agentschap voor handel en bedrijven ontheffing verleent. FR, HU, IT, PT: ingezetenschap verplicht. LV, MT, SI: nationaliteitsvereiste.
E. Verhuur/lease zonder bedieningspersoneel	
e) Consumentenartikelen (CPC 832)	EU: nationaliteitsvereiste voor afgestudeerde stagiairs. AT, BE, BG, CY, CZ, DE, DK, ES, FI, FR, EL, IE, IT, LU, MT, NL, PL, PT, RO, SK, SI, SE, UK: nationaliteitsvereiste voor specialisten.
f) Telecommunicatieapparatuur (CPC 7541)	EU: nationaliteitsvereiste voor specialisten en voor afgestudeerde stagiairs.
F. Andere zakelijke diensten	
e) Technische testen en toetsen (CPC 8676)	IT, PT: ingezetenschap verplicht voor biologen en chemisch analisten.

Sector of subsector	Omschrijving van voorbehouden
f) Adviseurs en consultants in verband met landbouw, jacht en bosbouw (deel van CPC 881)	IT: ingezetenschap verplicht voor landbouwkundigen en "periti agrari".
j) 2. Beveiligingsdiensten (CPC 87302, CPC 87303, CPC 87304 en CPC 87305)	BE: nationaliteitsvereiste en ingezetenschap verplicht voor leidinggevend personeel. BG, CY, CZ, EE, LV, LT, MT, PL, RO, SI, SK: nationaliteitsvereiste en ingezetenschap verplicht. DK: nationaliteitsvereiste en ingezetenschap verplicht voor managers en voor bewaking van vliegvelden. ES, PT: nationaliteitsvereiste voor gespecialiseerd personeel. FR: nationaliteitsvereiste voor (algemeen) directeurs. IT: nationaliteits- en ingezetenschapsvereiste voor de noodzakelijke vergunning voor beveiligings- en bewakingsdiensten en waardetransporten.

Sector of subsector	Omschrijving van voorbehouden
k) Aanverwante wetenschappelijke en technische adviezen (CPC 8675)	BG: nationaliteitsvereiste voor specialisten. DE: nationaliteitsvereiste voor door de overheid aangestelde landmeters. FR: nationaliteitsvereiste voor landmeteractiviteiten in verband met het vaststellen van eigendomsrechten en wetgeving inzake grondbezit. IT, PT: ingezetenschap verplicht.
l) 1. Onderhoud en reparatie van schepen (deel van CPC 8868)	MT: nationaliteitsvereiste.
l) 2. Onderhoud en reparatie van spoorwegmaterieel (deel van CPC 8868)	LV: nationaliteitsvereiste.

Sector of subsector	Omschrijving van voorbehouden
l) 3. Onderhoud en reparatie van auto's, motorfietsen, sneeuwscooters en wegtransportmiddelen (CPC 6112, CPC 6122, deel van CPC 8867 en deel van CPC 8868)	EU: voor onderhoud en reparatie van auto's, motorfietsen en sneeuwscooters: nationaliteitsvereiste voor specialisten en afgestudeerde stagiairs.
l) 5. Onderhoud en reparatie van producten van metaal, machines (m.u.v. kantoormachines), toestellen (m.u.v. transportmiddelen en kantoortoestellen) en consumentenartikelen ¹ (CPC 633, CPC 7545, CPC 8861, CPC 8862, CPC 8864, CPC 8865 en CPC 8866)	EU: nationaliteitsvereiste voor specialisten en voor afgestudeerde stagiairs.
m) Reiniging van gebouwen (CPC 874)	CY, EE, HR, MT, PL, RO, SI: nationaliteitsvereiste voor specialisten.

¹ Onderhoud en reparatie van transportmiddelen (CPC 6112, 6122, 8867 en CPC 8868) zijn opgenomen onder 6.F.l) 1 tot en met 6.F.l) 4. Onderhoud en reparatie van kantoormachines en -toestellen, inclusief computers, (CPC 845) zijn opgenomen onder 6.B. (Diensten in verband met computers).

Sector of subsector	Omschrijving van voorbehouden
n) Fotografie (CPC 875)	HR, LV: nationaliteitsvereiste voor gespecialiseerde fotografie. PL: nationaliteitsvereiste voor luchtfotografie.
p) Drukkerijen en uitgeverijen (CPC 88442)	HR: ingezetenschapsvereiste voor uitgevers. SE: ingezetenschap verplicht voor uitgevers en eigenaren van uitgeverijen of drukkerijen.
q) Organisatie van congressen (deel van CPC 87909)	SI: nationaliteitsvereiste.
r) 1. Vertalers en tolken (CPC 87905)	FI: ingezetenschapsvereiste voor beëdigde vertalers. DK: ingezetenschapsvereiste voor erkende vertalers en tolken, tenzij de Deense kamer van koophandel ontheffing verleent.
r) 3. Incassobureaus (CPC 87902)	BE, EL, IT: nationaliteitsvereiste.

Sector of subsector	Omschrijving van voorbehouden
r) 4. Kredietrapportage (CPC 87901)	BE, EL, IT: nationaliteitsvereiste.
r) 5. Vermenigvuldigen van teksten (CPC 87904) ¹	AT, BE, BG, CY, CZ, DE, DK, ES, EE, FI, FR, EL, HU, IE, IT, LT, LU, MT, NL, PL, PT, RO, SK, SI, SE, UK: nationaliteitsvereiste voor specialisten en voor afgestudeerde stagiairs. LV: onderzoek naar de economische behoefte voor specialisten en nationaliteitsvereiste voor afgestudeerde stagiairs.
8. BOUWNIJVERHEID EN CIVIELTECHNISCHE DIENSTEN IN VERBAND DAARMEE (CPC 511, CPC 512, CPC 513, CPC 514, CPC 515, CPC 516, CPC 517 en CPC 518)	BG: buitenlandse specialisten moeten minstens twee jaar bouwervaring hebben.
9. DISTRIBUTIEDIENSTEN de handel in wapens, munitie en oorlogsmaterieel)	

¹ Omvat geen drukkerijen, die onder CPC 88442 vallen en onder 6.F.p) zijn opgenomen.

Sector of subsector	Omschrijving van voorbehouden
C. Detailhandel ¹	
c) Detailhandel in voedingsmiddelen (CPC 631)	FR: nationaliteitsvereiste voor sigarenwinkeliers/houders van postagentschappen ("buralistes").
10. ONDERWIJS (alleen indien particulier gefinancierd)	
A. Basisonderwijs (CPC 921)	FR: nationaliteitsvereiste. De bevoegde autoriteiten kunnen onderdanen van derde landen evenwel toestemming verlenen om een onderwijsinstelling op te richten en te besturen, alsook om les te geven. IT: nationaliteitsvereiste voor dienstverleners die staatsdiploma's mogen afgeven. EL: nationaliteitsvereiste voor leraren.

¹ Omvat niet onderhoud en reparatie, die zijn opgenomen in ZAKELIJKE DIENSTEN onder 6.B. en 6.F.I).
Omvat geen detailhandel in energieproducten, die is opgenomen in ENERGIEDIENSTEN onder 18.E. en 18.F.

Sector of subsector	Omschrijving van voorbehouden
B. Voortgezet onderwijs (CPC 922)	FR: nationaliteitsvereiste. De bevoegde autoriteiten kunnen onderdanen van derde landen evenwel toestemming verlenen om een onderwijsinstelling op te richten en te besturen, alsook om les te geven. IT: nationaliteitsvereiste voor dienstverleners die staatsdiploma's mogen afgeven. EL: nationaliteitsvereiste voor leraren. LV: nationaliteitsvereiste voor voortgezet technisch en beroepsonderwijs voor gehandicapte leerlingen (CPC 9224).
C. Hoger onderwijs (CPC 923)	FR: nationaliteitsvereiste. De bevoegde autoriteiten kunnen onderdanen van derde landen evenwel toestemming verlenen om een onderwijsinstelling op te richten en te besturen, alsook om les te geven. CZ, SK: nationaliteitsvereiste voor hoger onderwijs, m.u.v. voor postsecundair technisch en beroepsonderwijs (CPC 92310). IT: nationaliteitsvereiste voor dienstverleners die staatsdiploma's mogen afgeven. DK: nationaliteitsvereiste voor hoogleraren.

Sector of subsector	Omschrijving van voorbehouden
12. FINANCIËLE DIENSTEN	
A. Verzekeringen en aanverwante diensten	AT: filialen moeten worden geleid door twee natuurlijke personen die ingezetene van Oostenrijk zijn. EE: voor directe verzekeringen mag het bestuursorgaan van een verzekeringsmaatschappij die is opgericht in de vorm van een naamloze vennootschap met buitenlandse kapitaalparticipatie, gedeeltelijk bestaan uit burgers van landen die geen lid zijn van de EU, maar dat slechts in evenredigheid met de buitenlandse participatie; bovendien mag niet meer dan de helft van de leden van de bestuursgroep buitenlander zijn. Het bestuurshoofd van een dochteronderneming of van een zelfstandige maatschappij moet permanent ingezetene van Estland zijn. ES: ingezetenschap verplicht en drie jaar ervaring voor actuarissen. HR: ingezetenschap verplicht. IT: ingezetenschap verplicht voor actuarissen. FI: de algemeen directeuren en minstens één accountant van een verzekeringsonderneming moeten in de EU woonachtig zijn, tenzij door de bevoegde instanties ontheffing is verleend. De algemeen agent van buitenlandse verzekeringsmaatschappijen moet een ingezetene zijn van Finland, tenzij de onderneming haar hoofdkantoor in de EU heeft.

Sector of subsector	Omschrijving van voorbehouden
B. Bankdiensten en andere financiële diensten (m.u.v. verzekeringen)	BG: de uitvoerend directeurs en agenten moeten permanent ingezetene in Bulgarije zijn. FI: de algemeen directeurs en minstens één auditor van kredietinstellingen moeten in de EU woonachtig zijn, tenzij door de dienst financieel toezicht ontheffing is verleend. Een makelaar (individuele persoon) op een derivatenbeurs moet in de EU wonen. HR: ingezetenschap verplicht. De raad van bestuur geeft leiding aan de activiteiten van een kredietinstelling vanaf het grondgebied van de Republiek Kroatië. IT: "promotori di servizi finanziari" (verkopers van financiële diensten) moeten ingezetene van een lidstaat van de EU zijn. LT: minstens één manager moet een EU-burger zijn. PL: nationaliteitsvereiste voor minstens één bankdirecteur.

Sector of subsector	Omschrijving van voorbehouden
13. GEZONDHEIDSZORG EN MAATSCHAPPELIJKE DIENSTVERLENING (alleen particulier gefinancierde diensten) A. Ziekenhuizen (CPC 9311) B. Ambulances (CPC 93192) C. Intramurale gezondheidszorg, andere dan verpleging in een ziekenhuis (CPC 93193) E. Maatschappelijke dienstverlening (CPC 933)	FR: bij de toekenning van de vergunning die vereist is om toegang te krijgen tot managementfuncties, wordt rekening gehouden met de beschikbaarheid van plaatselijke managers. LV: er wordt een onderzoek naar de economische behoefte uitgevoerd voor artsen, tandartsen, verloskundigen, verpleegkundigen, fysiotherapeuten en paramedisch personeel. PL: buitenlanders hebben een vergunning nodig voor het uitoefenen van een medisch beroep. Buitenlandse artsen hebben beperkt kiesrecht binnen de beroepsvereniging.

Sector of subsector	Omschrijving van voorbehouden
14. TOERISME EN DIENSTEN IN VERBAND MET REIZEN	
A. Hotels, restaurants en catering (CPC 641, CPC 642 en CPC 643) m.u.v. catering in de luchtvaart ¹	BG: wanneer de overheid (de staat en/of gemeenten) meer dan vijftig procent van de aandelen van een Bulgaars bedrijf bezit, mag het aantal buitenlandse managers het aantal Bulgaarse managers niet overschrijden. HR: nationaliteitsvereiste voor gasten- en cateringdiensten in huishoudens en bij kleinschalige bedrijven op het platteland.
B. Reisbureaus en reisorganisatoren (inclusief reisleiders) (CPC 7471)	BG: wanneer de overheid (de staat en/of gemeenten) meer dan vijftig procent van de aandelen van een Bulgaars bedrijf bezit, mag het aantal buitenlandse managers het aantal Bulgaarse managers niet overschrijden. HR: goedkeuring van het Ministerie van Toerisme vereist voor de functie van kantoordirecteur.
C. Toeristengidsen (CPC 7472)	BG, CY, ES, FR, EL, HR, HU, IT, LT, MT, PL, PT, SK: nationaliteitsvereiste.

¹ Catering in de luchtvaart is opgenomen in HULPDIENTEN IN VERBAND MET VERVOER onder 17.D.a) (Grondafhandelingsdiensten).

Sector of subsector	Omschrijving van voorbehouden
15. CULTUUR, SPORT EN RECREATIE (andere dan audiovisuele diensten)	
A. Amusement (inclusief theater, concerten, circussen en discotheken) (CPC 9619)	FR: om toegang te krijgen tot managementfuncties geldt de nationaliteitsvereiste wanneer een vergunning voor meer dan twee jaar vereist is.
16. VERVOERSDIENSTEN	
A. Zeevaart	

Sector of subsector	Omschrijving van voorbehouden
a) Internationaal personenvervoer (CPC 7211 zonder nationale cabotage) b) Internationaal goederenvervoer (CPC 7212 zonder nationale cabotage) ¹	EU: nationaliteitsvereiste voor scheepsbemanningen. AT: nationaliteitsvereiste voor de meerderheid van de algemeen directeuren.
D. Vervoer over de weg	
a) Personenvervoer (CPC 7121 en CPC 7122)	AT: nationaliteitsvereiste voor personen en aandeelhouders die gemachtigd zijn om een rechtspersoon of een partnerschap te vertegenwoordigen. DK, HR: nationaliteitsvereiste en ingezetenschap verplicht voor managers. BG, MT: nationaliteitsvereiste.

¹ Omvat feedering en het verplaatsen van materiaal door internationale zeevervoerders tussen havens binnen dezelfde staat wanneer er geen inkomsten zijn.

Sector of subsector	Omschrijving van voorbehouden
b) Goederenvervoer (CPC 7123, m.u.v. vervoer van post voor eigen rekening ¹).	AT: nationaliteitsvereiste voor personen en aandeelhouders die gemachtigd zijn om een rechtspersoon of een partnerschap te vertegenwoordigen. BG, MT: nationaliteitsvereiste. HR: nationaliteitsvereiste en ingezetenschap verplicht voor managers.
E. Vervoer van andere goederen dan brandstof, via pijpleidingen ² (CPC 7139)	AT: nationaliteitsvereiste voor algemeen directeuren.
17. HULPDIENSTEN VOOR VERVOER ³	

¹ Deel van CPC 71235, dat is opgenomen in COMMUNICATIE onder 7.A. (Post- en koeriersdiensten).

² Het vervoer van brandstoffen via pijpleidingen is opgenomen in ENERGIEDIENSTEN onder 18.B.

³ Omvat niet onderhoud en reparatie van transportmiddelen, die zijn opgenomen in ZAKELIJKE DIENSTEN onder 6.F.l) 1 tot en met 6.F.l) 4.

Sector of subsector	Omschrijving van voorbehouden
A. Hulpdiensten voor de zeevaart a) Behandeling van zeevracht b) Opslag (deel van CPC 742) c) In- en uitklaring d) Diensten in verband met de opslag van containers e) Diensten van scheepsagenten f) Maritieme expediteursdiensten g) Verhuur van schepen met bemanning (CPC 7213)	EU: nationaliteitsvereiste voor bemanningen van duw- en sleepboten en voor hulpdiensten voor de zeevaart. AT: nationaliteitsvereiste voor de meerderheid van de algemeen directeuren. BG, MT: nationaliteitsvereiste. DK: ingezetenschap verplicht voor in- en uitklaring. EL: nationaliteitsvereiste voor in- en uitklaring. IT: ingezetenschap verplicht voor "raccomandatario marittimo".

Sector of subsector	Omschrijving van voorbehouden
h) Duwen en slepen (CPC 7214) i) Ondersteunende diensten in verband met zeevaart (deel van CPC 745) j) Andere ondersteunende en hulpdiensten (deel van CPC 749)	
B. Hulpdiensten voor de binnenvaart e) Duwen en slepen (CPC 7224) f) Hulpdiensten voor de binnenvaart (deel van CPC 745)	EU: nationaliteitsvereiste voor bemanningen.

Sector of subsector	Omschrijving van voorbehouden
D. Hulpdiensten voor het wegvervoer d) Verhuur van vrachtauto's met chauffeur (CPC 7124)	AT: nationaliteitsvereiste voor personen en aandeelhouders die gemachtigd zijn om een rechtspersoon of een partnerschap te vertegenwoordigen. BG, MT: nationaliteitsvereiste.
F. Hulpdiensten voor vervoer van andere goederen dan brandstof via pijpleidingen ¹ a) Opslag van andere goederen dan brandstof, vervoerd via pijpleidingen (deel van CPC 742)	AT: nationaliteitsvereiste voor algemeen directeuren.

¹ Hulpdiensten voor het vervoer van brandstoffen via pijpleidingen zijn opgenomen in ENERGIEDIENSTEN onder 18.C.

Sector of subsector	Omschrijving van voorbehouden
18. ENERGIEDIENSTEN	
A. Diensten in verband met de mijnbouw (CPC 883) ¹	SK: ingezetenschap verplicht.

¹ Omvat de volgende diensten verleend voor een vast bedrag of op contractbasis: adviseurs en consultants met betrekking tot de mijnbouw, het exploitatierijp maken van terreinen, het installeren van booruitrusting aan land, boren, boorkronen, bekledingsbuizen en exploitatiebuizen, modder-engineering en bevoorrading, controle van vaste stoffen, vissen en speciale operaties in de boorput, geologie van de bronnen en boorcontrole, het nemen van bodemonsters door middel van boren, het testen van bronnen, kabels, bevoorrading met en gebruik van opvulvloeistoffen (pekkel), bevoorrading met en installatie van opvulinrichtingen, cementeren (pompen onder druk), stimulatie (breken, verzuren en pompen onder druk), nazicht en herstel van bronnen, het opvullen en het uit gebruik nemen van bronnen. Omvat niet de directe toegang tot of de exploitatie van natuurlijke hulpbronnen. Omvat niet het exploitatierijp maken van terreinen voor de winning van andere grondstoffen dan aardolie en gas (CPC 5115), dat is opgenomen onder 8. BOUWNIJVERHEID.

Sector of subsector	Omschrijving van voorbehouden
19. OVERIGE DIENSTEN, NIET ELDERS INGEDEELD	
a) Wassen, reinigen en verven (CPC 9701)	EU: nationaliteitsvereiste voor specialisten en voor afgestudeerde stagiairs.
b) Haarverzorging (CPC 97021)	BE, BG, CY, CZ, DE, DK, ES, EE, FI, FR, EL, HR, HU, IE, IT, LV, LT, LU, MT, NL, PL, PT, RO, SK, SI, SE, UK: nationaliteitsvereiste voor specialisten en voor afgestudeerde stagiairs. AT: nationaliteitsvereiste voor afgestudeerde stagiairs.
c) Cosmetische behandeling, manicure en pedicure (CPC 97022)	BE, BG, CY, CZ, DE, DK, ES, EE, FI, FR, EL, HR, HU, IE, IT, LV, LT, LU, MT, NL, PL, PT, RO, SK, SI, SE, UK: nationaliteitsvereiste voor specialisten en voor afgestudeerde stagiairs. AT: nationaliteitsvereiste voor afgestudeerde stagiairs.
d) Overige schoonheidsverzorging n.e.g. (CPC 97029)	BE, BG, CY, CZ, DE, DK, ES, EE, FI, FR, EL, HR, HU, IE, IT, LV, LT, LU, MT, NL, PL, PT, RO, SK, SI, SE, UK: nationaliteitsvereiste voor specialisten en voor afgestudeerde stagiairs. AT: nationaliteitsvereiste voor afgestudeerde stagiairs.

Sector of subsector	Omschrijving van voorbehouden
e) Diensten van kuuroorden en niet-therapeutische massages, voor zover die met het oog op ontspanning en lichamelijk welzijn en niet voor medische of revalidatiedoeleinden worden verstrekt ¹ (CPC ver. 1.0 97230)	EU: nationaliteitsvereiste voor specialisten en voor afgestudeerde stagiairs.

¹ Therapeutische massages en thermale kuren vallen onder 6.A.h) (Artsen en tandartsen), 6.A.j) 2. (Verpleegkundigen, fysiotherapeuten en paramedisch personeel) en 13.A. en 13.C. (Gezondheidszorg).

BIJLAGE VII**(Bijlage XV bij de overeenkomst)****BIJLAGE XV****INFORMATIEPUNTEN****VOOR DE EU-PARTIJ:**

EUROPESE UNIE	Europese Commissie - Directoraat-generaal Handel Eenheid Diensten en investering Wetstraat 170 1000 Brussel België E-mail: TRADE-GATS-CONTACT-POINTS@ec.europa.eu
OOSTENRIJK	Federal Ministry of Economy, Family and Youth Department for Multilateral Trade Policy - C2/11 Stubenring 1 A-1011 Wenen Oostenrijk Tel. (43) 1 711 00 (toestel 6915/5946) Fax (43) 1 718 05 08 E-mail: post@C211.bmwfj.gv.at

BELGIË	Federale overheidsdienst Economie, KMO, Middenstand en Energie Algemene directie Economisch potentieel (Service public fédéral Economie, PME, Classes moyennes et Energie Direction générale du Potentiel économique) Vooruitgangstraat 50 1210 Brussel België Tel. (32) 2 277 93 57 Fax (32) 2 277 53 03 E-mail: info-gats@economie.fgov.be
BULGARIJE	Foreign Economic Policy Directorate Ministry of Economy and Energy 12, Alexander Batenberg Str. 1000 Sofia Bulgarije Tel. (359 2) 940 77 61 / (359 2) 940 77 93 Fax (359 2) 981 49 15 E-mail: cv.dimitrova@mee.government.bg
KROATIË	State Office for Trade Policy Gajeva 4, Zagreb Kroatië Tel. 01-6444-600 Fax 01-6444-601 E-mail: info@dutp.hr

CYPRUS	Permanent Secretary Planning Bureau Apellis and Nirvana corner 1409 Nicosia Cyprus Tel. (357 22) 406 801 / (357 22) 406 852 Fax (357 22) 666 810 E-mail: planning@cytanet.com.cy maria.philippou@planning.gov.cy
TSJECHISCHE REPUBLIEK	Ministry of Industry and Trade Department of Multilateral and EU Common Trade Policy Politických vězňů 20 Praag 1 Tsjechische Republiek Tel. (420) 2 2485 2973 Fax (420) 2 2422 1560 E-mail: vondrackova@mpo.cz
DENEMARKEN	Ministry of Foreign Affairs International Trade Policy and Business Asiatisk Plads 2 DK-1448 Copenhagen K Denemarken Tel. (45) 3392 0000 Fax (45) 3254 0533 E-mail: hp@um.dk

ESTLAND	Ministry of Economic Affairs and Communications 11 Harju street 15072 Tallinn Estland Tel. (372) 639 7654 / (372) 625 6360 Fax (372) 631 3660 E-mail: services@mkm.ee
FINLAND	Ministry for Foreign Affairs Department for External Economic Relations Unit for the EU's Trade Policy and Economic Relations PO Box 428 00023 Government Finland Tel. (358-9) 1605 5533 Fax (358-9) 1605 5576

FRANKRIJK	Ministère de l'Economie, des Finances et de l'Emploi Direction générale du Trésor et de la Politique économique (DGTPE) Service des Affaires multilatérales et du développement Sous Direction Politique commerciale et Investissement Bureau Services, Investissements et Propriété intellectuelle 139 rue de Bercy (télédoc 233) 75572 Parijs Cédex 12 Frankrijk Tel. (33) (1) 44 87 20 30 Fax (33) (1) 53 18 96 55 Secrétariat général des affaires européennes 2, Boulevard Diderot 75572 Parijs Cédex 12 Tel. (33) (1) 44 87 10 13 Fax (33) (1) 44 87 12 61
DUITSLAND	Germany Trade and Invest (GTAI) Agrippastrasse 87-93 50676 Köln Duitsland Tel. (49221) 2057 345 Fax (49221) 2057 262 E-mail: zoll@gtai.de; trade@gtai.de

GRIEKENLAND	Ministry of Economy Competitiveness and Shipping General Directorate for International Economic Policy Directorate for International Trade Policy 1 Kornarou Str. 10563 Athene Griekenland Tel. (30 210) 3286121, 3286126 Fax (30 210) 3286179
HONGARIJE	Ministry for National Development and Economy Trade Policy Department Honvéd utca 13-15. 1055 Budapest Hongarije Tel: 361 336 7715 Fax: 361 336 7559 E-mail: kereskedelempolitika@gkm.gov.hu
IERLAND	Department of Enterprise, Trade and Employment International Trade Section (WTO) Earlsfort Centre Hatch St. Dublin 2 Ierland Tel. (353 1) 6312533 Fax (353 1) 6312561

ITALIË	Ministero degli Affari Esteri Piazzale della Farnesina, 1 00194 Rome Italië General Directorate for the Multilateral Economic and Financial Cooperation WTO Coordination Office Tel. (39) 06.3691.4353 / 2648 Fax (39) 06.3233458 E-mail: dgce.omc@esteri.it; dgce1@esteri.it General Directorate for the European Integration Office II – EU external relations Tel. (39) 06 3691 2740 Fax (39) 06 3691 6703 E-mail: dgie2@esteri.it Ministry for Economic Development Viale Boston 25 00144 Rome Italië General Directorate for International Economic Policy Division V Tel. (39) 06 5993 2589 Fax (39) 06 5993 2149 E-mail: polcom5@sviluppoeconomico.gov.it
--------	--

LETLAND	Ministry of Economics of the Republic of Latvia Foreign Economic Relations Department Foreign Trade Policy Unit Brivibas Str. 55 RIGA, LV 1519 Letland Tel. (371) 67 013 008 Fax (371) 67 280 882 E-mail: pto@em.gov.lv
LITOUWEN	Division of International Economic Organizations, Ministry of Foreign Affairs J. Tumo Vaizganto 2 2600 Vilnius Litouwen Tel. (370 52) 362 594 (370 52) 362 598 Fax (370 52) 362 586 E-mail: teo.ed@urm.lt
LUXEMBURG	Ministère des Affaires Etrangères Direction des Relations économiques internationales 6, rue de l'Ancien Athénée L-1144 Luxembourg Luxemburg Tel. (352) 478 2355 Fax (352) 22 20 48

MALTA	Director International Economic Relations Directorate Economic Policy Division Ministry of Finance St. Calcedonius Square Floriana CMR 02 Malta Tel. (356) 21 249 359 Fax (356) 21 249 355 E-mail: epd@gov.mt joseph.bugeja@gov.mt
NEDERLAND	Ministerie van Economische Zaken Directoraat-generaal Buitenlandse Economische Betrekkingen Handelsbeleid & Globalisering (ALP: E/446) Postbus 20101 2500 EC Den Haag Nederland Tel. (3170) 379 6451 (3170) 379 6467 Fax (3170) 379 7221 E-mail: M.F.T.RiemsлагBaas@MinEZ.nl

POLEN	Ministry of Economy Department of Trade Policy Ul. Żurawia 4a 00-507 Warschau Polen Tel. (48 22) 693 4826 / (48 22) 693 4856 / (48 22) 693 4808 Fax (48 22) 693 4018 E-mail: SekretariatDPH@mg.gov.pl
PORTUGAL	Ministry of Economy ICEP Portugal Market Intelligence Unit Av. 5 de Outubro, 101 1050-051 Lissabon Portugal Tel. (351 21) 790 95 00 Fax (351 21) 790 95 81 E-mail: informação@icep.pt Ministry of Foreign Affairs General Directorate for Community Affairs (DGAC) R da Cova da Moura 1 1350-11 Lissabon Portugal Tel. (351 21) 393 55 00 Fax (351 21) 395 45 40

ROEMENIË	Ministry for Economy, Trade, and Business Environment* Str. Ion Campineanu nr. 16 District 1 Boekarest Roemenië Tel. 40214010558, 40214010562 Fax 40213159698 E-mail: natalia.schink@dce.gov.ro raluca.constantinescu@dce.gov.ro
SLOWAAKSE REPUBLIEK	Ministry of Economy of the Slovak Republic Trade and Consumer Protection Directorate Trade Policy Department Mierová 19 827 15 Bratislava 212 Slowaakse Republiek Tel. (421-2) 4854 7110 Fax (421-2) 4854 3116
SLOVENIË	Ministry of the Economy of the Republic of Slovenia Directorate for Foreign Economic Relations Kotnikova 5 1000 Ljubljana Slovenië Tel. (386 1) 400 35 21 Fax (386 1) 400 36 11 E-mail: gp.mg@gov.si Internet: www.mg-rs.si

SPANJE	Ministerio de Industria, Turismo y Comercio Secretaría de Estado de Comercio Exterior Subdirección General de Comercio Internacional de Servicios Paseo de la Castellana 162 28046 Madrid Spanje Tel. (34 91) 349 3781 Fax (34 91) 349 5226 E-mail: sgcominser.ssc@mcx.es
ZWEDEN	National Board of Trade Department for WTO and Developments in Trade Box 6803 113 86 Stockholm Zweden Tel. (46 8) 690 4800 Fax (46 8) 30 6759 E-mail: registrar@kommers.se Internet: http://www.kommers.se Ministry for Foreign Affairs Department: UD-IH 103 39 Stockholm Zweden Tel. 46 (0) 8 405 10 00 Fax 46 (0) 8723 11 76 E-mail: registrar@foreign.ministry.se Internet: http://www.sweden.gov.se/

VERENIGD KONINKRIJK	Department for Business, Innovation and Skills (BIS) Trade Policy Unit 1 Victoria Street Londen SW1H 0ET Verenigd Koninkrijk Tel. (4420) 7215 5000 Fax (4420) 7215 2235 E-mail: a133services@bis.gsi.gov.uk Internet: www.bis.gov.uk/policies/trade-policy-unit/trade-in-services
------------------------	--

VOOR DE REPUBLIEKEN VAN DE MA-PARTIJ

COSTA RICA	Ministerio de Comercio Exterior Dirección General de Comercio Exterior Autopista Próspero Fernández, Ruta 27, Plaza Tempo, Piso 3, Escazú San José, Costa Rica Tel. (506) 2505-4100/2505-4000 Fax (506) 2505-4166 E-mail: dgce@comex.go.cr
------------	--

EL SALVADOR	Ministerio de Economía Dirección de Administración de Tratados Comerciales (DATCO) (en coordinación con las instituciones respectivas) Alameda Juan Pablo II y Calle Guadalupe, Edificio C-2, 3ª Planta. Plan Maestro, Centro de Gobierno, San Salvador, El Salvador, C.A. Tel. (503) 2247- 5788 Fax (503) 2247- 5789 E-mail: datco@minec.gob.sv
GUATEMALA	Ministerio de Economía Dirección de Administración del Comercio Exterior 8ª. Avenida 10-43 Zona 1, Ciudad Guatemala, Guatemala Tel. (502) 2412-0200 Fax (502) 2412-0327 E-mail: http://dace.mineco.gob.gt/infocomex/infocomex.php
HONDURAS	Secretaría de Estado en el Despacho de Desarrollo Económico, Dirección General de Administración y Negociación de Tratados Colonia Humuya, Edificio San José, sobre el Boulevard José Cecilio del Valle, Tegucigalpa, Honduras Tel. (504) 2235- 5047 Fax (504) 2235-5047 Internet: www.sde.gob.hn

NICARAGUA	Ministerio de Fomento, Industria y Comercio (MIFIC) Dirección de Aplicación y Negociación de Acuerdos Comerciales Km 6 Carretera a Masaya, Apartado Postal No 8 Managua, Nicaragua Tel. (505): 2248 9300 Internet: www.mific.gob.ni
PANAMA	Ministerio de Comercio e Industrias Dirección Nacional de Administración de Tratados y Defensa Comercial Oficina de Negociaciones Comerciales Internacionales Avenida Ricardo J. Alfaro, Edificio Plaza Edison Piso No. 2 Tel. (507) 560-0610 Fax (507) 560-0618 E-mail: dinatradec@mici.gob.pa apineda@mici.gob.pa Internet: www.mici.gob.pa

BIJLAGE VIII

(Bijlage XVI bij de overeenkomst)

OVERHEIDSOPDRACHTEN

Aanhangsel 1

TOEPASSINGSGEBIED

SECTIE A

G. LIJST VAN DE EU-PARTIJ

De volgende entiteiten van Kroatië moeten worden toegevoegd aan de lijst met als titel "Indicatieve lijst van aanbestedende diensten die centrale overheidsinstanties zijn als gedefinieerd in de EU-richtlijn inzake overheidsopdrachten":

"Kroatië

- Hrvatski sabor
- Predsjednik Republike Hrvatske

- Ured predsjednika Republike Hrvatske
- Ured predsjednika Republike Hrvatske po prestanku obnašanja dužnosti
- Vlada Republike Hrvatske
- Uredi Vlade Republike Hrvatske
- Ministarstvo gospodarstva
- Ministarstvo regionalnoga razvoja i fondova Europske unije
- Ministarstvo financija
- Ministarstvo obrane
- Ministarstvo vanjskih i europskih poslova
- Ministarstvo unutarnjih poslova
- Ministarstvo pravosuđa
- Ministarstvo uprave
- Ministarstvo poduzetništva i obrta
- Ministarstvo rada i mirovinskoga sustava
- Ministarstvo pomorstva, prometa i infrastrukture

- Ministarstvo poljoprivrede
- Ministarstvo turizma
- Ministarstvo zaštite okoliša i prirode
- Ministarstvo graditeljstva i prostornoga uređenja
- Ministarstvo branitelja
- Ministarstvo socijalne politike i mladih
- Ministarstvo zdravlja
- Ministarstvo znanosti, obrazovanja i sporta
- Ministarstvo kulture
- Državne upravne organizacije
- Županijski uredi državne uprave
- Ustavni sud Republike Hrvatske
- Vrhovni sud Republike Hrvatske
- Sudovi
- Državno sudbeno vijeće

- Državno odvjetništvo
 - Državnoodvjetničko vijeće
 - Pučki pravobranitelj
 - Državna komisija za kontrolu postupaka javne nabave
 - Hrvatska narodna banka
 - Državne agencije i uredi
 - Državni ured za reviziju".
-

BIJLAGE IX

(Bijlage XVI bij de overeenkomst)

OVERHEIDSOPDRACHTEN

Aanhangsel 1

TOEPASSINGSGEBIED

SECTIE B

G. LIJST VAN DE EU-PARTIJ

De volgende entiteiten van Kroatië moeten worden toegevoegd aan de lijst met als titel "Indicatieve lijsten van aanbestedende instanties die publiekrechtelijke instellingen zijn als gedefinieerd in de EU-richtlijn inzake overheidsopdrachten":

"Kroatië

Aanbestedende diensten als bedoeld in artikel 5, lid 1, punt 3), van de Zakon o javnoj nabavi (Narodne novine broj 90/11) (Wet inzake overheidsopdrachten, Staatsblad nr. 90/11), d.w.z. rechtspersonen die zijn opgericht met het specifieke doel te voorzien in behoeften van algemeen belang die niet van industriële of commerciële aard zijn, en die voldoen aan een van de volgende voorwaarden:

- zij worden voor meer dan 50% gefinancierd met middelen uit de staatsbegroting of met middelen van een lokale of regionale eenheid voor zelfbestuur of van andere rechtspersonen, of
- zij zijn onderworpen aan beheerstoezicht door centrale-overheidsinstanties, lokale of regionale eenheden voor zelfbestuur of andere rechtspersonen, of
- zij hebben een bestuursorgaan of een toezichthoudend of leidinggevend orgaan waarvan meer dan de helft van de leden wordt aangewezen door de overheidsinstanties, lokale of regionale eenheden voor zelfbestuur of andere rechtspersonen.

Enkele voorbeelden:

- Agencija Alan d.o.o.
- APIS IT d.o.o – Agencija za podršku informacijskim sustavima i informacijskim tehnologijama

- Ansambl narodnih plesova i pjesama Hrvatske LADO
- CARNet – Hrvatska akademska i istraživačka mreža
- Centri za pomoć i njegu
- Centri za socijalnu skrb
- Domovi socijalne skrbi
- Ustanove za zdravstvenu njegu
- Državni arhivi
- Državni zavod za zaštitu prirode
- Fond za financiranje razgradnje i zbrinjavanja radioaktivnog otpada i istrošenoga nuklearnog goriva Nuklearne elektrane Krško
- Fond za naknadu oduzete imovine
- Fond za obnovu i razvoj grada Vukovara
- Fond za profesionalnu rehabilitaciju i zapošljavanje osoba s invaliditetom
- Fond za zaštitu okoliša i energetske učinkovitost

- Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti
- Hrvatska banka za obnovu i razvitak
- Hrvatska kontrola zračne plovidbe d.o.o.
- Hrvatska lutrija d.o.o.
- Hrvatska matica iseljenika
- Hrvatska poljoprivredna komora
- Hrvatska radiotelevizija
- Hrvatska zajednica tehničke kulture
- Hrvatski audiovizualni centar
- Hrvatski centar za konjogojstvo – Državne ergele Đakovo i Lipik
- Hrvatski centar za poljoprivredu, hranu i selo
- Hrvatski centar za razminiranje
- Hrvatski memorijalno-dokumentacijski centar Domovinskog rata
- Hrvatski olimpijski odbor

- Hrvatski operator tržišta energije
- Hrvatski paraolimpijski odbor
- Hrvatski registar brodova
- Hrvatski restauratorski zavod
- Hrvatski športski savez gluhih
- Hrvatski zavod za hitnu medicinu
- Hrvatski zavod za javno zdravstvo
- Hrvatski zavod za mentalno zdravlje
- Hrvatski zavod za mirovinsko osiguranje
- Hrvatski zavod za norme
- Hrvatski zavod za telemedicinu
- Hrvatski zavod za toksikologiju i antidoping
- Hrvatski zavod za transfuzijsku medicinu
- Hrvatski zavod za zapošljavanje
- Hrvatski zavod za zaštitu zdravlja i sigurnost na radu

- Hrvatski zavod za zdravstveno osiguranje
- Hrvatski zavod za zdravstveno osiguranje zaštite zdravlja na radu
- Jadrolinija (brodarsko društvo)
- Javna ustanova Hrvatski olimpijski centar
- Javna visoka učilišta
- Javne ustanove nacionalni parkovi
- Javne ustanove parkovi prirode
- Javni znanstveni instituti
- Kazališta, muzeji, galerije, knjižnice i druge ustanove u kulturi kojima je osnivač Republika Hrvatska ili jedinice lokalne ili područne (regionalne) samouprave
- Kaznionice
- Kliničke bolnice
- Klinički bolnički centri
- Klinike
- Leksikografski zavod "Miroslav Krleža"

- Lučke uprave
- Lječilišta
- Ljekarničke ustanove čiji je osnivač jedinica područne (regionalne) samouprave
- Matica hrvatska
- Međunarodni centar za podvodnu arheologiju
- Nacionalna i sveučilišna knjižnica
- Nacionalna zaklada za potporu učeničkom i studentskom standardu
- Nacionalna zaklada za razvoj civilnog društva
- Nacionalna zaklada za znanost, visoko školstvo i tehnologijski razvoj Republike Hrvatske
- Nacionalni centar za vanjsko vrednovanje obrazovanja
- Nacionalno vijeće za visoko obrazovanje
- Nacionalno vijeće za znanost
- Narodne novine d.d.
- Odgojni zavodi

- Odgojno-obrazovne ustanove kojima je osnivač Republika Hrvatska ili jedinice lokalne ili područne
- (Regionalne) samouprave
- Opće bolnice
- Plovput d.o.o. (društvo u državnom vlasništvu zaduženo za sigurnost plovidbe)
- Poliklinike
- Specijalne bolnice
- Središnji registar osiguranika
- Sveučilišni računski centar
- Športske zajednice
- Športski savezi
- Ustanove za hitnu medicinsku pomoć
- Ustanove za palijativnu skrb
- Ustanove za zdravstvenu njegu
- Zaklada policijske solidarnosti

- Zatvori
 - Zavod za obnovu Dubrovnika
 - Zavod za sjemenarstvo i rasadničarstvo
 - Zavodi za javno zdravstvo
 - Zrakoplovno – tehnički centar d.d.
 - Županijske uprave za ceste
 - Centar za praćenje poslovanja energetskog sektora i investicija."
-

BIJLAGE X

(Bijlage XVI bij de overeenkomst)

OVERHEIDSOPDRACHTEN

Aanhangsel 1

TOEPASSINGSGEBIED

SECTIE C

G. LIJST VAN DE EU-PARTIJ

De volgende entiteiten van Kroatië moeten worden toegevoegd aan de lijst met als titel "Indicatieve lijsten van aanbestedende instanties en overheidsbedrijven die aan de criteria van sectie C voldoen":

- a) onder het deel met titel "I. PRODUCTIE, VERVOER OF DISTRIBUTIE VAN ELEKTRICITEIT":

"Kroatië

Aanbestedende diensten als bedoeld in artikel 6 van de *Zakon o javnoj nabavi (Narodne novine broj 90/11)* (Wet inzake overheidsopdrachten, Staatsblad 90/11) die overheidsbedrijven of aanbestedende instanties zijn en die overeenkomstig specifieke regelgevingen activiteiten verrichten in verband met de aanleg (het ter beschikking stellen) of het beheren van vaste netwerken voor openbare dienstverlening in verband met de productie, de transmissie en de distributie van elektriciteit en de levering van elektriciteit aan vaste netwerken; zoals de diensten die de bedoelde activiteiten uitoefenen op grond van de Vergunning voor het uitoefenen van activiteiten op het vlak van energievoorziening overeenkomstig de Wet energievoorziening (Staatsblad nrs. 68/01, 177/04, 76/07, 152/08 en 127/10);";

- b) onder het deel met titel "II. PRODUCTIE, VERVOER OF DISTRIBUTIE VAN DRINKWATER":

"Kroatië

Aanbestedende diensten als bedoeld in artikel 6 van de *Zakon o javnoj nabavi (Narodne novine broj 90/11)* (Wet inzake overheidsopdrachten, Staatsblad 90/11) die overheidsbedrijven of aanbestedende instanties zijn en die overeenkomstig specifieke regelgevingen activiteiten verrichten in verband met de aanleg (het ter beschikking stellen) of het beheren van vaste netwerken voor openbare dienstverlening in verband met de productie, de transmissie en de distributie van drinkwater en de toevoer van drinkwater aan vaste netwerken; zoals de door de lokale eenheden voor zelfbestuur opgerichte diensten voor het uitoefenen van activiteiten inzake openbare watervoorziening en afwatering overeenkomstig de Wet op de waterhuishouding (Staatsblad nrs. 153/09 en 130/11);";

- c) onder het deel met titel "III. STADSSPOORWEG-, TRAM-, TROLLEYBUS- OF BUSDIENSTEN":

"Kroatië

Aanbestedende diensten als bedoeld in artikel 6 van de *Zakon o javnoj nabavi (Narodne novine broj 90/11)* (Wet inzake overheidsopdrachten, Staatsblad 90/11) die overheidsbedrijven of aanbestedende instanties zijn en die overeenkomstig specifieke regelgevingen activiteiten verrichten in verband met het ter beschikking stellen of het beheer van de netwerken voor openbare diensten voor vervoer per stadsspoor, met geautomatiseerde systemen, per tram, bus, trolleybus en kabelwagen (kabelbaan); zoals de diensten die de bedoelde activiteiten uitoefenen als een openbare dienstverlening overeenkomstig de Wet openbare nutsvoorzieningen (Staatsblad nrs. 36/95, 70/97, 128/99, 57/00, 129/00, 59/01, 26/03, 82/04, 110/04, 178/04, 38/09, 79/09, 153/09, 49/11, 84/11 en 90/11);";

- d) onder het deel met titel "IV. ZEEHAVEN-, BINNENHAVEN- OF ANDERE TERMINALFACILITEITEN":

"Kroatië

Aanbestedende diensten als bedoeld in artikel 6 van de *Zakon o javnoj nabavi (Narodne novine broj 90/11)* (Wet inzake overheidsopdrachten, Staatsblad 90/11) die overheidsbedrijven of aanbestedende instanties zijn en die overeenkomstig specifieke regelgevingen activiteiten verrichten in verband met de exploitatie van een geografisch gebied met als doel het ter beschikking stellen van zeehavens, rivierhavens en andere vervoerterminals aan ondernemingen voor vervoer over zee of over de rivieren; zoals de diensten die de bedoelde activiteiten uitoefenen overeenkomstig de krachtens de Wet inzake het maritieme gebied en de zeehavens (Staatsblad nrs. 158/03, 100/04, 141/06 en 38/09) verleende concessies;"

- e) onder het deel met titel "V. LUCHTHAVENINSTALLATIES":

"Kroatië

Aanbestedende diensten als bedoeld in artikel 6 van de *Zakon o javnoj nabavi (Narodne novine broj 90/11)* (Wet inzake overheidsopdrachten, Staatsblad 90/11) die overheidsbedrijven of aanbestedende instanties zijn en die overeenkomstig specifieke regelgevingen activiteiten verrichten in verband met de exploitatie van een geografisch gebied met als doel het ter beschikking stellen van luchthavens en andere aanlandingsfaciliteiten aan luchtvervoersondernemingen; zoals de diensten die de bedoelde activiteiten uitoefenen overeenkomstig de Wet luchthavens (Staatsblad nrs. 19/98 en 14/11).";

- f) onder het deel met titel "VI. SPOORVERVOERSDIENSTEN":

"Kroatië

Aanbestedende diensten als bedoeld in artikel 6 van de *Zakon o javnoj nabavi (Narodne novine broj 90/11)* (Wet inzake overheidsopdrachten, Staatsblad 90/11) die overheidsbedrijven of aanbestedende instanties zijn en die overeenkomstig specifieke regelgevingen activiteiten verrichten in verband met het ter beschikking stellen of het beheer van de netwerken voor openbaar-vervoerdiensten per spoor;".

BIJLAGE XI

(Bijlage XVI bij de overeenkomst)

Aanhangsel 2

MEDIA VOOR DE PUBLICATIE VAN INFORMATIE OVER AANBESTEDINGEN

Costa Rica

Wetten, administratieve uitspraken en procedures, *Diario Oficial La Gaceta*

Jurisprudentie *Boletín Judicial*

El Salvador

De informatie kan worden bekendgemaakt via hetzij het elektronische *Comprasal*

(www.mh.gob.sv/moddiv/HTML/), op de website van de *Asamblea Legislativa de El Salvador*, de *Corte Suprema de Justicia* of in de *Diario Oficial*.

Guatemala

Diario de Centroamérica, Órgano Oficial de la República de Guatemala

Honduras

Diario Oficial La Gaceta

Elektronisch systeem Honducompras

Nicaragua

Sistema de Contrataciones Administrativas del Estado:

www.nicaraguacompra.gob.ni

Panama

Wetten en administratieve uitspraken: www.gacetaoficial.gob.pa

Jurisprudentie: www.organojudicial.gob.pa

Europese Unie

België	– Publicatieblad van de Europese Unie – Bulletin der aanbestedingen – Andere publicaties in de gespecialiseerde pers
Bulgarije	– Publicatieblad van de Europese Unie – Държавен вестник (Staatsblad) http://dv.parliament.bg – Register overheidsopdrachten (www.aop.bg)

Kroatië	– Publicatieblad van de Europese Unie – Elektronički oglasnik javne nabave Republike Hrvatske (Elektronisch systeem voor aankondigingen van overheidsopdrachten van de Republiek Kroatië)
Tsjechische Republiek	– Publicatieblad van de Europese Unie
Denemarken	– Publicatieblad van de Europese Unie
Duitsland	– Publicatieblad van de Europese Unie
Estland	– Publicatieblad van de Europese Unie
Griekenland	– Publicatieblad van de Europese Unie – Publicatie in de dagbladen en in de financiële, regionale en gespecialiseerde pers
Spanje	– Publicatieblad van de Europese Unie
Frankrijk	– Publicatieblad van de Europese Unie – Bulletin officiel des annonces des marchés publics
Ierland	– Publicatieblad van de Europese Unie – Dagbladen: "Irish Independent", "Irish Times", "Irish Press", "Cork Examiner"
Italië	– Publicatieblad van de Europese Unie
Cyprus	– Publicatieblad van de Europese Unie – Staatsblad van de Republiek – Lokale dagbladen
Letland	– Publicatieblad van de Europese Unie – Latvijas vēstnesis (Officieel nieuwsblad)
Litouwen	– Publicatieblad van de Europese Unie – Informatiesupplement "Informaciniai pranešimai" bij het Staatsblad ("Valstybės žinios") van de Republiek Litouwen
Luxemburg	– Publicatieblad van de Europese Unie – Dagbladen

Hongarije	– Publicatieblad van de Europese Unie – Közbeszerzési Értesítő - a Közbeszerzések Tanácsa Hivatalos Lapja (Bulletin voor overheidsopdrachten – Publicatieblad van de Raad voor Overheidsopdrachten)
Malta	– Publicatieblad van de Europese Unie – Staatsblad
Nederland	– Publicatieblad van de Europese Unie
Oostenrijk	– Publicatieblad van de Europese Unie – Amtsblatt zur Wiener Zeitung
Polen	– Publicatieblad van de Europese Unie – Biuletyn Zamówień Publicznych (Bulletin voor overheidsopdrachten)
Portugal	– Publicatieblad van de Europese Unie
Roemenië	– Publicatieblad van de Europese Unie – Monitorul Oficial al României (Staatsblad) – Elektronisch systeem voor overheidsopdrachten (http://www.e-licitatie.ro)
Slovenië	– Publicatieblad van de Europese Unie – Staatsblad van de Republiek Slovenië
Slowakije	– Publicatieblad van de Europese Unie – Vestník verejného obstarávania (Blad voor overheidsopdrachten)
Finland	– Publicatieblad van de Europese Unie – Julkiset hankinnat Suomessa ja ETA-alueella, Virallisen lehden liite (Overheidsopdrachten in Finland en in het EER-gebied, Supplement bij het Staatsblad van Finland)
Zweden	– Publicatieblad van de Europese Unie
Verenigd Koninkrijk	– Publicatieblad van de Europese Unie